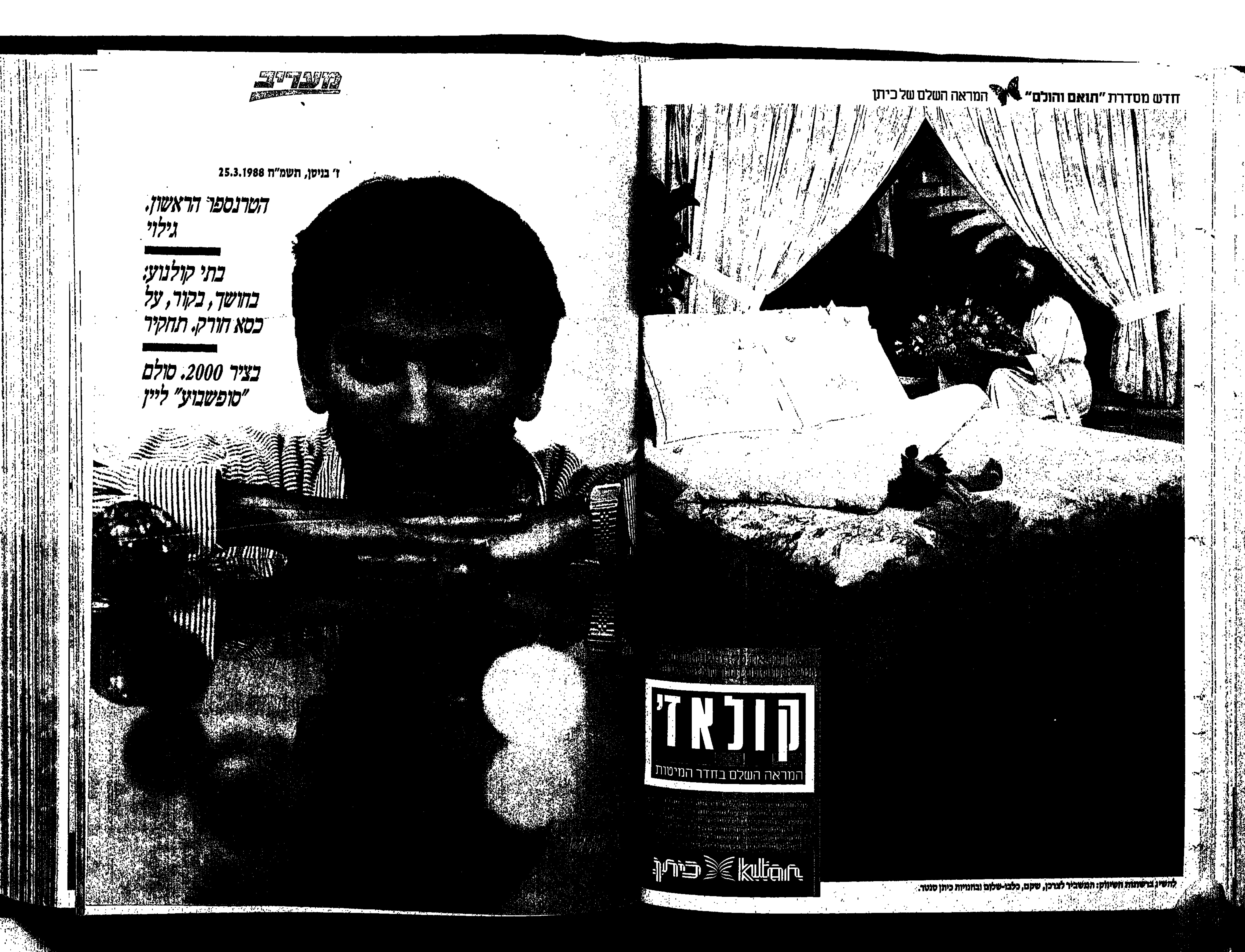

מעריב
ז' בניסן, תשמ"ח 25.3.1988
הטרנספר הראשון,
גילוי
בתי קולנוע:
בחושך, בקור, על
כסא חורק. תחקיר
בציר 2000. סולם
"סופשבוע" ליין
חדש מסדרת "תואם והולם" המראה השלם של כיתן
קולאז'
המראה השלם בחדר המיטות
kitan כיתן
להשיג ברשתות השיווק: המשביר לצרכן, שקם, כלבו-שלום ובחנויות כיתן סנטר.

איזה אשראי כדאי?

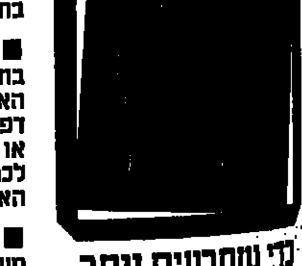
תכנון כספי כולל של בנק הפועלים מעמיד לרשותך כלים חדשים ובלעדיים שיעזרו לך בתכנון האשראי שלך:

■ **תיק לתכנון כספי כולל**
בתיק זה יש מידע על סוגי האשראי שהבנק מציע לך, וכן דפי עזר לתכנון תקציב המשפחה או העסק, בעזרתם ניתן להגדיר לכמה אשראי זקוקים ומהו סוג האשראי המתאים ביותר.

■ **מידע עדכני**
מעכשיו אפשר לקבל בכל מסוף עדכן בסניפי בנק הפועלים מידע ראשון מסוגו, על מצב האשראי שלך, על מועדי הפרעון הקרובים של כל אחת מהלוואותיך ועל הסכום שעליך לשלם במועד הפרעון הקרוב.

■ **יעוץ מקצועי**
יועצי הבנק בסניפים הוכשרו במיוחד כדי לסייע לך לבחור את סוג האשראי המתאים במיוחד עבורך.

זוהי התפיסה החדשה בבנק הפועלים. תפיסה שרואה את כל צרכיך ומעמידה לרשותך את האשראי הכדאי ביותר עבורך - תפיסה המאפשרת לך להרוויח יותר.

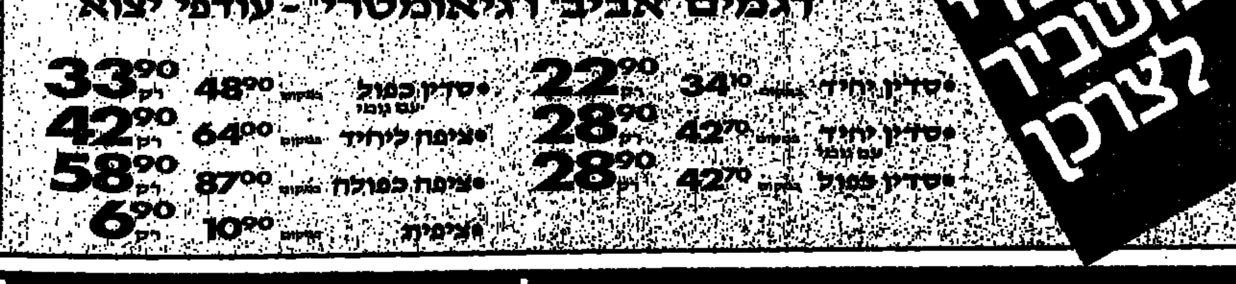
כדי שתרוויח יותר

תכנון כספי כולל מאפשר לך לבחור באשראי הכדאי ביותר עבורך ולהרוויח יותר.

כל אחד זקוק לעיתים לאשראי, אבל לא תמיד ניתן לדעת מהו סוג האשראי המתאים לך ביותר. חשוב לדעת, בחירה מוטעית עלולה לעלות לך הרבה כסף-לפעמים מבלי להרגיש.

בוא ותראה איך פועלים טוב יותר | בנק הפועלים

ועוד מבצעי הנחות על תמרוקים ומתנות לחג

מתחדשים לחג עם דגמי
אביב-קיץ 88
של מיטב יצרני ישראל
ומוצרי היוקרה St Michael
MARKS & SPENCER

לשרות לקוחותינו
יהיו בתי הכלבו פתוחים
במוצאי-שבת 26.3.88 עד 10 בערב
בימים א'-ה' (27.3-31.3) עד 8 בערב

עולם הלגו 20%-30% הנחה על כל משחקי LEGO

סופשבוע

ניסן, תשמ"ח 25.3.1988

This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

עמי דור־און
עורך: דניאלה בוקשטין
עורך: אורית הראל
גרפי: יורם נאמן
אורלי אנשל, שרי אנסקי, נטע גרינשפן
אורי דגן

רצון נוריא

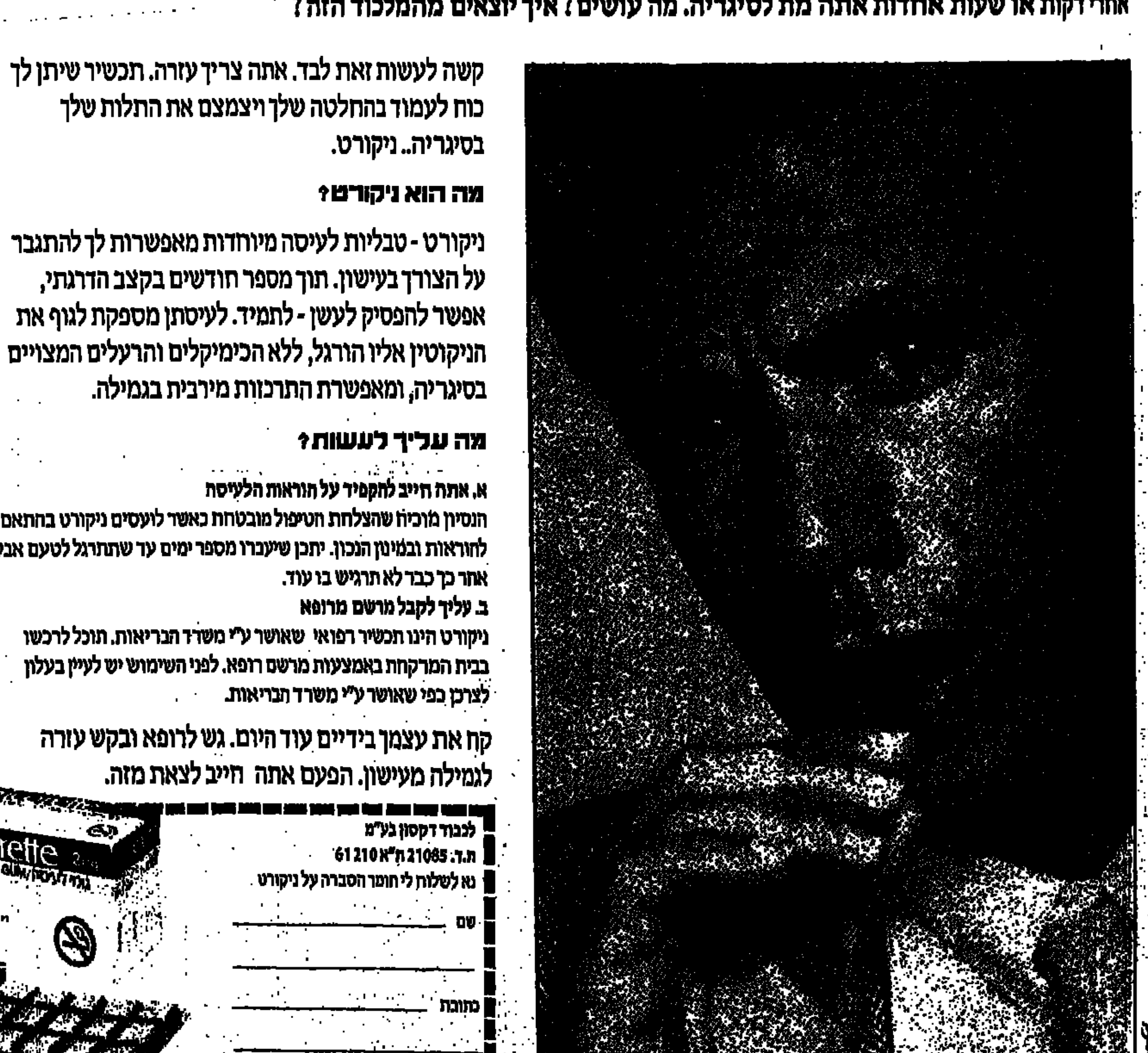
"אני חושש, חברי אופ"ק יקרים, שיש לי חדשות לא נעימות נוספות"

"תודה עבור הבסיס המוסרי"

כשאתה כבר לא יכול "עם העישון" ולא יכול בלעדיו... קח עזרה. ניקורט

אתה כבר לא יכול יותר. הריח, הטעם, תחושת המחנק ואפילו המדרגות מעייפות אותך. בפעם המי יודע כמה אתה נשבע שזאת הסיגריה האחרונה...
אחרי דקות או שעות אחדות אתה מת לסיגריה. מה עושים? איך יוצאים מהמלכוד הזה?

קשה לעשות זאת לבד. אתה צריך עזרה. תכשיר שיתן לך כוח לעמוד בהחלטה שלך ויצמצם את התלות שלך בסיגריה.. ניקורט.

מה הוא ניקורט?

ניקורט - טבליות לעיסה מיוחדות מאפשרות לך להתגבר על הצורך בעישון. תוך מספר חודשים בקצב הדרגתי, אפשר להפסיק לעשן - לתמיד. לעיסתן מספקת לגוף את הניקוטין אליו הורגל, ללא הכימיקלים והרעלים המצויים בסיגריה, ומאפשרת התרכזות מירבית בגמילה.

מה עליך לעשות?

א. אתה חייב להקפיד על הוראות הלעיסה
הנסיון מוכיח שהצלחת הטיפול מובטחת כאשר לועסים ניקורט בהתאם להוראות ובמינון הנכון. יתכן שיעברו מספר ימים עד שתתרגל לטעם אבל אחר כך כבר לא תרגיש בו עוד.
ב. עליך לקבל מרשם מרופא
ניקורט הינו תכשיר רפואי שאושר ע"י משרד הבריאות. תוכל לרכשו בבית המרקחת באמצעות מרשם רופא. לפני השימוש יש לעיין בעלון לצרכן כפי שאושר ע"י משרד הבריאות.

קח את עצמך בידיים עוד היום. גש לרופא ובקש עזרה לגמילה מעישון. הפעם אתה חייב לצאת מזה.

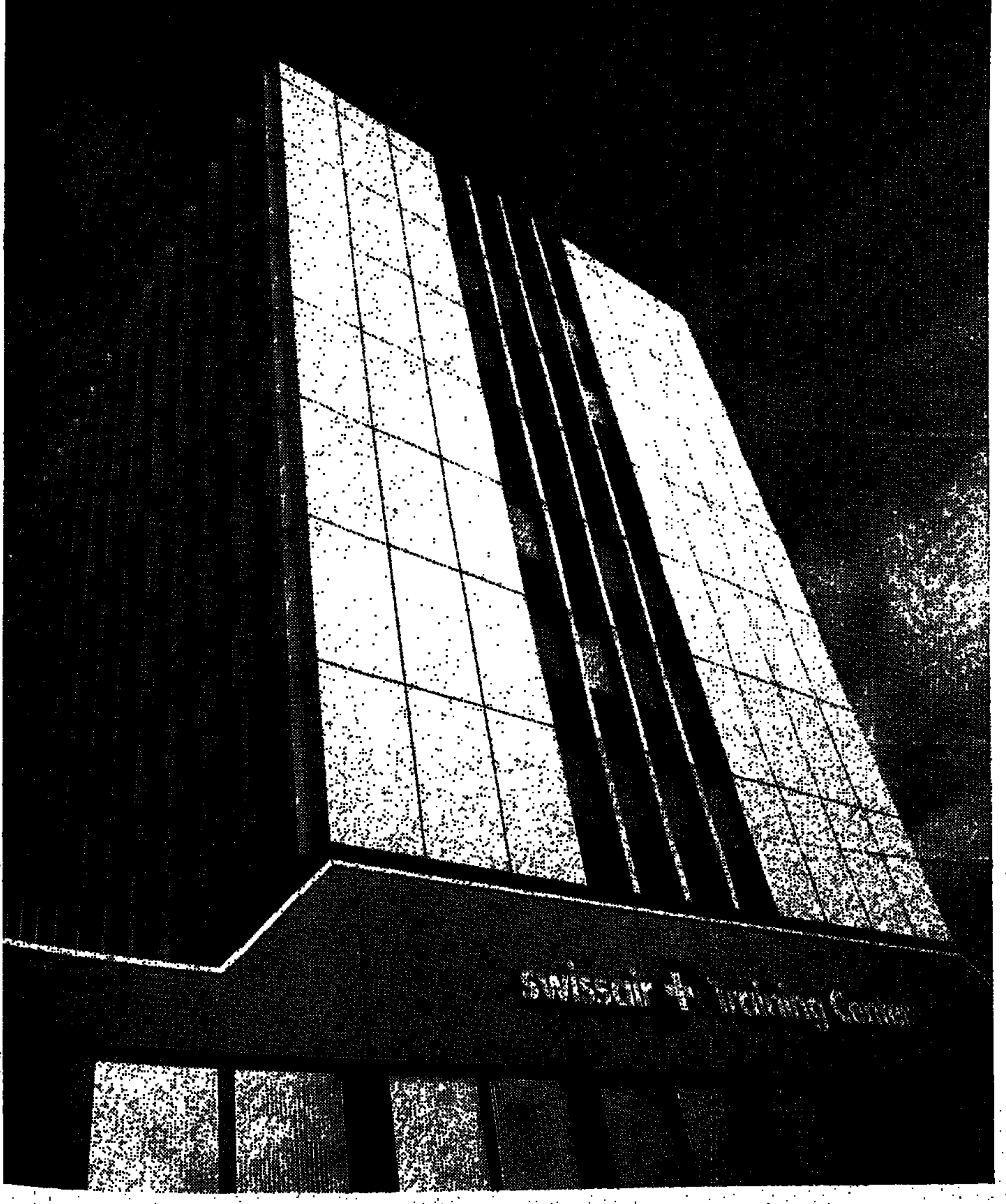
לכבוד דקסון בע"מ
ת.ד. 21085 ת"א 61210
נא לשלוח לי חומר הסברה על ניקורט

שם ______________
____
כתובת ______________
____

nicorette

תכשיר עזר תרופתי לגמילה מעישון

כשר בהשגחת הרב יוסף ילנג מניו-יורק

שוויצריה היתה תמיד מפורסמת במוסדותיה להשכלה גבוהה.

זוהי מסורת שסוויסאיר רואה לעצמה חובה לקיים. כשחברות תעופה אחרות תוהות מדוע אנו כה מקובלים, אנו מפנים אותן למרכז ההדרכה של סוויסאיר. כאן אנו מדריכים לא רק את כח האדם שלנו, אלא לעתים קרובות גם את כח האדם של חברות אחרות. טייסים, טכנאים, דיילות ודיילים - כולם יוצאים נשכרים מהסטנדרטים הגבוהים שלנו. גם חברות העוסקות בתחומים רבים אחרים שואבות מידע לימודי זה: עובדי סוכנויות נסיעות, מפעילי חברות רכבלים וספינות תיור הם רק כמה מהסטודנטים שלימדנו כיצד להצטיין בשירות לקוחות. לכן, אין פלא שסוויסאיר מקבלת ציונים גבוהים מלקוחותיה.

swissair +

בחושך, בקור, על כסא חורק

יוצאים לקולנוע. כרטיסים, נסיעה, חניה, בייבי־סיטר – וזה מה שמחכה בהרבה מקרים

עושים יום סרט? אם אתם לא הולכים לאיזה "רב"־משהו, אתם בוודאי אנשים אמיצים. כי בית הקולנוע הישראלי המצוי, זה של עידן הכבלים והווידאו והטלוויזיה, הוא בהרבה מקרים מפלצת נחשלת. קור מקפיא, שירותים שלא נפגשו עם נייר טואלט ומושבי אסלה, צחנה ולכלוך, כסאות שגורמים לך לשקוע בסיוט פיזי במקום בעולם הדמיוני של המסך. צוות מעריב הלך לקולנוע וחזר עם סיפור מהסרטים. תחקיר,

מאת אביבה מץ ובני עורי

צילם: נאור רהב

„רצים לראות את 'הזעקה לחופש', שאלו החברים. איפה זה משחק? ב"שחף". "לא תודה", אמרנו, "בסרט הזה כבר היינו". האמת היא שאת "הזעקה לחופש" עוד לא ראינו וזה לא שאנחנו לא סומכים על סר ריצ'רד אטנבורו הבמאי עטור האוסקרים. לא זאת הבעיה.

הבעיה היא שהבנאדם רוצה לצאת מהבית, לשכוח מהצרות, להשאיר את הילדים לבייבי סיטר ולשקוע עמוק עמוק בחלום. זה לא רק הסרט. סביב ההליכה לקולנוע נוצר מיתוס: בריחה מן היומיום, כיף השקיעה בכורסא העמוקה, ההתמסרות המוחלטת לחשיכה ולעולם המרתק שנברא עבורנו על המסך... ואיך אפשר לצלול אל נבכי הדימיון בכסאות עץ חורקים או באולם דחוס ללא איוורור?

פעם, כשהיו רק בתי קולנוע, וכרטיס כניסה עלה 55 גרוש, ההגמוניה היתה בלתי מעורערת. מי חלם על טלוויזיה/וידאו/כבלים? כולם הלכו לראות הכל, בכל תנאי. הוותיקים עוד זוכרים את קולנוע "גן־רינה" או "בית העם" עם מכנסים קצרים מקיץ ורגליים מקופלות על הכסאות, בגלל העכברים שהתרוצצו חופשי על הקרקע, היו זמנים. את "גן־רינה" סגרו מזמן. "מגדלור" זה שם של רב־קומות. מוגרבי נשרף. מה שנשאר בתל־אביב ובפריפריות כבר לא יחזיר את הגלגל אחורנית.

נחזור ל"שחף". בפעם האחרונה שביקרנו שם, זה היה ב"עכבר הבארים". לא חשוב הסרט, התנאים מסביב היו הרבה יותר משמעותיים וגרמו לנו להחליט סופית לגמרי, לא להכנס יותר לקולנוע "שחף" ויהי מה.

הכניסה בסדר, הלובי והאולם גם כן. הבעיה מתחילה במושבים, שממבט ראשון נראים יפים ונוחים. אם המושב שלך מצוי ראשון בשורה, בשום אופן אל תתיישב עד שראית את אחרון המאחרים מגיע. אחרת אתה צפוי לעונש. בכל פעם שמישהו יכנס וירצה להגיע למקומו, גם אתה תצטרך לקום. גם אם מקומך המסומן הוא באמצע השורה, אתה בבעיה. אותה בעיה.

גודל המרווח בין השורות אינו עולה על כחמישה עשר סנטימטרים. מי שתיכנן את הקולנוע חשב על משהו אחר באותו רגע. אולי על צבע הריפוד במקום על נוחות הישיבה. המושבים ב"שחף" לא מתאימים לאנשים גבוהים, בגלל המרווח הצר בין השורות, איש גבוה לא מצליח לגמור שם את הרגליים שלו, אבל הם גם לא מתאימים לאנשים נמוכים, בגלל אורך ועובי המושב. איש נמוך לא מסוגל לשבת זקוף בסוף המושב, זה מאלץ אותו להשאיר את הרגלים באוויר (ויש כאלה שזה עושה להם בושות). בנוסף לכך, הדביקו בקולנוע "שחף" עשרים ותשעה כמאות ברצף

אחד זה לזה, ללא מעבר ביניהם. מידת הניידות בין המושבים היא משימה בלתי אפשרית. על כל זה עוד אפשר להתגבר, אם באים ל"שחף" מתורגלים. מה שאי אפשר בשום אופן לסבול, היא העובדה שמאמצע הסרט בערך, נגמרת מנת האוויר המוקצבת לאולם ונשמיו, שכרים לרזרוות, שגם הן אוזלות במהירות. בסוף הסרט בקולנוע "שחף" בדרך כלל קשה להתרכז. אין אוויר, אי אפשר לנשום. פשוט נורא.

אמנון גלובוס, מנכ"ל רשת ג.ג., מספר בהרחבה על השיפורים הנרחבים שנעשו בבתי הקולנוע של הרשת. על מה שקורה בקולנוע "שחף" הוא אומר: "אין אוויר? מה פתאום, אולי לא הפעילו אותו, אולי המערכת היתה מקולקלת. אני אדבר איתם. בקשר למושבים, אני יודע, זאת היתה טעות... בחרנו בכסאות יקרים מאוד שלא היו טובים. נחליף אותם בקרוב". נחכה בסבלנות.

יציאה לקולנוע אינה תענוג זול. כרטיס קולנוע ממוצע עולה כשבעה שקלים. אם ניקח בחשבון גם נסיעה, חניה ובייבי־סיטר, זה יכול להגיע בקלות לשלושים שקל. נשאלת השאלה אם יש תמורה. לפני עידן בתי הקולנוע הקטנים, מרכית האולמות דמו זה לזה. כסאות מעץ, מעברים צפופים, בקבוקי משקה מתגלגלים והרבה עשן סיגריות. בילוי זה לא היה, אבל לא היה משהו אחר. היום יש אלטרנטיבות. קודם כל, יש וידאו. כל הסרטים כבר הועברו לקסטות, באופן חוקי או פירטי. מי שאין לו וידאו, אולי הוא מחובר לרשת כבלים מסועפת. כבר לא מוכרחים לרוץ לקולנוע בכדי לראות סרט.

בעלי בתי הקולנוע הבינו את כללי משחק ההישרדות והפשילו שרוולים. כסאות העץ נהרסו, המרופדים הרכים תפסו את מקומם. המעברים גדלו, את הרצפה הקרה כיסו בשטיחים מקיר לקיר ואת הקירות במיזוג אוויר אוטומטי. טעם של חו"ל. הכל כדי להמריץ ולעודד את אוהבי הקולנוע לצאת מן הבית, להנתק מהתנור או הסדין החשמלי ובעיקר מן המסך הקטן. כולם אמרנו זה לא נכון. נשארו לא מעט בתי קולנוע, בעיקר בפריפריות, שלא מאמינים בקידמה.

קחו למשל את קולנוע "היכל" בהרצליה. כדי לראות את הארנבת המתבשלת ב"חיזור גורלי" בתל־אביב, צריך לעמוד שלוש שעות בתור. בהרצליה אין בעיה. באים, קונים כרטיסים ונכנסים לאולם. שמונה שקלים שלמים עולה כרטיס בודד. על שאלתנו מדוע, ענתה הקופאית שזה סרט ארוך. מאה עשרים ואחת דקות בדיוק. אחר־כך תאמר על כך מרים הוכמן, מנכ"ל התאחדות בעלי הקולנוע, ששמונה שקלים גובים כשהסרט ארוך – מאה ועשרים דקות. תראו מה דקה אחת נוספת עושה למחיר הכרטיס.

למרות זאת, כנראה ששמונה שקלים הוא סכום של מה בכך, כי המקומות לא היו מסומנים. אבל השיא היו המושבים בקולנוע "היכל". ממש כמו לפני ארבעים

(המשך בעמוד הבא)

קולנוע "רון", ירושלים, סדרן א': "לא קורה שאנשים מאחרים? מה זה, כור אטומי"? סדרן ב': "אנחנו לא חייבים לך שום דבר. המקרין לא הגיע. הוא רק בנאדם. הוא הלך, אין לי שום התחייבות. לך לקופאי תגיד שאין סרט ונגמר הסיפור. וואללה יופי"

(המשך מהעמוד הקודם)

שנה. עשויים מעץ, חורק אבל חזק, כזה שחבל עוד לזרוק, להחליף בחדש. תמורת שמונה שקלים הושיבו אותנו בכסאות עץ עלובים, לא מסומנים, באולם ענק (כ־700 מקומות), עם קירות מתקלפים ותיקרה דולפת. כדי לעודד את רוחנו (בעיקר את רוחו של בעל המזנון), הדליקו באמצע המתח הכי גדול את האורות ועשו הפסקה. סביבנו התחילו להצית סיגריות, בתוך האולם כמובן (הרי זאת הפסקה. גם בזמן הסרט הוצתו סיגריות, אבל לא היה מי שיבקש לכבות אותן). הרגשנו פריירים מנוצלים, אבל נשארנו עד הסוף. רצינו להיות בטוחים שהוא טוב.

גם בקולנוע "תל־אביב" בתל־אביב המקומות אינם מסומנים. שבעה שקלים לכרטיס לא מסומן. את "צדק הפלדה" (שם הסרט), אי אפשר לעצור, כתוב בחוץ, אפשר רק להיגרר אחריו. כנראה שליותר מזה לא ראוי האורח הנגרר לקולנוע "תל־אביב". אחרת לא ברור איך אנשים מסכימים לשבת בשורה ראשונה או שניה תמורת כרטיס במחיר מלא.

כשעוברים על רשימת בתי הקולנוע בעיתון, לא כתוב שקולנוע "מקסים" סגור לרגל שיפוצים. האמת היא שהוא לא סגור, אבל הוא בשיפוצים. כדי לא להיכנס להפסדים, נמשכות ההקרנות ב"מקסים" כרגיל. את הקהל מושיבים רק ביציע. סדרן פנסיונר עם פנס ענק יושב בשורה הראשונה, צופה בסקרנות אמיתית באליוט נס נגד אל קפונה. מאחוריו ומלפניו אוכלים פופ־קורן וגרעינים. את הקליפות לא זורקים לפח – אין פח. בחוץ הצבע מתקלף, הרצפה מטונפת והדלת לאולם הקולנוע פתוחה למרות שהסרט כבר בעיצומו. הסדרן בקולנוע "מקסים" שקע בעלילה ושכח לסגור את הדלת. המקומות כמובן לא היו מסומנים. הרי אין אולם, יש רק יציע.

אם נרחיב את היריעה, גם ירושלים עדיין נחשבת לפריפריה מבחינה קולנועית. העידן החדש מתל־אביב נעצר אי שם בשער הגיא. לא הגיע עדיין למרבית בתי הקולנוע בירושלים. המבנים ישנים, אולמות גדולים ולא מודרנים, מושבים מיושנים, בתי־שימוש מוזנחים, מזנונים המזכירים קנטינות בבסיסים. כאלה שמחכות לאוטו עם הוופלות (ראה: הגשש החיוור) ועוד כהנה תופעות, שהופכות את הביקור בבתי קולנוע אלה לתענוג מפוקפק ביותר. אבל הירושלמים הם עם חזק. מי שעמד במצור במלחמת השחרור, מי שהתרגל לראות כדורגל כמה שקרוי "מגרש ימק"א", לא ישבר בקלות מבתי־הקולנוע הירושלמים. כל פינוקי תל־אביב בבתי־ הקולנוע החדשים והישנים המטופחים, כמו כרטיסים ממוחשבים ומסומנים, מושבים מרופדים עם משענות גבוהות שכיף לנמנם בהם אם הסרט משעמם, סרט שרץ מהתחלה ועד הסוף בלא הפסקה, מזנון עשיר וסימפטי, אינם קיימים בעיר הבירה.

עם זכרון ילדות מתוק על טרזן, מצ'יסטה וינטו, בחרנו את היעד להצגה יומית בקולנוע "רון" בירושלים, ברחוב הלל פינת רחוב רבי עקיבא. "החשוד" מציג שם, שבוע שמיני. שר, פיטר ייטס והרבה מתח גבוה. המחיר אחיד ליומיות ולהצגות ערב – שמונה שקלים, המחיר הגבוה ביותר בירושלים. שעת ההקרנה: ארבע וחצי. דרך החור אנחנו מקבלים את הכרטיסים (לא ממוחשבים ולא מסומנים, מיועדים במקור להצגה שניה).

השעה ארבע ועשרים אחר הצהרים. הסדרן קורע את הביקורת. אנחנו יורדים לאולם "לתפוס מקום". טראומה ראשונה בכניסה לאולם: כסאות ריקים בלא אף נפש חיה. עד שהאולם יתמלא, חשבנו, נבדוק את השרותים. ספירת המלאי הסתיימה במהירות: אצל הגברים בעמידה זה בסדר, בישיבה אין מושב אסלה, יש חלון ואין זכוכית או תריס, הכל מתנהל חשוף לקור ולעיניים בוחנות של דיירי הבנין הסמוך. בשירותים אין סבון, אין מגבות נייר ואין מתקן ליבוש הידיים. שיטת הניעור עובדת.

הכסאות באולם מן הדור הישן. משענות קצרות וריפוד חסכוני וצנוע. בינתיים נכנסים שני ילדים, ובעקבותיהם עוד שני גברים. השעה ארבע שלושים ושש. אין סימן לתחילת סרט. שני הילדים מגלים סימני עצבנות, שואלים את הסדרן היושב למעלה בקצה גרם המדרגות "מה קרה"? את התשובה לא שמענו. הילדים חוזרים לאולם, "מתחילים"? שאלנו. הילדים: "הסדרן לא אמר שום דבר". ארבע שלושים ושמונה. נערה פותחת את הדלת, מציצה ומיד שבה על עקבותיה. אחד הגברים שנכנסו יוצא גם הוא לברר מה קורה, אנחנו בעקבותיו. להלן תקציר מהדו־שיח שהתנהל בינו לבין שלושה סדרנים, שאחד מהם, גבוה וממושקף, כזה שנותן את הטון.

הגבר: "מה קורה, כבר עשרים לחמש"

הסדרן הממושקף: "מה הבעיה"?

הגבר: "כתוב שהסרט מתחיל בארבע וחצי".

סדרן אחר: "לא קורה שאנשים מאחרים? מה זה, כור אטומי"?

הגבר: "אני קניתי כרטיס, אתם חייבים להקרין את הסרט".

הסדרן הממושקף עולה לטונים גבוהים: "אנחנו לא חייבים לך שום דבר. המקרין לא הגיע, הוא רק בנאדם, בנאדם מת כותב, או מה? הבנאדם הלך, אין לי שום התחייבות. לך לקופאי תגיד שאין סרט ונגמר הסיפור. וואללה יופי".

הגבר הצעיר שומע בעצתו וחוזר כעבור שניה: "אתה לא רציני אין קופאי, אין כלום".

הסדרן: "בוא הנה בוא, נלך לראות". מאי שם [illegible] המקרין. הסרט מתחיל. וכולנו (ששת הצופים) רצים במדרגות כדי לא להפסיד את הפרסומות. סוף סוף בעשרה לחמש מתחיל הסרט. ברגע מסויים שמנו לב שהרגליים קופאות. העיסוי לא עזר, גם לא שינוי התנוחה. ירושלים, תחילת מארס, חורף קר, נשבו רוחות – אבל איפה החימום ואיפה אנחנו (לפני כחודשיים קפאנו בקולנוע "מישל" בלילה [illegible]). מצב ה"אין חימום" בירושלים נמשך.

הסרט נגמר, אנחנו (ששת הצופים) שועטים במהרה החוצה לפנות את האולם לששת הצופים שבאו להצגה ראשונה.

משם התעקשנו להמשיך לקולנוע "עדן" ברחוב אגריפס, מן המוסדות הוותיקים והמפורסמים בעיר, שגידל דורות של צופי קולנוע ירושלמים. מחיר הכרטיס: רק שישה שקלים וחצי. הקופאי סופר את העודף כאילו ספר שטרות ב"פורט נוקס". הוא קורא "מעריב". אין הרבה עבודה. "מסומן" אנחנו שואלים.

(המשך בעמוד הבא)

עד 8.50 שקל כרטיס

מנכ"לית נמרצת עומדת בראש ארגון וולנטרי, של התאחדות בעלי בתי הקולנוע. מייצגת אותם בכל הנושאים הארגוניים. ההתאחדות לא מתערבת בניהול הפנימי של בתי הקולנוע ולא בבחירת הסרטים. זהו שוק חופשי, תחרותי. מבחינתם של בעלי בתי הקולנוע מתחלקים החיים לשניים: לפני עידן הטלויזיה ואחריה.

"במהלך עשרים השנים האחרונות", אומרת מרים הוכמן, "חלו מספר שינויים מרחיקי לכת. נסגרו בתי קולנוע, בעיקר בפריפריות. זהו תהליך שהתרחש בכל העולם. מי שלא היו יכולים להתאים את עצמם לעידן החדש – נסגרו".

מנכ"לית מרים הוכמן: "אנחנו לא מתערבים"

פעם היו בארץ 320 בתי קולנוע. היום יש 165 מסכי קולנוע. בשנת 85' נסגרו עשרה בתי קולנוע ונפתחו ארבעה חדשים. ב־86' נסגרו אחד־עשר ונפתחו ארבעה, ב־87' נסגרו עשרה ונפתחו עשרה חדשים. הקומפלקסים החדשים שנבנו, תפסו את מקומם של האולמות הגדולים. אולמות קטנים, אינטימיים, מרופדים ונוחים. על אותם אולמות, שעדיין נשארו כמו שהיו, ולא שופצו, מצטערת מרים הוכמן. "זה נתון לשיקוליו של בעל בית הקולנוע, אנחנו לא מתערבים, חבל שזה המצב", היא אומרת.

את מכת הכבלים הפירטיים היא מבינה "מביפוק"? "אין לנו שום דבר נגד הפעלה ממוסדת של טלוויזיה בכבלים. מה שאנחנו דורשים זה שיקלטו כמנו זכויות יוצרים, זה הכל. הרשויות שהיו אמורות לטפל בזה, לא עשו דבר. אנחנו מקווים שהציבור יתפכח ויבין שהוא לוקח על עצמו סיכון בהתעסקות עם אלמנטים מפוקפקים".

על מחירי הכרטיסים אומרת מרים הוכמן, שאוטם בפיקוח. המחירים אינם אחידים, אבל יש קווי מינימום של ההתאחדות. סרט ארוך (מעל 120 דקות) או ישראלי עולה עד 8.50 שקלים הכרטיס.

"מה קרה פה, איפה האנשים?"

ליד קולנוע "שרון" בנתניה: "הנפילה היתה לבור עמוק"

כאשר בנו את קולנוע "שרון" בנתניה ב־1950, היה יעקב מרחב בן עשר, ילד שראה איך אביו מקים את מפעל חייו. היום מנהל יעקב את הקולנוע ואביו הקשיש, בן 85, מבקר מידי פעם בקולנוע ומתרגש ממיעוט הצופים. "מה קרה פה?" הוא שואל את בנו, "איפה האנשים?"

סיפורו של קולנוע "שרון" בנתניה הוא סיפורם העצוב של בתי הקולנוע הוותיקים ברחבי הארץ שהוקמו ונפתחו בחדוות זבריינה ונסגרים אט אט בקול ענות חלושה. יעקב מרחב, איש קולנוע אמיתי, חי ונושם קולנוע כבר ארבעים שנה. הוא מספר את ההיסטוריה של קולנוע "שרון", ואנחנו מקבלים שמץ של מושג כיצד פועל אולם הקולנוע מאחורי הקלעים.

"שרון" הוקם כקולנוע ותיאטרון ענק, המכיל 1380 מקומות ישיבה, עם במת ענקית כמו ב"הבימה", עם עשרות חדרי איפור למאה שחקנים ויותר ועם מקום לתזמורת גדולה מתחת לבמה. אפילו את מודעות הפרסום מדפיסים כאן במכונת דפוס עתיקה, הניצבת באחד החדרים מאחורי האולם.

לפני שמונה עשרה שנה החליפו את כסאות העץ החורקים בכסאות מרופדים, (היה יום חג בנתניה). במשך השנים הקפידה משפחת מרחב ללכת עם הזמן, ולצייד את הקולנוע שלה במכשירי ההקרנה והקול המשוכללים ביותר שהיו אותה עת בישראל. כשעברו לצלם סרטים בשיטת הסינמסקופ, נבנה ב"שרון" מסך ענק ("הגדול בארץ") שעולה לכיוון הגג בלחיצת כפתור ואז הקולנוע הופך כהרף עין לתיאטרון. כאשר עבר הקולנוע העולמי (באופן זמני) לצלם סרטים בשבעים מילימטר במקום בשלושים וחמישה, החליף יעקב מרחב את מכונת ההקרנה ב"קבינה" (חדר המקרין בשפה מקצועית), וכשהתקדם העולם להקרנת סרטים עם פס קול סטריאופוני בשיטה מגנטית (ולא אופטית) רכשו כאן את הציוד המתאים.

"זה היה מאמץ כלכלי אדיר בשבילנו" נזכר יעקב, "מכונות, חמישה אמפליפיירים חדשים וחמישה רמקולים רציניים בחזית ועוד עשרים רמקולים חדשים לאורכו ולרוחבו של האולם והיציע הגדולים. אבל זה היה שווה כי הסיפור הזה היה לשבת כמו באולם קונצרטים". לפני כשש שנים החל עידן חדש בהיסטוריית הקול בקולנוע: ה"דולבי סטריאו". פטנט אנגלי שכבש את העולם והצריך, שוב, החלפת ציוד: "בדולבי הזה השקענו המון כסף, המון. זה כבר המהפך השלישי או הרביעי שעברנו ב'שרון'. שוב אמפליפיירים חדשים וגדולים יותר, רמקולים חדשים יותר גדולים. כל המערכת עלתה משהו כמו שלושים, שלושים וחמישה אלף דולר ואני ממשיך לשלם עד היום את התשלומים עבור המערכת הזו. התחרות שלי עם עצמי לא עומדת. אני תמיד רוצה להשיג את הטוב, וזה אומר שאתה שם כסף כדי לקבל איכות. כי תמונות כמו שלנו כבר לא נשארו בבתי קולנוע בארץ, פרט אולי לקולנוע 'תל־אביב'. אחר כך בא עניין הכרטיסים הממוחשבים. כרטיסים רגילים לעם ישראל זה היה דבר... אה, נייר פשוט.

"כשנכנס העידן החדש, כרטיסי המחשב – זה מאוד חשוב – אמרתי לעצמי: תגיבי, אתה לא יכול ללכת אחורה, אתה מוכרח להתקדם. אתה לא צריך, אתה כן צריך – הבנתי שרק בפסיכולוגיה זה עובד. זה לא יעזור. אתה לוקח נייר כזה ושם לו בידו: או־הו! כולם מתרגשים: כרטיס מחשב. מה שאני קברתי מאחורי הקבינה, זה אף אחד לא ראה, אף אחד לא יודע, זה ברור, זה מובן. נראה שבשוא הזה חשובה הראוותנות, זה חלק מהפסיכולוגיה בארץ. לדעתי זה לא אומר כלום".

את עניין מספר הצופים שיורד והולך כבר הזכרנו. בקולנוע "שרון" קיבלנו הוכחות. ירידה של שמונים אחוזים במספר הצופים. בימים היפים ההם, היו מוכרים כרטיסים למוצאי שבת כבר ביום חמישי והתור היה מגיע עד הכביש. הצגות יומיות היו הומות בילדים והורים במשך כל השבוע. היום זו כבר נוסטלגיה עצובה: "כשיש לי מאתיים צופים ביום ביומיות ושש מאות בשתי הצגות בערב, זה ממוצע של ארבעת אלפים וחמש מאות איש בשבוע, זה יופי, ואני מבסוט האלאס".

"הנפילה היתה מהר, גבוה ולבור עמוק. המכה הראשונה היתה עם כניסת הטלוויזיה אחרי מלחמת ששת הימים. אחר כך היתה עליה מסויימת ואז באה המכה השניה והכואבת ביותר – חיסול טוטאלי: הווידאו. המכה הסופית ממש באה בצורת תחנות הטלוויזיה הפירטיות. זה משהו שלא כתוב בשום מקום. נתניה מרושתת. ההוכחה הגדולה היא הסרטים ההודיים שהיו ב"שרון" להיט, והיום לא באים הצופים. לאן הם נעלמו? הם מקבלים את הסרטים בכבלים. "ז'אן דה פלורט" שאני עוד לא הצגתי, שמעתי שכבר הציגו בנתניה לפני חודש בכבלים. שני סדרנים שלי ראו את הסרט משודר בתחנה פירטית. אבל אני אביא בכל זאת את הסרט, כי אני חושב שאין תחרות ולא יכולה להיות תחרות בין תמונה וקול ועוצמה כזו גדולה כמו אצלי בקולנוע, למה שרואים בבית".

אז איך אתה בכל זאת מתקיים ומקיים את הקולנוע?

"או, חיים קשים. אמרת את המילה הנכונה: מתקיים. חיים קשים. אתה יודע מה זה להחזיק את קולנוע 'שרון'? עובדים כאן 18 עובדים ועוד חמישה עובדי מינהלה. רק המשכורות של 18 העובדים נטו זה אחד עשר אלף שקל בחודש ותוסיף עוד חמישים אחוזים מס הכנסה, וחשמל, וקירור. אלפיים דולר מיסים בחודש אני משלם לעיריה על השטח של הקולנוע. בסך הכל זה כשלושים אלף שקלים בחודש הוצאות. וכמה עולה כרטיס קולנוע? ששה שקלים? אתה יודע למשל שאני משלם למפיצים על פי ההכנסות? שהם שותפים ומקבלים כששים אחוזים מההכנסה ממכירת כרטיסים? בתל־אביב משלמים עוד יותר. מה אתה חושב? אבל כולנו בצרה, גם המפיצים בצרה משום שפעם קנו זכויות להפצת סרט בחמשת אלפים דולר והיום הם קונים בארבעים אלף דולר וגם בחמישים אלף, רק על הזכות להפיץ. ואיפה ההעתקים, הפירסום, משלוחים והמשרד? מי כן מצליח למלא אולמות? אלה הקומפלקסים החדשים: 'רב חן', 'רב גן' והשאר. שם התפוסה עלתה מעשרים למאה אחוזים כמעט".

אז למה קולנוע "שרון" לא הופך לקומפלקס כזה?

"כי סיפור כזה צריך לעלות מליון, מליון וחצי דולר. זה לא סיפור זול. זה לא סיפור פשוט. אבל פוטנציאל הצופים בנתניה לא מצדיק השקעה כזו. אתה יכול לעלות על בנקט כזה גדול בהשקעה שזה ממש מעלה אותך למחשבה: בשביל מה? והצרה הכי גדולה שאנשים לא מסוגלים להעריך את מה שאתה עושה בשבילם".

יש לך מחשבות לסגור את הקולנוע?

"בוודאי. אבל בקולנוע הזה יש לי הרבה סנטימנטים. הרבה מאד. אבל עוד בשנה יקום קומפלקס חדש של בתי קולנוע בנתניה, של תיאטראות ישראל, בקניון שיקום בנתניה, ואז אני אוכל לעשות רק דבר אחד: לסגור או להציע יותר כסף או יותר אחוזים למפיצים אבל..."

אתה רואה את הסוף?

"כן, אם אני בשנתיים האחרונות לא החלטתי את ההחלטה האחרונה, אני מדבר במסגרת הקולנוע, לבנות כאן קומפלקס של במה בתי קולנוע ולעשות אותם הטובים ביותר, או מצבי חמור ביותר, חמור ביותר".

"מקסים": לרגל שיפוצים יושבים רק ביציע

"תל אביב": כסאות לא מסומנים

"שרון": אוויר רב עד אמצע הסרט

קולנוע "מרכז" – אומץ בצהרי יום

כדי להיכנס לקולנוע "מרכז", באחת וחצי בצהריים, באמצע השבוע, בתחנה המרכזית בתל־אביב, צריך לא מעט אומץ. לא כולם נכנסים סטרייט. פיצלנו את הכוחות. הצד האמיץ (הגברי) קנה כרטיס בקופה (אחרי שלושה סיבובי אומץ ובדיקת השטח) ונכנס פנימה. הצד הלא־אמיץ (הנשי) שמר בחוץ. בקולנוע "מרכז", הידוע והמפורסם, כמו אצל אחיו, בתי־הקולנוע "מתמיד" ו"תמר", מקרינים נון־סטופ, כל היום, סרטי השע נועזים. מודעת ענק מבטיחה סרטים בלא הפסקה מעשר בבוקר עד עשר בלילה, שש הצגות ביום. "סרטי פורנו הנועזים והסקסיים (כמה רומנטי), ממשיך על גשרון בלב אגם ומסתיים בתוך התווה, בין פרות וסוסים הלועסים עשב, אגב גילוי אדישות מדהימה למתרחש מול עיניהם ומתחת לרגליהם. האנחות המתבקשות הוקלטו באולפן ומלוות במוסיקה קלילה.

המוכר במזנון, יהודי מבוגר חובש כיפה, מציע בתפריט גם נקניקיות חמות. ריח הנקניקיות חודר לאולם פנימה, ורק חסר ריחו של הכרוב הכבוש והגבינה כדי להשלים את האווירה הגרמנית בלב תל־אביב. הביצועים שהספקנו לראות בסרט לא מי יודע מה, וכבר חזינו בביצועים מהממים, מרתקים ונועזים יותר. לא

ליד הקופות של "מרכז" בתחנה המרכזית בתל אביב. כמעט כל עם ישראל מוצג כאן בכבוד

ביותר לשנת 1987". "אהבת הפילגש – סרט מהמם, מרתק, סרט נועז ביותר", כך כתוב בפלקט. מחיר הכרטיס: שש שקלים.

לסדרן בכניסה יש דרך מיוחדת לקרוע את הביקורת. מחשש, כנראה, למגע כלשהו עם הצופים. הוא לא לוקח את הכרטיס (כמקובל) ליד, אלא רק מסובב אותו, מחזיק בביקורת ומושך, מתנים קונטרה והביקורת נתלשת ונשארת בידיו, מקורי ומומלץ.

אנחנו רצים שתי קומות, מתנשמים ומתנשפים, ונכנסים לאולם החשוך. הדלת נשארת פתוחה ואנחנו מתיישבים בסמוך. גם בחושך אפשר להבחין שהאולם מלא מאוד יחסית לשעת סייסטה זו של צהרים. לידנו יושב אדם מבוגר. לפנינו – אשה עם כובע צמר לבן לראשה (היחידה באולם). בתור דתי ממהר להיכנס ולהיעלם בחשיכה. באותה עת ממהר לצאת ברסיעוטים מהאולם. כמעט כל עם ישראל מוצג כאן בכבוד.

הצופים שקטים, אולי שקטים מדי. אין שיעולים, אין הנזות על אתם יודעים מה. על המסך – סרט דובר גרמנית ואפשר להבין שהגיבור הגיע לאיזו חווה אי־שם בגרמניה, כנראה לעבוד, אבל הוא מצא תעסוקה מעניינת הרבה יותר. הוא מפתה לאחת גשם בקשי, בתולה בעוונותיה, אך בינתיים הוא משתעשע במשגלים עם גרמניות אחרות העובדות גם הן בחווה. זה מתחיל באחו

חיכינו לבקשי ויצאנו מהאולם. בדרך – סיור בשירותים. הריח מרחיק משם במורד המדרגות, החוצה, לאוויר הצח והנעים של התחנה המרכזית.

מחוץ לקולנוע החיים שוקקים באינטנסיביות אופיינית לתחנה המרכזית. בצמוד לבניין הקולנוע יש חנות קסטות, גם וידאו. סרטי הווידאו המוצעים למכירה דומים להפליא לסרטים המוקרנים בקולנוע בפנים. על גבי הקסטות מודבקות חוויות עם תמונות לעידוד המכירה. הצילומים אינם משאירים דבר לדמיון. בחור גבוה, עם זקן ותיק ג'ימס־בונד, מתקרב לקופה. ממבט ראשון מזכיר הבחור את השכן ממול. את כניסתו הסמנטנית (?) לקולנוע הוא מבצע בעזרת כמה תרגילי הסחה. סבוב ראשון, רק מביט בתמונות בחוץ. בהפגנת אדישות עובר לחנות הקסטות, בוחן את הסחורה, ממשיך עד לפינת הרחוב באילן סתם, מסתכל ימינה, אחר־כך שמאלה, מרכיב משקפי שמש והנה לסבוב נוסף. הפעם עובר חולף מהר על־יד הקופה, ו... לא נכנס. אחרי שחזר על התרגיל שלוש פעמים, הוא קנה כרטיס ושעט פנימה.

חיל מנוע לא עושה עניין. ניגש ישר לקופה, רוכש כרטיס ונכנס. בינתיים יוצאים חלק מהצופים, מצעד אנשי מגוון עושה כל העת את דרכו מן החוץ פנימה ולהפך. יש תמורה בקולנוע בפנים. זאת האים על פניהם של היוצאים

(המשך מהעמוד הקודם)

והוא עונה "זה בסדר". נכנסים לשירותים. אסלה אחת בלי מושב, נקי, יש נייר טואלט. אי־אפשר לנעול את הדלת מבפנים רק לסגור חזק, ואם אתה עושה את זה חזק מדי, קשה מאוד, אולי בלתי אפשרי לפתוח מבפנים. חמישה מקומות בעמידה (אצל הגברים), שני ברזי מים. אין סבון, יש מתקן לייבוש ידיים. המושבים באולם כמו ב"רון". כמאה צופים וצופות, רובם בני־נוער. הסרט מתחיל בשבע ושמונה דקות.

האווירה הירושלמית המשפחתית/חברתית נשמרת גם באולם הקולנוע. דקות אחדות לאחר ההפסקה מתחיל מצעד בלתי פוסק של סדרנים (בני משפחה אחת?) דרך דלת הכניסה לעבר היציאה וחוזר חלילה. שמונה שלושים וחמש: אחד הסדרנים חוצה את כל האולם לרחבו ופותח את דלת היציאה החוצה כאילו שלא קר מספיק. (הרגלים קפואות עוד מקולנוע "רון"). הדלת נסגרת (כולם שומעים) והסדרן חוזר לדלת הכניסה בצעדים מאוששים.

עוברות עוד שלוש דקות. בשמונה שלושים ושמונה נכנס סדרן אחר, חובש כרט כחול (או שחור), וכידיו צרור מפתחות המזכירים שרת בבית הספר היסודי וגם הוא חוצה לאיטו את האולם, ניגש לאותה דלת יציאה, פותח אותה, משאיר אותה פתוחה, יוצא החוצה, עושה מה שעושה, חוזר, מנסה לסגור את הדלת ונאבק קשה עם המנעולים (כולם שומעים). נעל סוף סוף (האם מותר בכלל לנעול דלתות קולנוע בשעת הקרנה?) וחוזר לדלת הכניסה. כעבור דקה נכנס סדרן שלישי ומתחיל לשוחח עם אשה היושבת לידינו. האם הוא בעלה? האם היא חברתו? על מה הם משוחחים? על שאלות אלה ואחרות אין תשובה, אך לאחר שיחה קצרה יוצא הסדרן מהאולם.

חולפות עוד שלוש דקות, נכנס סדרן אחר, מתיישב בסמוך לדלת. כעבור כמה שניות נכנס הבחור (?) קורא לו והשניים יוצאים מן האולם. דלת הכניסה הפעילה ביותר שנראתה אי־פעם באולם קולנוע נפתחת שוב וסדרן אחר נכנס, סוגר אותה מבפנים ונשאר לעמוד לידה. זה סימן שהסרט עומד עוד מעט להסתיים, ואכן כך. ביציאה (דרך הכניסה), נראה הסדרן שקורע את הביקורת מתחמם כנערת תנור חשמלי המונח על הרצפה לרגליו. ואנחנו הצופים, מה איתנו? האם כאשר לסדרן קר ברגליים, לנו לא קר ברגליים?

האם מה שטוב לסדרן לא טוב לנו? אגב, שם הסרט שראינו ב"ערן" – "אבא רד ממני".

את סיורנו באולמות הקולנוע בירושלים סיימנו (לשמחתנו) בקולנוע שבתיאטרון ירושלים, שם מציגים את "תקווה ותהילה", סרטו של ג'ון בורמן. (בתיאטרון כמו בתיאטרון: מכירת הכרטיסים נעשית בצורה תרבותית ומכובדת – לא תור בקיר, אלא מקום סגור ודוכן כמו בספריה. שמונה שקלים עבור הכרטיס (למרות שהסרט רק בן 102 דקות ולא 120 ראשית ולא סרט ישראלי). כששאלנו את הקופאית מדוע המקומות אינם מסומנים ענתה: "מפני שכל אחד יושב איפה שהוא רוצה". אכן, תשובה כהלכתה, אלא שהדברים האלה היו יפים הפעם. רק שני שלישים מהאולם התמלאו. לא כך היה כשהקרינו שם את "זאן דה פלורט" ואת סרט ההמשך "מאנון". האולם היה אז מלא עד אפס מקום, הכרטיסים לא היו מסומנים, והעדר נרחק בכניסה. קצת רחף (בצורה תרבותית כיאה למקום) וקצת רץ לתפוס מקום וזו תופעה שאינה מכבדת את הצופים, את הקולנוע ואת התיאטרון. אגב, בעלי הקולנוע הוסיפו למושבים הקבועים באולם עוד כשלושים כסאות ניירים שחורים, משרדיים ורגילים, בלא משענות לידיים, שהונחו אחד כמו במעבר. המשטרה יודעת? מכבי האש אישרו? איפה הבטיחות שלנו, הצופים? האווירה באולם תרבותית ושקטה. לאור ההקרנה נראה האולם נקי ומצוחצח כאילו לא ישבו שם כמה עשרות צופים. גם השירותים למשעי. מגבות הנייר אמנם נגמרו, אך המתקן לייבוש ידיים עבד כהלכה. באכסדרה למטה יש תערוכת צילומים מבית המטבחיים (הלך התיאבון) ולמעלה עומדים לרשות הצופים, גם במוצאי שבת, מזנון ומסעדה. הנה כי כן, אפשר גם אחרת. איך היו הסרטים אתם שואלים? "חשוד" ו"תקווה ותהילה" מומלצים בחום. למרות הקור.

אביבה מץ ובני עוז

טרנספר 71'

פחמה, לשעבר מחנה צבא ירדני, לא רחוק מג'נין. קיץ 71'. משה דיין ז"ל ורחבעם זאבי (גנדי) מגיעים להשתתף באפלה הגדולה לציון הצלחת הטרנספר הראשון. התוכנית, יש"ע שמה (ראשי־תיבות "יחידת שיקום עותים") היתה גרנדיוזית: להעביר להרים השוממים של יהודה ושומרון מאות אלפים מפליטי הרצועה. היום, מול העזובה, הדכאון והבדידות של 20 המשפחות ששרדו מ"הרעיון הגדול" מסכם דוברן: "אין סיכוי לטרנספר. ואצלנו זה עוד היה שונה. באנו מרצוננו, גלינו בתוך מולדתנו, קיבלנו סיוע רב, ובכל זאת – רוב המשפחות עזבו". הלכו לעזה.

מאת עמוס לבב צילם ראובן קסטרו

„טרנספר"? שואל מחמוד אתמר ומחייך. "בטח שאני יודע מה זה. זה לא יצליח", הוא פוסק בעברית צחה. והוא יודע. בסרט הזה הוא כבר היה. אפילו מילא בו תפקיד ראשי. גם את סצינת הפתיחה המרגשת הוא זוכר היטב: את המסוק שנחת שם, בפחמה שבכפאתי שומרון בואך ג'נין, את משה דיין ז"ל ורחבעם זאבי (גנדי) שירדו ממנו כדי להשתתף באפלה הגדולה שנערכה בשלהי קיץ 1971 לציון הצלחת הטרנספר הראשון.

"כולם היו שמחים", נזכר מחמוד אתמר, המוכתר של עשרים המשפחות ששרדו מאותו טרנספר. ויוסף סולימן – היום בן 29, אז נער בן 12 – מוסיף בחיוך ציני: "הם רצו שכאן, בפחמה, תהיה עיר גדולה של 200 אלף אנשים", ומצביע על ההרים הירוקים־הקרחים שמסביב. על פניו נשאר אותו חיוך. "עיר גדולה הם חשבו שתהיה פה. ראיתי את התוכניות. עיר גדולה של פליטים מעזה".

יוסף יודע מה הוא אומר. בדיקת דבריו במימשל חושפת תוכנית גרנדיוזית שריין היה משושביניה, להעביר להרים השוממים של יהודה ושומרון מאות אלפים מפליטי הרצועה כדי לשמור שם, ברצועה, על מספר תושבים קבוע – רבע מליון איש. אפילו שם מקורי ניתן לתוכנית – יש"ע. לא, לא מה שאתם חושבים. אלה הם ראשי תיבות של "יחידת שיקום עותים". ואפילו יחידה מיוחדת הוקמה במימשל לצורך זה.

אותרו שני מקומות, האחד ביהודה (ליד רמאללה) והאחר בשומרון (במחנה הצבא הירדני הנטוש פחמה), וניבנו שתי עיירות מתוכננות מ־א' ועד ת', עם שבילים סלולים, ומים, וחשמל, ובית־ספר וגן־ילדים ואפילו מגרש משחקים לילדים. כמה מאות משפחות ממחנות הפליטים ברצועת עזה קובצו ופותו בכסף (25 לירות לנפש), והועברו במבצע בזק לערים החדשות. הטרנספר הראשון.

באותו יום קייצי הכל נראה טוב ויפה. מרחבים של ממש נפתחו בפני העותים שיצאו ממחנות הפליטים הצפופים, עם מקומות עבודה רבים ומגוונים בעפולה, חיפה ואיזור המפרץ ששיווע לכוח־אדם, ואם למישהו מהם נותר עוד זמן להסתכל מסביב, ודאי הבחין שהאוויר במקום החדש צלול ונקי, והטבע יפהפה. מה שנקרא איכות חיים.

בלהט הטרנספר לא הבחינו אנשי המימשל

(המשך בעמוד הבא)

מחמוד אחמד, המוכתר של פחמה (בצילום הגדול): "אני מצטער שברחתי מביתי ב־48. אם הייתי נשאר, חיי היו אחרים. היתה לי אדמה, היה לי בית יפה. אפילו המלך לא היה מביט במוני". אחמד סעיד (בצילום משמאל, עם משפחתו): "מה שאני עושה זה אבנות, אז טוב לי".

(המשך מהעמוד הקודם)
הישראליים בכמה מיגבלות: הדירות היו קטנות מאוד והמשפחות גדולות, לבתים לא היו חצרות פנימיות, כאלה שהעזתים הורגלו בהן אפילו במחנות הפליטים הצפופים, והאוכלוסייה המקומית לא אהבה את החדשים מקרוב באו ומלכתחילה הביטה כעין עקומה כמאה המשפחות שהיו אמורות להוות גרעין לעיר גדולה, חדשה, מוררנית. ה"מקומיים" הביטו ב"חדשים" באותו מבט חשדני שיועד עד אז רק למתנחלים היהודים. מה גם שלעזתים היה מלווה צמוד, אחד שהם זוכרים בשם "איציק", שטיפל בכל בעיות ההסתגלות שלהם והיווה חולייה מגשרת בינם לבין רשויות המימשל הישראלי.

כ

מה גורמים חברו יחד כדי ללדת בסופו של דבר את רעיון "הטרנספר הזמני" (כן, כך הוא נקרא אז בפי רבים). באותם ימים סגרו הירדנים את גשרי הירדן בפני אלפי פליטים מעזה שניסו לעבור את הנהר ולחפש מולם בממלכה ההאשמית; אריאל שרון "עשה סדר" ברצועת עזה, פרץ כבישים במחנות והרס בתיהן של משפחות רבות שגבלו באותם כבישים; והיו, כמובן, גם אנשים שהמימשל חפץ ביקרם או שהיה צורך להסתירם מפני שנפל עליהם חשד שהם משתפי פעולה.

לכן הוחל בבניית עיר הפליטים החדשה. בראש הפרוייקט עמד קצין־מטה במימשל הצבאי, יצחק שדמי ז"ל, שנהרג מאוחר יותר בתאונת דרכים באחד מכבישי השומרון.

היום, למראה העזובה, הדכאון והבדידות של 20 המשפחות ששרדו מ"הרעיון הגדול", יכול מחמוד אחמד לסכם ולומר: "אין סיכוי לטרנספר. ואצלנו זה עוד היה שונה. באנו מרצוננו, גלינו בתוך מולדתנו, קיבלנו סיוע רב, ובכל זאת – רוב המשפחות עזבו".

כן, הן חזרו לעזה, למחנות הפליטים הצפופים. עזבו נוף, מרחבים, איכות חיים ועבודה בשפע ושבו

מחמוד אחמד: "בפעם הראשונה, ב־48', מרצוני קמתי והלכתי מביתי. בפעם השנייה ביקשו ממני לקום ולעבור, אז עברתי".

לגיהנום העזתי. כאן במקום הזה, חבוק בהרי השומרון, מוקף פסטורליה, אתה מגיע שוב לאותה מסקנה חבוטה שהאדם הוא תבנית נוף מולדתו. אין מה לעשות.

אחמד מסכים, ואם בסיכומים ומסקנות עסקינן, הוא כבר עושה את חשבון־הנפש הפרטי שלו בלא לחוש שמכחינה מסויימת הוא מביא כאן את סיכומיו של עם שלם. "אני בן 68 בערך", הוא מספר. "נולדתי בכפר עקיר. היום זה כפר של תימנים שאתם קוראים לו עקרון. כילד הייתי מבסוט. גמרתי שמונה כיתות בכפר, ואחר כך יצאתי לעבודה בפרדסים. הכל היה טוב עד 1948".

מה טוב נהדרו אביו הוריש לו אדמות, ומחמוד אחמד בנה עליהן בית גדול. הוא התחתן עם שתי נשים וראה ברכה בעמלו בפרדסים. אחרייכן עבר במחנה בריטי בכפר בילו. "אפילו לקחו אותי לעבוד במשרד כי דיברתי עברית טוב", הוא מספר. "הפקידים שם היו יהודים מגרמניה שלא ידעו אנגלית או ערבית".

הוא זוכר את היום שבו נשמעו היריות. הכפר כולו אסף מטלטלין ותושביו שמו פעמיהם לעזה, עד יעבור זעם. "היינו בטוחים שזה לחודש־חודשיים ואז נוכל לחזור לבתינו", אומר מחמוד אחמד. כשהוא יושב בבית שבנו לו היהודים בפתמה, צופה מן ההר על כביש שכם־ג'נין, הוא מודה כי לא פילל שמסעו לעזה ב־1948 יגיע, ב־1988, להרי השומרון, ומסע ארבעים השנים של מחמוד אחמד עדיין נמשך.

"בבוקר השכם התחלנו ללכת", הוא משחזר את היום שבו נהפך לפליט. "הלכנו ברגל לכפר סמוך, אסקלן – היום אתם קוראים לו אשקלון – עם פרד רתום לעגלה עליה היו כל חפצינו. ומשם לעוד כפר, ולעוד כפר, ובכל מקום הצטרפו אלינו תושבי הכפרים עד שנוצרה שיירה ארוכה־ארוכה. הגענו לעזה ונכנסנו למחנות בריטיים נטושים. כל אחד תפס אוהל, וחיכינו. אני נכנסתי למחנה אלמגזי, וחיכיתי".

היום מחמוד אחמד כבר לא מחכה. במבט לאחור הוא מתחרט חרטה איומה על שהחליט לברוח מכפרו ולעזוב את ביתו. מדי פעם, כשהוא נוסע לעזה לבקר את בני משפחתו וידידיו, פליטי הטרנספר המאורגן הראשון, הוא רואה מן הכביש הראשי את ביתו, ועיניו כלות. לא, מימיו לא העז להתקרב לבית ולדפוק בדלת. אחיו דווקא עשה זאת פעם. "מה קרה"? – הוא שואל ומשיב – "כלום לא קרה. פתח את הדלת תימני נחמד, אחי סיפר לו שזה הבית שלנו, התימני אמר שהוא מקווה שפעם יהיה שלום ואנחנו נוכל לשוב, ואחי המשיך בדרכו למחנה הפליטים בעזה".

באותה צעדת פליטים של 90 קילומטרים, מספר מחמוד, כולם היו בטוחים שתיגמר הבעייה. "כיצד? שיהיה סדר ונחזור לכפר הולדתנו", הוא מפרט. "היום, ואללה, אני מצטער שברחתי. לא חשבתי מספיק. הייתי צעיר. אם הייתי נשאר, כל החיים שלי היו אחרים. היתה לי אדמה, והיה לי בית יפה, והייתי מבסוט. אפילו המלך לא היה מבסוט כמוני, כי לו יש עוד אחריות על עם, ולי לא. אני – רק מבסוט הייתי. חבל, חבל על כל השנים האלה".

מחמוד אחמד מודה שהיום – אבדה תקוותו. רוב חייו היה פליט, וגם בימים סוערים אלה אין הוא רואה תקווה שיזכה למות עם תעודת זהות שעליה לא חתום מושל צבאי. אבל גם בן אחיו, יוסף סלימן, שכל חייו לפניו, איבד תקווה ומדבר כאיש זקן. יוסף, בניגוד לדודו, נולד פליט. הוא יושב לו שם בהרי השומרון, מוקף בארבעה ילדים יפים, מכוניתו חונה ליד הבית הפרטי שלידו הוא מקים עתה סככה גדולה, וגם פרנסתו מצויה, והוא מתגעגע למחנה הפליטים שבו גדל עד שנעקר לפתמה, בהיותו בן 12.

"נולדתי שם", הוא אומר, משיב בכך לכל התהיות. אפילו לילדותו בין הסימטאות הוא מתגעגע, ולבית־הספר שבמחנה הפליטים, ולמצרים שהיו "שליטים נוחים מאוד". וכשם שיריות שנשמעו ב־1948 שיבשו את שיגרת חייו של דודו והפכוהו לפליט, כך זוכר יוסף את היריות ששמע ב־1967. "אנחנו היינו עוברים", הוא מספר. "אפילו לא הרגשנו המלחמה. ואז באו הישראלים, ועשו חקירות במחנה, בדקו ורשמו, אבל היו דווקא בסדר. ברוך השם, עד היום לא נכנסתי לבית־סוהר", הוא אומר. וזה נשמע מפיו כהישג אדיר.

ואז שרון התחיל "לעשות כבישים", וביתם היה על התוואי, ותוך זמן לא רב מצא עצמו יוסף בן ה־12 בסביבה חדשה וזרה, בשכונה מסודרת שהיהודים בנו בשבילו. "היה קשה", הוא משתמש במלה שלא הזכרה כשתיאר את חייו במחנה הפליטים ברצועה. "החברים נשארו שם. המשפחה נשארה שם. ואני הייתי פה, בלי הבית שלי, בלי החברים. הלכתי לעבוד. עד היום אני עובד כמפעיל משאבת בטון של חברת 'אבן וסיד' בג'נין".

גם מחמוד דודו הוחל לעבוד. נסע מדי יום לג'נין ומשם למוסך "אגד" בחיפה. עבד אצל קבלן פרטי שסיפק שירותים ל"אגד". ההוא עיכב לו משכורות, לא התנהג יפה, אז מחמוד אחמד עזב ("פיצויים? מה פתאום פיצויים"?) והלך לעבוד במיפעל "פרי וזה" בחדרה. כן, הוא שמע שהמיפעל נקלע לא מכבר לקשיים. "שם היה יופי", הוא אומר. "אנשים טובים. הצטערתי כששמעתי על הבעיות שלהם. ככה זה בעולם שלנו, מי שהולך עקום – טוב לו. ומי שהולך ישר – אלוהים עושה לו צרות", הוא מסכם וצוחק כשמתברר לו שאיוב כבר ביטא אותו רעיון לפניו, אם כי בניסוח שונה.

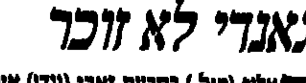
אבל הוא מרגיש כמו איוב, כן, אפילו סובל כמוהו. "היום אני חולה, בלי עבודה, וגם ילדים לא נתן לי אלוהים. ועתיד? איזה עתיד? איפה העתיד? עוד מעט אני הרי גומר, נוסע מהעולם הזה. אין עתיד. אני חי את היום. מי יודע מה יהיה מחר? כבר הרבה שנים אני חי רק את היום, ולא חושב על המחר. בשביל מה? זה רק עושה יותר שחור".

מוזר. מחמוד אחמד, פליט שפעמיים כבר נעקר מביתו, אינו יכול לתאר את תחושתו של אדם שנעקר משורשיו. "בפעם הראשונה – מרצוני קמתי והלכתי", הוא מנסה להסביר. "בפעם השנייה ביקשו ממני לקום ולעבור, אז עברתי. ובתוך מולדתי הרי נדדתי. ועכשיו אני כבר קשור לפתמה. כן, אפילו כאן, במקום הזה, תקעתי שורשים. 17 שנה אני חי כאן. זה לא זמן לתקוע שורשים"?

אבל שורשיו של יוסף, בן אחיו, טרם הספיקו להעמיק באדמות פתמה. גם תחושת עוול מפעמת בו. הוא עוד צעיר.

"בטח לא בסדר", הוא אומר, ומונה את העוולות אחת לאחת, בצורה מסודרת, כמו בא לסגישה מוכן. "היה למשפחה שלי בית, היתה אדמה, ועכשיו תראה מה יש? חשמל אין, ביוב אין, ובל לא לוקחים. אנחנו משלמים מסים וכלום לא מקבלים. בהתחלה, כשהביאו אותנו לכאן וחשבו תהיה פה עיר – היה חשמל, וביוב. אחר כך, כשהם התייאשו מהרעיון וראו שלא הצליח, עזבו אותנו לבד. החוטים של החשמל נקרעו ולא תיקנו, הביוב התקלקל, ובל הפסיקו לקחת. מורה אחד יש לארבעים ילדים מגילים שונים. אין פה עתיד. גם

(המשך בעמוד 55)

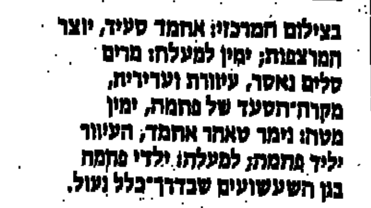
גאנדי לא זוכר

ראלוף (מיל.) רחבעם זאבי (גנדי) אינו זוכר את "פרוייקט פתמה", למרות שהיה אז אלוף פיקוד המרכז. הוא זוכר את המחנה הירדני פתמה, אפילו יודע שיש בסביבה שרידים של כנסיה צלבנית עתיקה, אך אינו זוכר את יחידת יש"ע. הוא כן זוכר את מנהלה, מר שדמי.

לדעתו הרעיון עצמו – זה שביצועו ותוצאותיו מתוארים בכתבה – היה רעיון גרוע. "יו"ש מספיק צפופה גם ככה", הוא מסביר, "הייתי מעביר את פליטי עזה למקומות פחות צפופים. אינני מתפלא שלא קיבלו שם יפה את העזתים. בשום מקום לא אוהבים אותם".

אחמד סעיד: "זרקת אבן, זרקת? יופי. עכשיו צריך הפסקה. עשית רעש, כל העולם מסתכל עליך? עכשיו תפסיק ותגיד בשקט מה שאתה רוצה".

בצילום המרכזי: אחמד סעיד, יוצר המרצפות; ימין למעלה: מרים סלים נאסר, עוזרת ועדירית, מקרת־תסעד של פתמה, ימין מטה: נימר טאהר אחמד, העיוור יליד פתמה; למעלה: ילדי פתמה בין השעשועים שבדרך־כלל נעול.

סימטת החביות

קלקיליה. נתאום גם היא עוד ישוב ערבי רוגז ומרדני. שיגרת חיים מוזרה בין שלוש שעות של מסחר ביום, חביות בטון שחוסמות את הסימטאות וחנויות מלאות אבק וריקות מסחורה. אוויר רווי שעמום ומתח, חשדנות שמתערבת במשטמה גלויה. "אני רוצה שהיהודים יחזרו לכאן. זה יהיה המצב הטוב ביותר בשבילנו", אומר עדנאן מחנות הספרים. הבן שלו אומר: "אני רוצה מדינה פלשתינית בגבולות '67, עם אש"ף בממשלה"

מאת חלמה אדמון
צילם: ראובן קסטרו

עדנאן נאסר נאזל (בצילום המרכזי – ברחוב בקליקליה, ומשמאל – בביתו, בין שניים מבניו): "אני מבין, אם היו תופסים את הבן שלי כשהוא זורק אבנים, והיו לוקחים אותו, או מרביצים לו. או אם היו מביאים הביתה זימון לחקירה במימשל. מישהו היה יכול לסרב? אני בעצמי הייתי מביא אותו לשם. אבל ככה?"

למרות גרסת התקשורת שביום חמישי, פורים, היה שקט יחסי בשטחים. היינו בקלקיליה בבוקר ולא נרשם שם כל אירוע חריג. עברנו ליד התחנה המרכזית בכפר־סבא, חצי שעה לפני שהתפוצצה שם מה שקוראים מכונית תופת. אבל תופת היתה תל־אביב. קרנוואל משונה פשט על חוצותיה שמלאו ילדים חנוקים בתחפושות. שמחה חונה חגגה בין בן־יהודה לדיזנגוף, ואיש לא נמלט מפני הקצף הצבעוני החצוף של הנערים.

נצומת קסם, קרוב לראש־העין, עמד האוהל הנד של אנשי יש"ע. הרוח פרשה את דגליו ושמטה אותם כרצונה. שלט גדול הכריז בכניסה לחצר הפלית, הארעית: "מוקד שער השומרון". בתל־אביב לא שאו באותו בוקר את הכרזות המתחננות לשנתרמים פוטנציאליים. שתי מכוניות עמדו מחוץ לאוהל ואף אדם לא נראה. איך האוהל הזה, עקשני ועלוב, נעטף בחושך שלפני הבוקר? מי יושב שם כל הלילה, מי מפטרל סביב הגדר הרזה.

המכוניות חלפו בג'לג'וליה על פני ילדות שחצו את הכביש עם ילקוטים על הגב. איש לא עצר בפתחי הפרדסים. הפרדסנים הערבים ישבו משוכלי רגליים ואדישים ליד ארגזי תפוזים מועטים. בקלקיליה עצרנו את המכונית בסימטת יוניס, מול דלת הזכוכית המנופצת של עדנאן נאסר נאזל.

כשמונה בבוקר עדנאן לא היה בבית. החנויות בקלקיליה פתוחות במשך שלוש שעות מדי בוקר, בין שמונה לאחת־עשרה. עדנאן מקפיד לשבת בחנות הספרים שלו מרגע הפתיחה עד רגע הסגירה. הישיבה השפופה שלו בחנות הקטנה היא מעשה אינרטי, תוצאת חרוות העבודה מלפני שנים, ב־'67, כששפי גבאי, אז עיתונאי ב"דבר" והיום כתב "מעריב" לענייני ערבים נכנס לחנות הספרים של נזאל, ברחוב הראשי של קלקיליה, הוא מצא שם מדפים עמוסי ספרות ארצות ערב. כך החל קשר הידידות בין משפחת נזאל למשפחת גבאי.

היום יש בחנות ערימות של מחברות, עטים; גירים צבעוניים, נייר חום לעטיפת ספרים ונייר קרפ צבעוני לקישוטי חג. בפינה, קרוב לדלת, ניצבים בשורה כמה ספרי קוראן, ובחלון הראווה שגם הוא מנופץ מוצגים ירחוני נשים מאובקים, כולל "בורדה" בערבית. עדנאן לא מדבר על הריקנות, אבל היא מקיפה אותו. קונים אינם באים בימים האלה. הילדים אינם זקוקים למכשירי כתיבה, כי בתי־הספר סגורים. שתי נערות נעצרות מול חלון הראווה, גוחנות אל שער צבעוני של ירחון שכבר ראו פעמים רבות. אחר־כך הן ממשיכות במורד הרחוב.

אז הגיע מן הבית אחד מבניו הקטנים של עדנאן והודיע שהאורחים באו. הילד נשאר בחנות, שמא יגרור פנימה קונה, ועדנאן עלה אל הבית. הוא נבהל כשמצא את בנו ז. יושב עם העיתונאית ומספר לה על ימי המעצר שלו בעתלית ובכפרעה, משם חזר לפני כמה ימים. ז., למען האמת, לא סיפר הרבה. עד שנסגר בית־הספר שלו היה התלמיד הראשון בכיתתו. בעיניו מתחבאת עכשיו הרבה תוכמה מאחורי העצב.

ב־1 בינואר חגג את יום הולדתו החמישה־עשר, בעתלית. עדנאן, אבא שלו, בא לבקר אותו לכבוד האירוע. בשער אמר לחייל: "באתי לבקר את הבן שלי. היום מלאו לו 15 שנים". לא יכול להיות, אמר החייל, אין כאן ילדים. "יש", אמר עדנאן, "יש גם יותר

(המשך בעמוד 21)

סימטת החביות

(המשך מעמוד 19)

צעירים. באתי לראות גם את שני הבנים של השכנים שלי, בני 13 ו־14". החייל, אומר ערנאן, לא האמין לי. אחר־כך, כשהילדים יצאו בשורה, הבאתי לו אותם, שיראה. ערנאן: "החייל אמר: ואללה, לא ידעתי, שיהיו בריאים".

ההתקוממות הגיעה לקלקיליה באיחור של יותר משבועיים. הישוב היה ידוע כמקום רגוע, יחסית. חמולת נאזל, הגדולה בעיר, השליטה ברחובות קו מתון. מן התמולה היריבה, חמולת דאוריה, בא משליך בקבוק התבערה על משפחת מוס, השכנה מאלפי מנשה. אבל מלבד אותו אירוע טראגי, קלקיליה לא הוחרדה במעשים קיצוניים. היום היא עוד ישוב ערבי רוגז ומרדני שתושביו מתאמצים לקיים סוג מסויים של שיגרת חיים.

ז. נעצר באמצע דצמבר, אחרי יום ההתפרעויות הראשון בעיר. הוא שוחרר כעבור חודשיים וחצי בעקבות משפט שמצא אותו זכאי. בינתיים הספיק להישרט מפתיל הניילון שקשר את פרקי ידיו ביממות הראשונות למעצר. הוא למד גם להחזיק מעמד בלילה קר, בחוץ, כשיורד גשם והוא לבוש רק בפיג'מה.

"איך אתם רוצים להשיג ככה את השלום?" שואל נאזל, דמעות מופיעות בעיניו ונמסות בכוח שליטה עצמית. הוא מדבר כמעט בלחש. "הבת הצעירה שלי, בת שבע, התעוררה בלילה קר אחד, וראתה חיילים עומדים עם רובים מעל המיטה של אחיה. זה היה בשמונה. הם ניפצו את דלת הכניסה וצעקו. ז. ישן. הם הוציאו אותו מהמיטה. הרבה ימים אחרי זה הוא סיפר לי שרק במימשל בטול־כרם הוא התעורר, והתפלא למצוא את עצמו שם, מוקף בחיילים. הבת שלי מתעוררת עכשיו כל לילה מתוך סיוט ובוכה. היא לא מפסיקה לראות את התמונה הזאת של החיילים חוטפים את אחיה. היא תזכור את התמונה הזאת גם כשתהיה גדולה, ואני, שרוצה רק שלום, לא אוכל לעשות שום דבר נגד זה".

נואל נראה עייף. עייפות עמוקה שמניחה כדל של יגע בזווית הפה. איך את רואה את הדברים, הוא מנסה ושואל, איך זה נראה לך. הוא אינו מאלה המצבים להגות בנאומים של משוכנעים מלידה. כל השקפות שלו נובעות מרצון פשוט לחיות ברגיעה, חיים שיגרה נורמאלית. הוא לא אינטלקטואל, לא איש. אבל מתירתו כמוכתר המולת נזאל בקלקיליה מעידה על הכבוד שניתן לשיקול הדעת שלו, גם מצד הממשל, וגם מצד התושבים.

"אני מבין, אם היו תופסים את הבן שלי כשהוא

אבנים, היו לוקחים אותו, או מרביצים לו. או אם מביאים הביתה ויזמן לחקירה במימשל. מישהו היה עושה אני בעצמי הייתי מביא אותו לשם. אבל

לנואל יש תשעה ילדים. הבכור, י. בן 22, מציין בגאווה שגם הוא ישב במחנות מעצר ישראליים. גבאי אומר: "אני מרגיש שאני גידלתי את הילדים ואלה, חכל שלמימשל אין היום זמן לסנן, שמצבים מאסרים המוניים, ולוקחים גם את החפים משפע. לא מבדילים מי באמת מסית ומי ניגרר. בבתי המעצר הם עוברים קורס בפשיעה. מי שלא ידע עד אז מן מבצעים פעולה חבלנית, ידע אחרי המעצר".

גבאי התייסר יחד עם נאזל בחורף הארוך האחרון כשז. הוחזק במעצר. העיתונאי, יליד בגדד וחניך מעברת כפר חסידים, למד עם הערבים בבתי־הספר העירקיים. ההזדהות העמוקה שלו עם משפחה אחת, איש אחד ערבי, נובעת גם מהבנה אמיתית של המנטליות. השפה, ידע העם שלו, לא באו מהאוניברסיטה. הוא חש היום שהוא מאחרוני הערביסטים השורשיים. "אם כל משפחה בישראל היתה מאמצת משפחה מהגדה", הוא אומר, "היינו יכולים להחזיק בשטחים בשקט".

ענדאן נאסר נולד ב־1943, ביפו. המשפחה לא התגוררה ביפו מעולם, הבית היה בקלקיליה, אבל לאביו היתה חנות בעיר הנמל. היו לו הרבה קשרים עם יהודים, והוא אפילו דיבר אידיש. עיקר הפרנסה בא מאלף דונם פרדסים שהיו למשפחה ליד מה שאחר־כך צמח להיות כפר סבא. היום יש לאיש 12 דונם פרדס, אותה חנות, שהוא ממשיך לקרוא לה "חנות ספרים", וסטודיו לצרכי צילום שהופעל בידי י. עד שנחסמה סימטת יוניס בחביות מלאות בטון.

המפטנט הזה, שבא למנוע ריצה פתאומית של נערים עם אבנים בידיים לעבר הכביש, יושם בעור פתחי סימטאות מגורים המסתעפות מן הרחוב הראשי בעיר. החסימה מוחלטת. שלוש־ארבע שורות של חביות, מונחות כבדות זו על גבי זו, הבטון קפא בנזילה מתוכן. עוד מעקש לחיי היום־יום. "פוטו דיאנה" של י. סגור עכשיו מאחרי תריס ברזל סגול־לילכי. החנות נמצאת בבניין הראשון בסימטה. היא היתה גלויה לעין ונוחה לגישה מן הרחוב הראשי בטרם נטעו החביות. עכשיו איש אינו מעוניין בפילם עד כדי ההליכה הארוכה במעלה הסימטה המקבילה וחזרה דרך כל סימטת יוניס. עכשיו יש עוד פתות כסף בבית נאזל. "יש לי תשעה ילדים, אשה, אמא שגרה איתנו, בת אחת שצריך לשלוח לה כסף לאוניברסיטה בעמאן", ככה מונה ערנאן, "החיים הולכים ונעשים קשים".

השבאב גאים בתריס המרותך של התנות ממול ל"פוטו דיאנה". "את החנות הזאת סגר בעל החנות בעצמו. הוא ריתך את התריס והלך. יום אחד אמר: לא צריך טובות, והלך".

אבל יש כאן ריתוך שעשה הצבא, אנחנו אומרים להם.

"כן", הם עונים, "אבל מעל החנות הזה ריתך קודם. הנה, תראו", הם מצביעים, "אפשר להבדיל. כאן עבודה הרתכת של הצבא, וכאן עבודה הרתכת של החבר שלנו".

טווח המבט של המהלך ברחוב הראשי הוצר ונחסם, ומה שהעין קולטת, לא נעים. הצבע המחליד והמסוייד של החביות אינו אסתטי. מן התמונה נעלם השקע האוריינטאלי הזכור מלפני שנים. אין עוד

שפי גבאי (בצילום): "האמנתי שנוכל לחיות עם הערבים לתקופה בלתי מוגבלת"

ערימות פרי ססגוניות ושמלות רקומות מתנופפות בפתחי החנויות. הישראלים כבר לא באים הנה למסעי קניות אקזוטיים. עוד קטיעה לדו־קיום פוטנציאלי. והמקומיים, דומה, לא קונים. כשהחנויות פתוחות הם נעים ברחוב כמחפשים דבר מה, בלי למצוא. יש שיעמום באוויר, ומתח רוחש ללא מוצא. ביקור לא צפוי, כמו שלנו, מלקט מיד המולה של סקרנים. המבטים שמקיפים אותנו הם ערבוביה של חשדנות, עניין, קירבה חשאית ומשטמה גלויה. אשה במטפחת־ראש לבנה צחורה חולפת ובזרועותיה תינוק. לשניה קצרה היא מחייכת אלי בחום, ובעוברה על פני היא לוחשת: "שלום". כעבור רגע אני רואה רק את גבה הממהר משם.

חומות החביות מקשות על עקרות הבית. אשה כבדת גוף מתקרבת אל מחסום חביות, סמוך לחנות של ערנאן. מידיה נגררים שני סלי ירקות, והיא קוראת בקול למישהו הנמצא מעבר לחביות. היא מנסה לראותו בחריצים שבין החביות. לבסוף מופיע במרום המחסום פרצוף של ילד. הוא מושיט יד אל האשה למטה, היא מרימה אל על אחד הסלים. לא, זה לא ילך. כף היד הקטנה רחוקה מאוד מידית הסל. הילדון חוצה את החביות ומשתלשל במורד המחסום, בצד הפונה לרחוב הראשי. האשה מנסה לעלות לקראתו ולא מצליחה. הילד מגיע אליה, לוקח סל אחד, מניח אותו על מדרגה אקראית שנוצרה בשגגה על פני שיכבת החביות השניה, וכך הוא מצליח להעביר סל אחר לעבר סימטת מגורי המשפחה. אחר־כך הוא חוזר על כל התהליך עם הסל השני. אחרי מעשה מפנה אימו חיוך של גאווה אל הרחוב, ובצעד קל, כמעט כמו רוקדת, היא פונה לעשות את המרחק הסיבובי הגדול עד הבית. פעם נוספת גברה עורמת הקיום על המצאות השילטון.

בעשר אכלנו ארוחת בוקר מגוונת, ריחנית. עדנאן נאסר נאזל התכוון להראות לנו שלא רעבים בקלקיליה. קשה, לא נעים, אבל החיים ממשיכים, כולל מסורת האירוח. אשת ערנאן, אינתסר, אפתה פיתות כטאבון שבחצר המרוצפת, וריחן מילא אותנו אופטימיות. טבלנו פיתה חמה בשמן זית וזעתר, ואחר־כך בלבנה טבולה בשמן ובגבינת צאן שמליחותה ערינה, וטעמנו גם מן הזיתים והירקות הטריים. ערנאן אמר: לבריאות, לבריאות, ורוב הארוחה עברה בשתיקה. המארח והאורחים הבינו שלא בהשקטת הרעב הריגעי של בוקר פורים עסקנו.

אינתסר – שנולדה ברמת־אביב, כפי שהיא נהנית לומר, ולמעשה בשייך־מוניס – הכינה את הארוחה במטבח שבקומה השניה ולא הופיעה בחדר האורחים. פגשתי אותה ביחידות. "אני מחזיקה את הילדים שלי בבית ככה", אמרה האשה הגדולה, שפניה צעירים מאוד. היא הרימה אגרוף קפוץ, והסבירה בצחוק, שגם את בעלה היא מחזיקה בתוך כף היד. "המשפחה שלי לא מסתובבת ברחוב ומחפשת צרות. הילדים שלי כל היום בבית".

מה הם עושים כל היום בבית? משחקים. משחקי חירות, מחבואים בין החדרים. חבריו של י. באים לבקר אותו. יושבים ומדברים, מעשנים. שומעים את רוכל הירקות עובר בחוץ וצועק: "בנדורה, בנדורה". צוחקים לצעקות האובססיוויות שלו.

ערנאן, שאלנו, איך אתה רוצה שהדברים יתפתחו? מה אתה רוצה שיקרה?

לפני שהספיק האיש לענות נוסף בנו י. מקצה החדר. הוא חייך נילהב: "אבא, שאני אענה?"

"לא, לא, אתה שב בשקט", אמר ערנאן בחיבה ומבוכה. אילו יכול, היה מרחיק את ילדיו מזירת המיפגש עם כלי התקשורת. י. סימן לי באצבע שאחר־כך ידבר, הוא צריך לדבר.

ערנאן: "אני רוצה שהירדנים יחזרו לכאן. זה יהיה המצב הטוב ביותר בשבילנו. בתקופת הירדנים היו

(המשך בעמוד 23)

סימטת החביות

(המשך מעמוד 21)

פלשתינים בממשלה, התחתנו איתם. עם הדרכון הירדני אפשר להסתובב בעולם. לפלשתינים אין דרכון. לפני '67 – כשהרווחתי דינר אחד – הייתי יכול לאכול איתו, לבנות בית, להתחתן. היום 10 דינרים לא מספיקים לכלום. אני יכול להגיד לך שרוב האנשים כאן רוצים את הירדנים. יש לנו קרובי משפחה בערב הסעודית, באבו־דאבי, בכווית. כל המסעות שלהם ושלנו עוברים דרך ירדן. אין לנו אפשרות לחתוך את הקשים עם ירדן".

אחר־כך, כשאביו לא שמע, אמר י., ונשמע כמדקלם איזה כרוז: "אני רוצה מדינה פלשתינית בגבולות '67, עם אש"ף בממשלה. כל מה שאש"ף רוצה, גם אני רוצה".

ויהיה שגריר של המדינה שלכם בירושלים? ואתם תשלחו אליכם שגריר ישראלי?

"ואללה, לא יודע", חייך י. לפרק הזה עדיין לא הגיע בלימודיו.

י. נגרר עם הצעירים, יגיד אחר־כך שפי גבאי. זה קורה לרבים. אש"ף משליט ברחוב אווירה מאיימת. קשה לאדם לתפקד בקהילה שלו בלי לנקוט עמדה ברורה. מי שהיו הרוב הדומם עד לתחילת ההתקוממות, דור ההורים, מצטערים היום על מדיניות צה"ל. הלחצים של השלטון הישראלי משליכים את הילדים לזרועות אש"ף. הרבה הורים חרדים מפני התהליך.

עדנאן: "תנו לנו לנהל את החיים שלנו בעיר. את רואה את הרחוב עכשיו, היום אין כאן חיילים, הכל רגוע. כל אחד עסוק בענייניו".

כשעבר קומנדקר בורר עם שלושה חיילים הם נראים צפים בחלל מנותק. מגיני הפלאסטיק, מכערים ניראים פניהם, מרחיקים אותם מן הרחוב הזה. פיו של אחד מהם דבוק למכשיר קשר. הקומנדקר מרחף לאורך הרחוב עד שהוא נעלם.

"המצב בשטחים החמיר בשלוש השנים האחרונות", אומר שפי גבאי. "אני מסתובב בשטחים מתוקף תפקידי מאז '67, והתנהגות הממשל בשלוש השנים האחרונות הקצינה. הטענה המרכזית של המתקוממים היום מופנית כלפי היחס המוקצן של הממשל. אני מוכרח להודות שהתקופה הטובה ביותר לערביי השטחים היתה בזמן שאריק שרון היה שר הבטחון. בכלל, בתקופות של רייין, פרס, וייצמן, שרון וארנס כשרי בטחון, כל הבקשות שלי נענו. עכשיו השתנו הזמנים. אני חושב ששרי הבטחון ההם התכוונו להחזיק בשטחים, והם פתרו בעיות. היום אנחנו מוגבלים בכל אפשרות של הידברות".

עדנאן: "לפני '67 – כשהרווחתי דינר אחד – הייתי יכול לאכול איתו, לבנות בית, להתחתן. היום 10 דינרים לא מספיקים לכלום"

גבאי לקח על עצמו לפתור בעיות ביורוקרטיות למשפחת נאזל. הוא זוכר מקרה של גבר מהחמולה ששהה בסעודיה יותר מעשר שנים עם אשתו וילדיו עד שרצה לשוב ולהצטרף למשפחתו בקלקיליה. גבאי פנה לשרון ותוך עשרה ימים הותר לאיש לשוב ולהתגורר בקלקיליה.

"היום זה לא ככה", אומר גבאי. "במשפחת נאזל יש אקדמאי שלא מצא בארץ עבודה בתחום שלו. הוא לא רצה לשטוף כלים במסעדות בתל־אביב, ונסע לעבוד בחו"ל. העבודה בחו"ל נגמרה, והוא רוצה לפתוח עסק בקלקיליה. יש לו אשה וחמישה ילדים,

עדנאן: "איך אתם רוצים להשיג ככה את השלום? הבת שלי התעוררה בלילה וראתה חיילים עומדים עם רובים מעל מיטת אחיה. היא תזכור זאת גם כשתהיה גדולה".

זגוגיות מנופצות בקלקיליה. משאירים הכל ככה, "שכולם יבואו לראות".

(הבכור בן שמונה) שמתגוררים בקלקיליה והוא רוצה לחיות איתם. פניתי למימשל, פניתי ליועץ ראש הממשלה לשטחים, למתאם הפעולות בשטחים. נעניתי בשלילה. עכשיו החרימו את תעודת הזהות שלו. אמרו לו: ישבת שש שנים בחו"ל? קח את האשה והילדים וסע איתם. האיש מתגורר בביתו שבקלקיליה שבועיים ונאלץ לצאת לירדן למשך השבועיים הבאים. כל מעבר גבול עולה לו 2000 שקל, ומובן שבין נסיעה לנסיעה הוא לא מתפרנס.

"אמרו לי: צריך לבדוק ברף המחשב שלו, אם הוא נקי. בדקו. מצאו, ובישרו לי שהדף הכמתוני שלו נקי. אז מה יצא לו מזה? עכשיו קיבל האיש מכתב ממשרד ראש הממשלה, עם העתק אלי: 'בקשתך נבדקה בלישכת מתאם הפעולה בשטחים, התברר כי עליך להגיש בקשה לאיחוד משפחה, כפי שנאמר אף לאשתך. בקשתך תוצג לדיון הוועדה אשר תחליט על החזרת תעודת הזהות ולאחר שתבחן את נימוקיך'.

"איך זה יכול להיות?" נזעק גבאי, "האיש נולד וגדל כאן, הפרדסים שלו פה. אשתו צריכה לבקש להתאחד איתו? הרי זה ייקח עוד שלוש שנים מעבר לעובדה שהדבר כואב לי באופן אישי מפני שאני מכיר את האיש, אני רואה פה מדיניות לא נבונה. אני אומר את זה בזעם. אם באמת רצינו לחיות איתם, להחזיק בשטחים, אסור להגיד 'לא' אוטומטי לכל דבר".

העיתונאי הזה האמין באמת ובתמים שישראל מתכוונת להחזיק בשטחים לנצח. "האמנתי שנוכל לחיות עם הערבים לתקופה בלתי־מוגבלת". הוא שמח להגיע אל המקומות שחלם עליהם: מיכמש, ענתות ועוזבה של בר־כוכבא. "סיפורי הערים האלה תמיד עוררו את דמיוני. הייתי נילהב מהאיזור. התלהבתי מדברי דיין שאמר שענתות חזרה אלינו. יומיים לאחר ששוחררה בתיר (ביתר של בר־כוכבא), מיהרתי לעשות סיפור מצולם על המקום לדבר השבוע. שיחזורתי את קרבות בר־כוכבא שבשבילי היה גיבור לאומי".

האהבה שלו לנופי ארץ־ישראל כוללת את הישובים הערביים ואת האדם הערבי. כשקרא לפני עשרים שנה לאימוץ משפחות ערביות בשטחים, סבר שילכו אחריו בעניין הזה. היום הוא אומר: חבל שלא רכשנו את אמונם. יחסיו עם משפחת נאזל וורמים, מתרחשים כל השנים. יש ביקורים הדדיים, הנשים מחבבות זו את זו, יש אימון הדדי. גבאי מוכיח מעל לכל ספק שוקירבה מסלקת את הפחדים. הוא נוסע היום בקלקיליה כמו שהוא נוסע בחולון בדרכו לפגוש חבר.

החבר של גבאי בקלקיליה אהב את ישראל בתקופה הראשונה שלאחר מלחמת ששת הימים. "אלה היו שנים טובות", אומר עדנאן. "עד 73־74'. אחר־כך התחיל להיות רע". יותר ויותר ספרים נכנסו לרשימת האסורה ביבוא מארצות ערב. החנות שלו התרוקנה. בתחילה עוד נסע בשליחות הממשלה הירדנית לעמאן, כדי להביא משם משכורות לפקידים המקומיים. לפני כמה שנים פסק גם מזה. הוא התעייף. על פניו ניכרות שנים כבדות מכפי גילו.

עם סיגריה עצבנית ביד הוא לוקח אותנו לבית תושב אחר בקלקיליה. לאורך הדרך הוא מצביע על פנסי הרחוב המנופצים. מעלילות ה"ג'יש", הצבא, הוא אומר, רואה את הספק בעינינו וסופג אותו בשקט. "בלילות החיילים מרעישים לנו ברמקולים. רופקים עם אלות על פחים ושרים, סתם כדי להפריע". הצבא הישראלי היה כאן למקור כל הרע, וסיפור מעלליו משמש פורקן לתושבים שהיומיום שלהם דל באירועים משמעותיים ועשיר בכעס מדוכא.

הבית שלתוכו מוליכים אותנו כמו בסיור תיירי ז חושף תוצאה של פוגרום ואנדאלי. שלוש קומות ש' הרס אכזרי, מעליב, שטוף שינאה. בית משפחת ג'יבריל. בקומת הקרקע עומדת מכונית פיג'ו תכולה, דגם 204. חלונותיה מנופצים לרסיסים זעירים. בקומה השניה מושלכות כורסאות קרועות ריפוד, ובמטבח מוטל ארון ענק על פניו. סיר מהביל משלח ריח מחניק מעל כירה בפרוזדור. הקומה העליונה נועדה לשבור למישהו את הלב. יחידת דיור לזוג צעיר נבנתה שם. חדר אמבטיה ענקי, מהודר, מרוצף ומקורה בקרמיקה מפוארת. מכשיר כבד נחת על אריחי הקרמיקה, ניפץ את הכיור לשברים קטנים, עד שרק הברז נותר תלוי מעל הריצפה. על מיטת הכלולות רובץ ארון בגדים שבור. רק המיטה שלמה, מכוסה בשטיח קטיפה רומנטי. מעל הזרבן עומד ראעד ג'יבריל, חתן יפה, שעיניו לוהטות שינאה.

מי עשה את זה, שאלתי בכל זאת.

"איל ג'יש", אמרו האנשים. "בלילה של ההתפרעות הגדולה בקלקיליה, פרצו לבית. אנחנו ברחנו לבית של קרובים. כשחזרנו, זה מה שמצאנו".

השמועות אומרות שגם השאבּינה, צעירי המקום המומרי־זמות, יכולים לבצע הרס כזה. דובר צה"ל לא יודע על האירוע: "המקרה אינו ידוע לצה"ל. המשפחה לא הגישה תלונה במינהל האזרחי".

למשפחת ג'יבריל מפעל בלוקים מקומי. איש מהם לא פינה את ההריסות, לא טאטא את הריצפה, לא ניסה להתקין את הארונות מחדש. ערימות הרהיטים המנותצים נראות כמו תילי האבנים שאחיהם עורמים במבואות ישובים אחרים. וייאוש שלהם הוא הפגנה.

"אנחנו משאירים את הכל ככה", אמרו, "שיראו. שכולם יבואו לראות".

תלמה אדמון

עַד אַחֲרֵי הַצָּבָא

(לֹא עָשִׂיתִי אֶת זֶה)

הַיּוֹם מַאֲמִינִים שֶׁעַד אַחֲרֵי
הַצָּבָא אֲנִי לֹא עָשִׂיתִי. לֹא,
אֲנִי שָׁמַרְתִּי עַל בְּתוּלַי
לִגְבֶרֶת אַחַת מֵהַסְּרָטִים
שֶׁשְּׁמָהּ הוּא עֲדַיִן ג'וּלִי
כְּרִיסְטִי. אֲנִי אוֹמֵר שֵׁמוֹת
כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּחְשְׁבוּ שֶׁאֲנִי
סְתָם מַמְצִיא סִפּוּרִים.
וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת זֶה
עַד אַחֲרֵי –

כֵּן, הָיוּ פֹּה וָשָׁם
חִנּוּכִים חִיּוּבִיִּים,
עִם סַמֶּלֶת הַסַּעַד
עַל שְׂפַת בּוֹר הַתַּחְמֹשֶׁת,
ג'וּלִי,
עִם יָרֵחַ מָלֵא ג'וּלִי,
אֲבָל לֹא עָשִׂיתִי,
וְכָל הַחַיָּלִים הָאֲחֵרִים
אָמְרוּ שֶׁהֵם עָשׂוּ,
כְּאִלּוּ אֵינְךָ יָכוֹל
לִהְיוֹת חַיָּל קְרָבִי
אִם אֵינְךָ חוֹדֵר.

לְסַמֶּלֶת הַסַּעַד הָיְתָה
[illegible]לוּמַת שָׂפָם קְטַנָּה
מֵעַל לַשָּׂפָה הָעֶלְיוֹנָה,
שָׁדַיִם גְּדוֹלוֹת,
וְרַגְלַיִם שֶׁל צְפַרְדֵּעַ.

הַיּוֹם אֲנִי יוֹדֵעַ:
פָּלְסְטוֹי הָיָה
הוֹלֵךְ עָלֶיהָ.

לֹא רָצִיתִי לִבְגֹּד
בְּג'וּלִי, לַמְרוֹת
שֶׁאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ
מַה הָיִיתִי עוֹשֶׂה
אִם [illegible]
הָיְתָה כְּגָדֵר,
[illegible] אֲפִלּוּ הַדְּרוּקָה
[illegible] שֶׁל לֵיאוֹנַרְד הָעָגוּם:

[illegible] יָדְךָ לוֹקַחַת,
[illegible] אוֹתָהּ לְגֹסֶל,
[illegible] עֲצוּבוֹת וּשְׁלוּלוֹת

מִשּׁוּק הַפִּשְׁפְּשִׁים שֶׁל חֵיל הַשָּׁלוֹם,
הִיא אוֹמֶרֶת לְךָ מָה לִרְאוֹת
בִּפְרָחִים וּבְאַשְׁפּוֹת,
יֵשׁ גִּבּוֹרִים בְּאַצּוֹת הַיָּם,
יְלָדִים שֶׁקָּמִים מֻקְדָּם,
מִתְחַנְּנִים לְאַהֲבָה."
עַד אַחֲרֵי הַצָּבָא הָיִיתִי
עוֹשֶׂה אֶת זֶה לַגַּרְבַּיִם,
וְכֵן גַּם חַבְרֵי הַחַיָּלִים
הַחוֹדְרִים, לַגַּרְבַּיִם
אוֹ לַשְּׂמִיכָה הַצְּבָאִית
הָעוֹקְצָנִית אֲשֶׁר בָּלְעָה
כָּל לַיְלָה אֶת נוֹזֵל
אַהֲבָתָם, כְּמוֹ חַיָּה רָעָה.
וַאֲנִי בַּגַּרְבַּיִם.
שָׁלֹשׁ שָׁנִים גַּרְבַּיִם.
הֵם נִכְנְסוּ לְהֵרָיוֹן
וּקְצָת הָעוֹלָם מָלֵא
בְּגַרְבּוֹנִים קְטַנִּים,
אֲפוֹרִים וְטוֹבֵי לֵב,
וְהֵם אוּלַי
מִשְׁפַּחְתִּי הַיְּחִידָה.
וְכָאן מַתְחִילָה הַשִּׁירָה
(עַד אַחֲרֵי הַצָּבָא)

AND YOU WANT TO TRAVEL WITH HER AND YOU

לַמְרוֹת הַכֹּל – כָּתַבְתִּי
(לֹא עָשִׂיתִי אֶת זֶה)
וְרַק בַּשִּׁירִים תְּצֻמְצַם
תְּהוֹם הַהֲזָיוֹת הַנִּפְעֶרֶת
בֵּין ג'וּלִי כְּרִיסְטִי
לְבֵין זוּג גַּרְבַּיִם
שֶׁל חַיָּלִים.

הַאִם הוּא מְשׁוֹרֵר,
הֵם שׁוֹאֲלִים.

אֲבָל מַמָּשׁ אִשָּׁה,
מִישֶׁהִי שֶׁאֵינָהּ גֶּרֶב
בְּרִיטִית בִּתְחִלַּת
דַּרְכָּהּ, כָּזֹאת,
עַד אַחֲרֵי הַצָּבָא
לֹא הָיְתָה לִי.

וְהָיִיתִי יָכוֹל,
סַמֶּלֶת־סַעַד שָׂרָה
הָיְתָה חֲתוּלָה שְׁחֹרָה,
פַּעַם אֲפִלּוּ הֵצִיעָה
קְפִיצָה לְבוֹר הַתַּחְמֹשֶׁת,
וְלִי מַמָּשׁ לֹא הָיָה
אִכְפַּת לְהִתְפּוֹצֵץ,
אֲבָל לֹא אִתָּהּ.

"וְתִרְצֶה אִתָּהּ לִבְרֹחַ,
אַתָּה עֵר כְּשֶׁהִיא אִתְּךָ
וְהִיא יְכוֹלָה בְּךָ לִבְטֹחַ
כִּי נָגַעְתָּ בְּגוּפָהּ הַמֻּשְׁלָם
בְּמַחְשַׁבְתְּךָ."

שָׁלֹשׁ שָׁנִים לֹא יָשַׁנְתִּי,
לַחַיָּלִים צְעִירִים לֹא
אִכְפַּת לָצֵאת לִקְרָב אוֹ
לָמוּת, הֵם כָּל כָּךְ עֲיֵפִים,
וְהֵם רָצִים קָדִימָה,
בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת,
כּוֹבְשִׁים גְּבָעוֹת,
מְשַׁחְרְרִים חֳרָשׁוֹת,
עוֹשִׂים כָּל דָּבָר מְתֹעָב
שֶׁפּוֹקְדִים עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת,
רַק שֶׁיִּתְּנוּ לָהֶם לִישׁוֹן
אַחֲרֵי הַקְּרָב
אוֹ אַחֲרֵי הַמָּוֶת.

וּבַשָּׁעָה הַיְּחִידָה שֶׁקִּבַּלְנוּ לְשֵׁנָה,
הִדְלַקְתִּי נֵר עַל הַקַּסְדָּה,
קָרָאתִי אֶת "הַתַּפְסָן בַּשָּׂדֶה
הַשִּׁפּוֹן", כָּתַבְתִּי שִׁירֵי
אַהֲבָה לְנָשִׁים שֶׁהִכַּרְתִּי
בַּטְּרַנְזִיסְטוֹר אוֹ בַּקּוֹלְנוֹעַ.

פַּעַם כְּשֶׁהֻזְעַקְנוּ בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה
לְמִסְדַּר פֶּתַע, כּוֹלֵל חֲגוֹר מָלֵא
וְצִבְעֵי־הַסְוָאָה, יָצָאתִי כְּשֶׁהַנֵּר
בּוֹעֵר לִי עַל הַקַּסְדָּה, כָּל הַפְּלֻגָּה
צָחֲקָה אֲבָל רַק אֲנִי נִשְׁאַרְתִּי
חֹדֶשׁ בַּבָּסִיס. מֵאָז מְאֹד הִשְׁתַּדַּלְתִּי
לֹא לְהָאִיר וְלֹא לְהַכְעִיס.

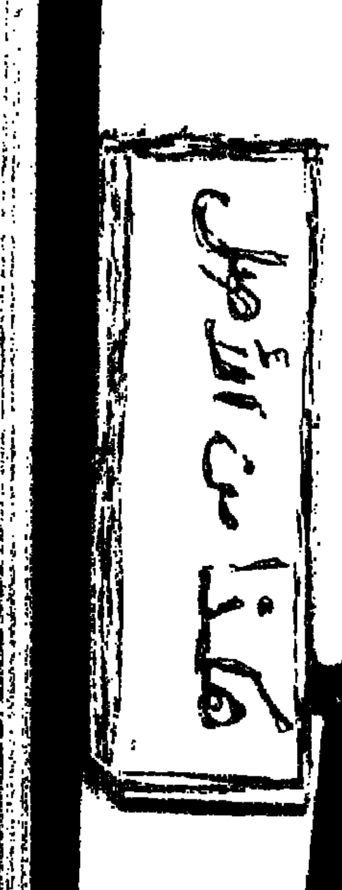
כַּבֵּה אֶת הַנֵּר, גַּחְלִיל,
מֵעַכְשָׁיו אַתָּה דַּחְלִיל!

חִבַּקְתִּי גַּרְבַּיִם בַּחֹשֶׁךְ,
חִכִּיתִי לַמִּלְחָמָה,
כָּבַשְׁתִּי בִּסְעָרָה
גִּבְעָה שֶׁהָיְתָה חֲשׁוּבָה
לְבִטְחוֹן הַמְּדִינָה.
זֶה הָיָה כִּמְעַט כְּמוֹ
לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה.

לַגְּבָעוֹת הָיוּ שֵׁמוֹת שֶׁל נָשִׁים:
גִּילָה, הָגָר, אִילָנָה, וֶרֶד.
מִי שֶׁעָלָה עֲלֵיהֶן וְנִשְׁאַר,
כְּבָר לֹא יַעֲלֶה יוֹתֵר עַל אַף אַחֶרֶת.

אִבַּדְתִּי חֲבֵרִים רַבִּים,
וְגַם אֶת ג'וּלִי, נָטַלִי וְסוּזָאן,
שֶׁשָּׁכְבוּ לָהֶן שָׁם,
פְּנֵיהֶן מְכֻסּוֹת גַּרְבַּיִם,
עַד אַחֲרֵי הַצָּבָא.
סַמֶּלֶת הַסַּעַד עָבְרָה
לָגוּר בְּאוֹתָהּ שׁוּחָה
עִם הַמָּג"ד
וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת זֶה.

(מתוך "רוק בבית הסוהר", ספר חדש, חמן בשירים, היוצא בימים אלה בהוצאת "ספרית מעריב")

לא בגלל שאני מרוקני

מאיר שטרית יהיה כנראה האיש שיקח את כל הקופה – וימונה גזבר הסוכנות. האיש ששם את יבנה על המפה, לא מפחד להגיד גם עכשיו, בעמדת ההמתנה, ש"אין קשר בין הישראלי המצוי והסוכנות". שועט קדימה מווילה תלת־מיפלסית, עם כמעט־תואר שני ומיקרופון ביד. הנכס האלקטורלי של הליכוד חושב שוויצמן היה צריך להנהיג את המפלגה ויודע: "אני הולך על הגבול".

מאת יצחק בןחורין צילם: בני גלזר

מאז פרש מראשות עיריית יבנה בפברואר 87', מחפש לעצמו מאיר שטרית ג'וב. אבל 13 חודשים בלי תפקיד ביצועי, זה המון זמן למי שהתרגל לשלוט בעניינים, לבנות פרוייקטים ולקבל צל"שים על הדרך בה העלה את העיירה שכוחת־האל שלו על המפה. נכון שהוא ח"כ וחבר ועדת הכספים של הכנסת, וגם יו"ר המועצה לתכנון חברתי־במשרד ראש הממשלה, אבל עובדה היא שיש לו מספיק זמן להשלים בימים אלה תואר שני במדע המדינה באוניברסיטת בר־אילן ולהקדיש שעות למחשב המקינטוש הביתי שלו.

מדוע פרש שטרית מראשות עיריית יבנה?

שטרית: "יש לי ותק של 13 שנה כראש עיר. אני ראש העיר הוותיק ביותר בחרות. הפכתי את יבנה לעיר וברגע שהשלמתי את המשימה – נתתי הזדמנות לסגני. אני חש היום כלפי המדינה אותה תחושה שחשתי כלפי יבנה, כשהלכנו למרד הצעירים ולקחנו את ההגה. טיפלנו בבעיות של איכות חיים, חברה, שהעלו את יבנה על המפה. יש לי הידע והנסיון לטפל בהן גם במישור הלאומי".

בשטח מתרוצצות גם שמועות מסוג אחר. כאילו נאלץ מאיר שטרית לעזוב בגלל אי סדרים במערכת המקומית. שטרית מגיב לשאלה, שלא כדרכו, בצורה בוטה: "בולשיט". לוקח אוויר ומסביר: "עם הרכילות אני לא יכול להתמודד. לך תוכיח שאין לך אחות. עזבתי מערכת כספית מינהלית לדוגמא. הכל שפיר. מה קרה? אחד מעובדי שיקום השכונות כשל ואני פניתי למשטרה ופיטרתי אותו. זה מה שהיה. החלטתי שאני פורש כשיבנה תהיה עיר. מועד הפרישה נבע גם מהרצון שלי לתת הזדמנות הוגנת לסגני, שהלך איתי לאורך כל הדרך, להתארגן ולהוכיח עצמו שנתיים בתפקיד, כדי שיהיה לו יתרון על מתחריו לקראת הבחירות הבאות".

יכול להיות שמשה ארנס, האיש החזק היום בחרות, סידר לו ג'וב. את זה יהיה אפשר לדעת בתוך כמה ימים. מאיר שטרית שחולם להיות שר החינוך בממשלת ישראל הוא, נכון לעכשיו, מועמד לתפקיד גזבר הסוכנות. יתכן ש־15 שנה לאחר שכבחור אלמוני הוא חולל מהפיכה ביבנה – עומד שטרית לנחות בלב ליבו של הממסד היהודי.

שטרית, בן 39, (חליפה כהה, חולצת פסים, עניבה) מתגורר בווילה רב־מפלסית, מצויידת בכל חידושי האלקטרוניקה והנוחות, (מחשב, מיקרוגל, מדיח־כלים) – בה הוא מרבה לארח עורכים ועיתונאים בכירים – רחוק מאותו מהפכן צעיר יוצא הפחונים של יבנה.

שטרית: "אני גאה בווילה שלי. שכנעתי 2000 משפחות לבנות וילות ביבנה, אז מדוע שאני לא אבנה? הייתי אחד הראשונים שקנו מגרש. כל תושב יבנה יכול היה לבנות וילה במחיר הדירה שלו. השילוב של איכות חיים וחינוך טוב הביא את המהפיכה. ב־1968 היינו באוניברסיטה שני סטודנטים ראשונים מיבנה. פרצתי מחסומים. האנשים בעיירות הפיתוח היו סגורים בעצמם. הייתי הבן הצעיר מתוך תשעה בנים וכעקבותי באו עשרות בני אחים שלמדו באוניברסיטה. אחד מהם משלים לימודי רפואה ואחד טייס קרב. היה לי אתגר להוכיח לעצמי שאני מסוגל, לעצמי ולאחרים. מגיל 12 עבדתי בפרדסים לממן את הלימודים שלי. הורי היו כמעט אנאלפביתים. אף פעם לא יכלו לסייע לי. קיבלתי מהם אהבה וערכים. הם רצו שגורלי יהיה שונה משלהם. אבי תרם לי את המוטיבציה להצליח".

יתכן שמאיר שטרית יהיה הספרדי הראשון שיחדור לצמרת האשכנזית של הסוכנות היהודית. הוא ישלים צמרת הכוללת את יו"ר חבר הנאמנים מנדל קפלן, יו"ר ההנהלה

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)
שמחה ריניץ והמנכ"ל גרעון ויתקון. שטרית, פורץ דרך לאוניברסיטה, ולקצונה בצה"ל (בדרגת סרן), אומר "אני לא מתבייש במוצאי ולא עושה מזה דגל".

את רמת הידע של מאיר שטרית באנגלית ואת ההשכלה שלו אין צורך להעמיד במבחן. בטון משועשע הוא אומר: "למזלי אני דובר אנגלית טובה ובעל השכלה ואף אחד לא יוכל לומר עלי שנבחרתי בגלל שנולדתי במרוקו. אם יש ביטוי אמיתי להתגבשות ישראל אחת – זו יכולתי, יוצא ישראל השניה, שגדל בפחון, להשתלב בסוכנות. זה ביטוי לאינטגרציה".

מעניין מה יקרה לו שם. הטיסות האינטסופיות, הנחיתה לסוויטות של מלונות פאר, השליטה בתקציב של 400 מיליון דולר, המילים הגבוהות על גורל העם היהודי – יכולות לשבש את מנגנוני ההגנה של כל מהפכן.

שטרית אומר – והדברים נרשמים: "לא קיפלתי את הרגלים שלי. גם ביבנה לא קיבלתי כל דבר כתורה מסיני. לא פעם ביקרתי את הסוכנות ובחריפות. אני מוכן ללכת לסוכנות כי נוצרה הזדמנות ליצור שינויים מרחיקי לכת. לשינויים אני פרטנר. הדימוי של הסוכנות הוא שלילי ביותר".

שטרית אומר את מה שיש לו לומר. מעניין מה חושב חבר הנאמנים של הסוכנות על המשפט הבא: "אין קשר בין הישראלי המצוי לבין הסוכנות. לפעמים הוא לא יודע מה זה. הקשר בין יהודי העולם לבין ישראל הוא בכסף בלבד. מדברים על עליה כשאף אחד לא חושב באמת לעלות. צריך להפסיק את המשחק הזה. אני לא מבין מה ההיגיון להביא עולים כשעל כל עולה שני ישראלים יורדים. צריך לשנות כיווני פעולה ולנסות ליצור בארץ איכות חיים מיוחדת שיכולה לגרום לכך שיהודים מכל העולם ירצו לגור כאן וישראלים לא יעזבו".

מה אתה מציע?

"מערכת החינוך הישראלית – קטסטרופה. אי אפשר בארבע שעות ביום, לא לחנך ואפילו לא ללמד. מי שמשלם את המחיר הזה היא בעיקר האוכלוסיה החלשה. הסוכנות צריכה להרחיב את החינוך הבלתי פורמלי. לפי גישתי זה נכון לעשות גם מתוך ראיה בטחונית. – חינוך צריך לבא לפני בטחון. היתרון האיכותי שלנו שאנחנו שוקקים אותו באופן מתמיד מאז קום המדינה, את התהליך הזה צריך להפסיק".

"אם יש ביטוי אמיתי להתגבשות ישראל אחת – זו יכולתי, יוצא ישראל השניה, שגדל בפחון, להשתלב בסוכנות. זה ביטוי לאינטגרציה"

את הכסף יקחו, בין השאר, על ידי צמצום מערך השליחים של ישראל בחו"ל. שטרית אומר "לצמצם בהדרגה". הוא לא אומר "לבטל". ומה יהיה על היהודים שירצו לעלות? "יהודים בארצות המפותחות יודעים את הדרך לשגרירות ישראל והם מסוגלים להגיש בקשה בכתב. הסוכנות צריכה לעסוק במבצעי חילוץ של יהודים שאינם יכולים לצאת – מבצע משה, יהודי רוסיה, סוריה. אם יגיע גל של עליה גדולה – זה תפקידה של הסוכנות. להמשיך לקיים מערכת ענקית מתוך שיגרה – אני לא רואה את התועלת שבדבר. משיחות עם מגדל קפלן הבנתי שקצוות הזה הולך לשינויים ולזה אני פרטנר טוב".

שטרית יסתדר טוב עם קפלן ועם ריניץ. אחרי הכל, מעולם לא היה איריאולוג פנאטי של חרות. לא גדל על תורת ז'בוטינסקי. רצה לשנות את יבנה שהיתה בתחילת שנות השבעים, עיירת נידחת. "לא הייתי חבר מפלגת העבודה", מכחיש שטרית עוד שמועה. "כשרצינו לרוץ ביבנה, קבוצת צעירים, הצבתי שני תנאים: שנרוץ בשם מפלגה שתקבל את התנאים שלי לביצוע שינויים. מפלגת העבודה דחתה את התנאים על הסף. אמרו לנו ללכת הביתה. הלכנו לחרות. יצחק שמיר שהיה אז יו"ר מחלקת הארגון, נתן לי לעשות מה שאני מבין".

לחרות היה אז בקשי מנדט. שטרית רץ בראש הליכוד והשיג חמישה מתוך 11 מנדטים. אחרי 13 שנה בראשות העיירה בת 5000 נפש, אותה הפך לעיר בת יותר משתי רבבות תושבים, התפטר שטרית. עכשיו הוא מוכן להתפטר גם מהכנסת ולהתמסר לעבודה בסוכנות, "בתנאי שהבחירה של חבר הנאמנים תהיה בהקדם. אם חבר הנאמנים יתכנס לקבל החלטה על מינוי גזבר בחודש יוני, פירושו שלא אספיק להיכנס להתמודדות לכנסת הבאה".

למאיר שטרית חשוב לדעת אם הוא יכול לפרוש מהמירוץ המתיש אל ליבם של חברי המרכז. באחרונה הוא עשה ערב בסניף נשר (60 משתתפים מהם עשרה חברי מרכז). צאו וחשבו כמה ערבים צריך ח"כ לבזבז על פגישות עם אנשים זרים ולהבטיח הבטחות שאי אפשר לקיימן, כדי לחזק, אולי, את מעמדו בקרב 2100 חברים. במרכז הקודם הוא נבחר במקום השלישי בשביעיה השניה. אם לא יבחר כגזבר הסוכנות, הוא רואה עצמו מועמד לתפקיד שר (עם עדיפות למשרד החינוך) ולשם כך יהיה עליו להתמודד בשביעיה הראשונה.

שטרית יודע שכולם מבטיחים לכולם, אבל למרכז הזה נכנסים, כמו לסיר של צ'ולנט, מבלי לדעת איך יוצא התבשיל. הזכרון מהמרכז האחרון, גורמת הזעה מוגברת לח"כים ולשרים. מאיר שטרית למד שאת מרכז תנועת החרות אפשר ללכד מאחורי שירה בציבור, הוא עשה את זה, כדרכו, באלגנטיות והצליח להשתלט על מרכז סוער ומפולג, שהיה על סף פיצוץ.

אבל ח"כ שטרית אינו שוכח את מה שיודע כל ילד: שאת המרכז אפשר ללכד סביב שיר עם הטקסטים המוכרים של שתי גדות והמקצב האהוב הוא המארש. אם הוא ישיר שם את מה שהוא חושב באמת, שלא לפי התמליל הידוע, הוא יגלה עד מהרה שהקול שלו לא כל כך ערב לאזניים של חברי המרכז. ח"כ שטרית ישיר סולו והם ישאירו אותו בחוץ.

בינו לבינו. מפזם מאיר שטרית את שירו של אריק איינשטיין "יושב על הגדר". רגל פה, רגל שם. את השיר הזה לא ישמעו במרכז הבא. "אף אחד מהפוליטיקאים לא אומר את מה שהוא חושב באמת. במערכת ההתבטאויות של פוליטיקאים, נכנסים הרבה שיקולים של מה כדאי לי ואיך זה ישפיע על מעמדי בבחירות הקרובות. התבטאות לשם התקשורת ויצירת דימוי בעיני ציבור הבוחרים במרכז המפלגה".

"הקשר בין יהודי העולם לבין ישראל הוא בכסף בלבד, מדברים על עליה כשאף אחד לא חושב באמת לעלות. אני לא מבין מה ההגיון להביא עולים כשעל כל עולה שני ישראלים יורדים"

המרכז מפחיד אותם. בימים אלה מתחילים להוכר בהם ולהתייחס אליהם. יותר ויותר רואים את האור דולק בערבים בסניפי התנועה. 2100 חברים חוזרים מהכפור. מתחילים לקבל דיווחים ממקור ראשון, מוצפים בחומר כתוב על גבי נייר כרומו. מחזרים אחריהם, מלקקים להם. "סינדרום המרכז" חזר לאקרנים.

אומרים שמי שרוצה להיות מועמד רציני בליכוד לכנסת הבאה, צריך להיות חבר במולקולה המתקראת מפלגה ליברלית, או להתיישר לימין במרכז חרות. מועד הבחירות הפנימיות הדמוקרטיות בחרות לקביעת רשימת המועמדים לכנסת הבאה מתקרב. נכון שהבעיות בשטחים הן מיידיות, אבל אתם ראיתם בזמן האחרון איזה מתאבק פוליטי שהמדינה חשובה לו יותר מהבטחת מקומו בכנסת הבאה? "אני מודה. כרגע גם אני עושה את המשחק הזה. לא בכל הדברים אני מעז להגיד את מה שאני חושב", רומז שטרית.

אחרי שזרקו את אריה נאור, אחרי שנפנפו את משה עמירב. אפילו עזר ויצמן יורט. ויצמן שגה בחשיפת עמדותיו לפני הזמן. שטרית סבור שויצמן היה צריך להגיע לעמדת המנהיג ולהוביל את התנועה והמדינה לשלום. כמו שמנחם בגין עשה. אילו היה בגין הגדול מציע להחזיר את סיני במצע של הבחירות ל־1977, אפשר שלא היו בוחרים בו למועמד הליכוד לראשות הממשלה, מציע שטרית אפשרות, שלא נוכל לבדוק אמיתותה לעולם.

מאיר שטרית לא פרייר של אף אחד. אותו לא ימהרו לזרוק בגלל מה שהוא מייצג: עוברת היותו מה שקרוי נכס אלקטורלי, אחד מנציגי הדור החדש בפוליטיקה הישראלית, ראש עיריה מצליח עם קבלות, חבר כנסת כריזמטי, עדות מזרח, מדבר אל לב כולם. את שטרית לא יזרקו כי הוא לא בער תחזרת כל השטחים כמו צ'יץ' ולא בער מדינה פלשתינית כמו משה עמירב. את העמדות של שטרית תוכלו לקרוא בין השורות. מי שיקרא טוב וינסה לנפנף בזה נגדו בבוא השעה (את חשבון הנפש יעשו במרכז הבא, כמובן), ימצא עצמו מתברבר מול כושר הניסוח השטרתי עם ליוויית החן המוכרת שלו, לכל היותר יצטרך שטרית להתייצב מול החברים ולומר איזה משפט פטריוטי, והכל יחזור על מקומו (גם אם לא כשלום).

אלא שבינתיים מאיר שטרית החליט לדבר (וזה קרה לפני כמה שבועות ומאז כידוע נזרקו הרבה אבנים ובקבוקי תבערה בשטחים) וזה הי מפתיע שח"כ

(המשך בעמוד 57)

סופשבוע

מאת נילי פרידלנדר
צילמה שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע

רצפת הפסיפס ליד "שלולית ברקת", סמוך ל"מחצבת מודיעין"

60. שמונה קילומטר מנתב"ג

רק שמונה קילומטרים מנתב"ג יש שדות פורחים בשמש, כמו בחלומות ובציורים של ואן־גוך. לוקחים סל של פיקניק, עם באגט וגבינות ובקבוק יין, נוסעים קצת, הולכים קצת, ובעיקר מסתלבטים בשדות, בשמש, בין המון נקודות אדומות, לבנות, וורודות וסגולות, שאינן אלא כלניות, נוריות, דמומיות וסחלבים.
בתוך כל השטיחים הפרסיים האלה, בשטח של קילומטר וחצי מרובע, ערוצים על ראשי הגבעות הנמוכות ומגלים בורות מים עתיקים ואפילו רצפת מוזאיקה עתיקה של כנסיה ביזנטית עם, דוגמאות של עלים ופרחים.
השדה גדול ויש מקום לכולם. והעיקר – לא ללכלך ולא לקלקל את מה שנשאר בשדה הפתוח לפנינו, שיישאר גם אחרינו.

● איך מגיעים?
השדה הזה פורח באביב ליד מחצבת מודיעין. שבעה קילומטר דרומה לראש העין, בכיוון בן שמן, וכך מגיעים אליו. צל"ש לראש המועצה האיזורית מודיעין על סילוק הגרוטאות והאשפה שנערמו פעם לאורך הכביש.
מתל אביב – עולים על נתיבי אילון, לכיוון נתב"ג. מכביש ירושלים יורדים במחלף לנתב"ג, עוברים את המחסום שבכניסה לשדה התעופה, ובצומת, ליד תחנת הדלק, ממשיכים לנסוע ימינה, ישר, בכביש הצר עם הברושים (לא לכיוון פתח תקוה), ועוברים ליד המושבים כפר טרומן מימין ובית עריף משמאל. אחרי נסיעה של ארבעה ק"מ מגיעים לצומת. ישר זה למושב בית נחמיה ואנחנו פונים שמאלה, ונוסעים צפונה, בין הגבעות הירוקות והמחצבות, עוד ארבעה ק"מ לכיוון ראש העין.
נוסעים לאט עד שרואים מימין (מזרח) שלט גדול – "מחצבת מודיעין". פונים ימינה, לכיוון המחצבה ועוצרים מאה מטר לפני שער המחצבה. חונים לאורך הכביש. בצד ימין (דרום) יש שלט של רשות שמורות הטבע ושמורת טבע זעירה – "שלולית ברקת". בשלולית, בתוך מחצבה עתיקה רואים מיד כל מיני יצורים זעירים, שחיים רק בשלוליות.
משמאל לכביש, רואים שתי גבעות ואליהם הולכים בשדה. הולכים לאט כרבע שעה, עד שמגיעים לראש הגבעה שקרובה לגדר המחצבה. עליה יש פסיפס עתיק עם עלה לב ופרח לוטוס. מסביב לגבעה – מערות קבורה ושני בורות מים עתיקים שנראים בבירור וקל לא ליפול אליהם. יורדים מהגבעה והולכים לעבר השדות האדומים שמאחוריהם רואים מחצבות ועצים.
נופשים בשדה וחוזרים אל הכביש והמכונית, בשבילים מערביים יותר. למשוך את ההליכה הקצרה לכיוון הפרחים, ואז נכנסים לשדות של קחוונים (מרגניות) פישתה וורודה וסחלבים. כאן השדה שטוח וקל יותר ללכת בשבילים בחזרה אל הרכב.
כמה זמן אפשר לבלות כאן? לפחות שעתיים ואפילו יותר. הורים לילדים קטנים, שאוהבים מערות וטירות, יוכלו להמשיך בנסיעה לכיוון ראש העין, ולפנות ימינה לפני הכניסה לראש העין להרפתקאות במגדל צדק, הטירה ההרוסה על הגבעה, שדרך עפר קצרה מובילה אליה מהכביש.

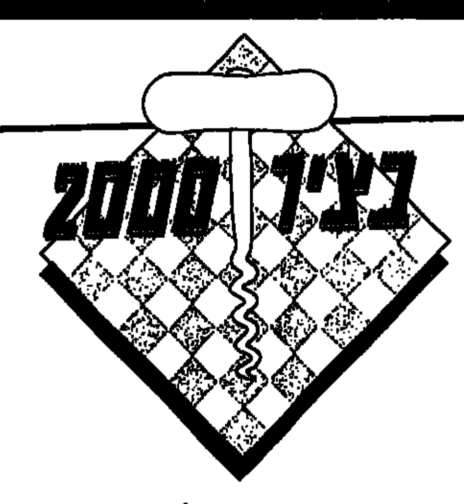
הרחק מההמון הסוער

השם הרשמי הוא שמורת נחל פולג, אבל כל המטיילים שבאים הנה בשבת קוראים למקום ונגזיט על שם המלון הסמוך. שיהיה.
שם הרבה, כי זה הכי קרוב לתרצליה, לעפולה ולרמת השרון. שמורת הטבע הכי פופולארית בין חדרה לרמת אביב. מי שרוצה להתרחק מההמון הסוער, אבל זאת מחפש מקום קרוב יש לנו כמה הצעות:
● טרדוס נתניה לוונגזיט
ממשיך לנסוע בכביש המהיר עד למחלף אבן יהודה דרום נתניה. לפנות שמאלה למעבר דרום ולנסוע לכיוון הים, עד קילומטר וחצי אחרי צומת החוף הירוק. לחניה לפארק אירוס הארגמון. (יש שלט). האירוסים הנודדים כבר נבלו אבל אפשר ללכת בשבילי הפארק ולטייל עד לחוף הים. הליכה נהדרת בגבעות החול והחמרה, עם תריח המתוק של אלות רותם הלבן. עד לחוף זה שניים או קילומטר.
אם מתעצלים, אפשר לחזור מאיזשהו מקום בדרך. טיול איטי, קל, בטיחותי ונחמד. אפשרות: שמישהו יקפיץ את הרכב עד לחוף הירוק. פניה ברמזורים שבצומת לכיוון דרום, שמאלה.
● אל תגשו
לפנות מכביש נתניה־דרום בצומת החוף הירוק דרומה. לחצות את נחל פולג (כחורבה ביוב) על גשר עץ ולטייל בחלק המערבי של השמורה. ללכת במצוקי החול והחמרה מעל הים.
● להקת סגול בהיר
שדה פורח של בן־חצב־יקינתוני בין קיבוץ יקום לבריכה ותחומי שמורת פולג, בצד המזרחי של הכביש המהיר. הולכים בשביל לבריכת הדגים. מגיעים לקצה הדרומי של הבריכה, ואחרית עוד שלושים מטר, בתוך חורשת האקליפטוס. להקת סגול בהיר של בן חצב יקינתוני, פרח אלגנטי, נדיר ומוגן. מול השדה הסגול מכינים עכשיו מגרש חניה למטיילים לשנה הבאה.

בן־חצב־יקינתוני בין קיבוץ יקום לשמורת פולג

TAK OFF
adidas
אדידס ממריאה
אל שמי האופנה
adidas

לבן ואדום בסולם סופשבוע

מ דור היין החדש של "סופשבוע" מציג עצמו לקור־אים בניסיון עתונאי שגם הוא בגדר חידוש אצלנו: הערכה שיטתית ועקבית של היינות המצויים בשוק הישראלי – בראש וראשונה היינות מתוצרתנו, ובמהלך הזמן – גם יינות תוצרת חוץ המצויים למכירה בשוק.

ההערכה תיעשה על ידי צוות של שלושה אנשים, ושיקלולה הוא שיקבע את דירוג היין בסולם "סופשבוע". הטעימה וההערכה יערכו בצורה עיוורת, כלומר – בעת הטעימה לא ידעו חברי הצוות מי הוא היקב "אבי" היין הנטעם.

בצוות שלושה טועמים: אבנר און, מנהל האחראי על מזון ומשקאות במלון "הילטון" תל־אביב וכיום סמנכ"ל מלון "הו'אכדיה"; שרל לואינז'ה, מהנדס־אגרונום־אינולוג, ממקימי המכון הישראלי ליין ומי שעמד בראשו כ־26 שנים; והחתום מטה.

את הטעימות יחיה הצוות אורח מלון "הילטון" ת"א שהעמיד לרשותו חדר מיוחד למטרה זו. תוצאות ההערכה שקבעו ויקבעו בעתיד יסומנו בסימנים כבאים:

חמישה גביעים: ♀♀♀♀♀ – מעולה.
ארבעה גביעים: ♀♀♀♀ – טוב מאוד.
שלושה גביעים: ♀♀♀ – טוב.
שני גביעים: ♀♀ – בינוני.
גביע אחד: ♀ – מספיק.
ללא גביעים: יין פגום שנדחה על־ידי הצוות.

מדרך מצאנו לנחוץ להעניק, לעתים, דרגת ביניים, כשהמסקנה היא כי יין מסוים ראוי – דרך משל – ליותר משני כוכבים, אבל אינו ראוי לשלושה. במקרה זה יוענק לו סימון נוסף – + – ודרגתו תהיה שני גביעים פלוס (+)♀♀.

נקטנו בשיטה הפופולרית והמקובלת הזו של דירוג חזותי הנהוגה במדורים דומים בעולם, ואנו מקווים שגם קוראינו ידעו את משמעות הדירוג, והתייחסו ליין בן ארבעה כוכבים באופן שונה וב"יראת־כבוד" אחרת מאשר ליין בן שני כוכבים – שגם כבודו במקומו, במחיר, להזדמנויות ולמאכלים המתאימים לו.

שלא כנהוג בתחרויות יין לאומיות ובינלאומיות בהן משתתפים היקבים ביוזמתם, בוחרים את היינות ממחסניהם ושולחים אותם לתחרות – שולת ההערכה של מדור זה תיעשה ללא שיתוף היקבים. כוונתנו לתת לקוראים מידע על המצוי בשווקי הארץ, היינות העומדים למכירה על מדפי התנויות והמרכולים ומוגשים במסעדות ובמסעדות.

אנו סבורים שאיכות היין אינה נקבעת רק בתהליך גידול הענבים ויצור היין ביקב, אלא מושפעת לא במעט גם מדרך שיווקו לצרכן, שימורו (או אי־שימורו) במחסן המשווק ואורך וטיב חיי המדף שלו. את חובב היין לא מעניין מה יכול היקב ליצר, מה שותה היינן בבית ומה לוגם המנכ"ל בחגיגותיו הפרטיות. את חובב היין מעניין מה מצוי בהישג ידו שלו כאשר הוא בא לבחור לעצמו ולאורחיו יין לארוחה או למסיבה.

יש מקום לנחש שיימצאו גם יקבים שלא יקבלו מדור זה בברכה – והסיבות ברורות. הטענות האפשריות כנגד ההערכה ופירסומה יכולות להיות הטענות הבאות:

א. חוסר אובייקטיביות של המשתתפים בהערכה.
אמת – המשתתפים קשורים כולם, כך או אחרת, לעולם היין הישראלי, וכולם מוכרים על ידי כל היקבים. נדגיש שוב שהטעימה וההערכה ייעשו באופן אובייקטיבי־עיוור, ובעת ההערכה לא ידעו המשתתפים את שם יצרן היין.

ב. טענת הבקבוק המקולקל.
טענה שחוזרת ונשנית מפי נציגי יקבים שנכשלו בתחרויות טעימה. כלומר: לדעתם היה על המעריכים לפתוח בקבוק נוסף, מפני שהראשון לא היה מוצלח ותוכנו לא ייצג נכונה את היין המשובח (בדרך־כלל) שלהם. ובכן, מנסיוני, במקרים רבים מאוד בקבוק מקולקל אחד מייצג משלוח פגום שלם ו/או תהליך מילוי בלתי־מוצלח של סדרת בקבוקים. ההוכחה מגיעה, בדרך־כלל, כאשר אני פותח בקבוק שני ושלישי מאותו "מחזור" – והפגם חוזר ונשנה.

ג. שיטות ההערכה.
אכן, שיטת ההערכה שלנו היא רק אחת מני־רבות, ווריאציה של שיטת ההערכה של המכון הישראלי ליין המכוונת לפופולריזציה של תוצאות ההערכה. המערער על דרכנו ושיטתנו ומציע דרך חילופית – הערותיו ישקלו בכובד־ראש, ואם נמצאן נכונות – נתחשב בהן.

ד. מקום רכישת היין.
נכון הוא שבמקומות שונים בארץ נשמר היין באופן שונה לחלוטין. חנות מכולת קטנה עם מדפי יינות "בצד של השמש" לא תנפיק לקונים לבן או אדום שיישמרו באותה צורה כמו במדפים שנבנו במיוחד לכך במעדנייה המכבדת את עצמה ואת קוניה, ומסעדה שתאכסן את בקבוקי היין ליד התנור הלוהט לא תגיש לאורחיה אותו משקה שיבוא לפני לקוחות מלון שבנה מרתף מיוחד לדבר. בכוונתנו להתחשב גם באלה ולהסיק מסקנות גם ממקומות האיחסון והמימכר השונים של היינות.

טעימת ההערכה הראשונה של המדור נערכה ביום א' 6.3.88 במלון "הילטון" ת"א, והתרכזה ביינות אמרלד־ריזלינג המיוצרים בארץ על־ידי יקבים שונים.

ישראל עשהאל

צוות הטועמים של "סופשבוע", מימין לשמאל: אבנר און, ישראל עשהאל, שרל לואינז'ד (צילום: אירית זילברמן).

והרי התוצאות

1. כרמל אמרלד ריזלינג פרמייר־קרו, חצי־יבש 1986 — ♀♀
2. מונפורט אמרלד ריזלינג חצי־יבש 1987 — ♀♀(+)
3. גולן אמרלד־ריזלינג חצי־יבש 1987 — ♀♀♀♀
4. אליעז אמרלד־ריזלינג חצי־יבש 1986 — ♀♀♀
5. ברון מאסטרו אמרלד־ריזלינג יבש 1987 — ♀♀♀
6. כרמל אמרלד ריזלינג חצי־יבש 1987 — ♀♀♀
7. ברון אמרלד ריזלינג חצי־יבש 1987 — ♀♀♀
8. מונפורט גליל ספיישל־רזרב חצי־יבש 1986 — –
9. אשקלון אמרלד ריזלינג חצי־יבש 1985 — –

המסקנות מתוצאות הטעימה וההערכה:

א. חל שיפור כללי באיכות היינות מבציר 1987. השיפור נובע כנראה מהקפדה בלית רבה יותר מבעבר על איכות הענבים ותהליך מעשה היין, ובעיקר נשתפרה איכות החומצה שביין.

ב. הטובים שביינות הם החדשים, מבציר 1987, והנחשלים – מבצירים קודמים.
אמת, על תווית אליעז רשום 1986, אבל אני סובר כי היין רענן וצעיר מכדי שיהיה מבציר 1986. לדעתי הוא מבציר 1987, ויש לשער כי חלה טעות ברישום שנת הבציר.

ג. יין מספר 5 – מאסטרו ברון – מוגדר יבש, ואין הדבר כן הוא יין חצי יבש.

ד. מצויים בשוק יינות מאיכות שונה תחת אותה תווית ואותה שנת בציר, וחוסר העקביות הזה הוא בעוכרי היקבים. דוגמה לכך: בקבוק נוסף של אמרלד־ריזלינג של כרמל שהגיע לידי לאחר הטעימה ואיכותו פחותה מזה שנבחר – בדרך מקרה – להשתתף בהערכה.

ה. אשר לעתיד היינות עוד בשנים קודמות, תוך כדי מעקב אחר התפתחות איכות יינות מאותה שנת בציר, נוכחתי לדעת שעקומות שיפור איכות היין כמעט זהות בכל יקבי הארץ, להוציא יקב רמת־הגולן, כמו כן נוכחתי שיינות השפלה יוצאים לשוק לפני חג הפסח כשאיכותם אופטימאלית, אך הולכת ופוחתת לקראת ראש השנה. על יינות רמת־הגולן, לעומת זאת, עובר תהליך הפוך, והם דווקא משביחים בבקבוק, איכותם עולה לקראת ראש השנה, והפער בינם לבין חבריהם גדל.

פריסה של טנקים מרגשת אותי

ב
בסיסי אני חקלאי, אבל הבסיס כבר רחוק והרבה ארועים קרו מאז עסקתי רק בחקלאות. היום אני חקלאי של סופי־שבוע. בשבילי, הרילקסיישן הכי טוב זה לעבוד כמה שעות בחקלאות. לקלטר, לקטוף, לגזום, לחרוש. זה מחזיר אותך להיות מה שאתה. אף אחד לא מגיש לך ניירות לחתימה. אתה עושה דברים בעצמך. העוצמה, השררה וכובד האחריות בתפקידי פיקוד וניהול כאילו מעלים אותך לספירות יותר גבוהות והרגליים קצת ניתקות מהבסיס. כשאתה יושב על טרקטור וחורש, אתה לא מנהל ולא מפקד. הרגליים חוזרות לאדמה.

יש לנו מאה דונם, מרביתם שלחין וקצת מטעים, פרדס אשכוליות ומטע פקאנים. את מטע האבוקדו כרתתי השנה. המשק מאוד אקסטנסיבי, עם מעט עבודת ידיים. העיבודים העיקריים נעשים ע״י המושב. בסופי שבוע אני עושה את העבודות היותר קטנות. פועלים אף פעם לא לקחתי. אם יש לי תובי – זה ההובי שלי. לפעמים זה יותר יקר מטניס או סקוואש, בעיקר בשנים האחרונות.

למרות שנולדתי וגדלתי בחקלאות, אני לא חושב שהייתי מסוגל להסתפק בה. למזלי, הצלחתי להרכיב חיים של שלמות והנאה משני העולמות. אולי אשתי, רינה, שילמה את המחיר. אני נהנה משלוות נהלל אחרי הרעש של החוץ. השעות הכי פוריות בניהול, הן כשאני מקלטר את המטעים. לא בזמן שישבתי במשרד הגעתי למסקנה שצריך לשנות את תורת התותחנות. הכוונים והרעיונות הכי טובים באים לי כשאני עוסק בחקלאות, כאילו צריך ריחוק מסויים מהנושא כדי לבחון אותו בבהירות.

בזכות החינוך שקיבלתי והמסלול שעברתי, הצרכים הציבוריים עומדים בראש סולם העדיפויות

שטח פרטי

[חתימה]

אלוף (מיל.) מוסה פלד

מנכ״ל רפאל

בן 61, יליד עין גנים. בוגר גימנסיה "אחד העם" בפ״ת. בן 13 הצטרף להגנה. בן 16 עבר לנהלל. במלחמת השחרור השתתף, בין השאר, בכיבוש אילת וקרבות משמר העמק ומשמר הירדן. בוגר אוניברסיטת ת״א בכלכלה והסטוריה. היה מפקד חטיבה, מפקד אוגדה, מפקד גייסות השריון ומפקד מנ״ם. השתחרר ב־1980, עמד בראש קבוצת מכניקה ומערכות ואח״כ פלסטיקה וגומי בכור. בנו הבכור נהרג. אב לארבעה, סב לשבעה, גר בנהלל.

שלי, אבל בסופו של דבר, כשאתה עוסק במה שנקרא "צרכי חלאום", אתה עושה דברים הרבה יותר מעניינים, וזה שכרך. כשהייתי גנרל, היתה "מלחמת הגנרלים", לא נטלתי בה חלק.

גם היום יש מאבקים ואינני משתתף בהם, מפני שכמו ב"מלחמת הגנרלים" – גם פה כל אחד נאבק עבור נחלתו האישית ולא לטובת העניין. אני יודע שבאותו רגע יש הסיפוק ש"אתה אמרת". אבל בסוף היום יש לך הרגשה שלא רק ליכלכת אלא גם התלכלכת. ואני תמיד זוכר מה ששמעתי בנעורותי מפי ציזלינגו שציטט את אביו ואמר – כשאתה לוגש חלוק לבן, בין אם אתה אופה או רופא, ומתחבק או נאבק עם מנקה ארובות – לא תצא יותר לבן. במאבקים האלה אין תועלת, רק לכלוך.

העובדה שכל השנים נשארתי בעל משק איפשרה לי לפעול יותר טוב גם בשטחים אחרים. אולי מפני שהחקלאות מעצבת גם את סולם הערכים והתפיסות שלך, ונותנת ציביון מסויים להתנהגותך. בניהול צבאי או אזרחי יש המון אכזבות, תסכולים מאנשים ופעולות, הרגשת שחיקה. לחוש את האדמה זה למלא את המצברים, להכניס הכל לפרופורציות יותר נכונות. אתה עם עצמך, בעצמך, ואז דברים מסתדרים. אילו לא היה לי משק, הייתי מפתח בית מלאכה. אולי עושה רהיטים, משהו שאתה מייצר במו ידיך, בלי עזרת אחרים.

"אולי אקים חווה לגידול סוסים. לא מיניאטורים, גם לא סוסי פוני. בשבילי, סוס צריך להיות בגובה אדם ועץ צריך להיות עץ, לא בעל־מום יפני שכיפפו אותו, וכלב צריך להיות זאב או דוברמן".

מה מביך אותך? יש בי תערובת של שחצנות וענווה. מצד אחד, אני גאוותן גדול, מצד שני, לפעמים זה מביך אותי.

מה מערער את בטחונך? כשאני לא יודע איפה הצפון. בשבילי זה נורא.

מה דוחף אותך? הצורך להשאיר עקבות.

מה מרגש אותך? פריסה של טנקים. נוף יפה, אשה יפה, זריחה יפה.

מה מעליב אותך? כשמזלזלים בי.

מה מקומם אותך? צביעות וחולשה.

מה מוציא אותך מהכלים? כשלא עושים מה שאני רוצה.

מה משעמם אותך? בולשיט. קשקושי נפש של יפי נפש.

מה אתה מתעב? כיעור, לכלוך, חוסר יעילות, אי סדר וביורוקרטיה.

מה לא מוסרי בעיניך? פרזיטיות ושימוש בשררה.

מה ההצלחה הגדולה שלך? שיקום גייסות השריון לאחר מלחמת יום הכיפורים.

באיזה מצב אתה אוהב להיות? כשאני מוביל את המצב.

במה אתה אוהב לגעת? בנכדים שלי, באדמה, בעץ.

על מי צר לך? על אנשים שלא לוקחים את גורלם בידיהם.

את מי אתה מכבד? אנשים בעלי עקרונות שחיים לפי עקרונותיהם, ואפילו אם אין אלה העקרונות שאני דבק בהם.

למי אתה בז? לפחדנים ולשקרנים.

במי אתה מתקנא? באנשים פחות פשרניים, יותר אמיצים, יותר חכמים ממני.

למי היית רוצה להחטיף סטירת לחי? סטירה לא, אבל יש המון כאלה שהייתי רוצה לתת להם בוקס.

מה מפחיד אותך אצל אנשים? כשאני יודע שהם עלולים להשתמש באמצעים שאני לא מוכן להשתמש בהם.

אילו היו בחירות אישיות, במי היית בוחר כנציגך? טיפוס כמו ב.ג. בגיל 60.

אתה אדם חזק במה? אני חושב שאני אדם בעל עקרונות שמנסה לדעת. אני עקשן ויודע שכדי להשיג משהו צריך לעבוד קשה, שום דבר בחיי לא בא לי בקלות.

במה אתה גאה? בקרבות קשים שלקחתי בהם חלק, כחייל וכמפקד. התקפת הנגד של האוגדה שלי ביום כיפור, למשל. שהייתי בין "בני המושבים" שנענו לקריאת ב.ג. והלכו בשנות ה־50 לחיות ולהדריך במושב עולים. פעם החזה התרחב מגאווה על שאני ישראלי. היום פחות.

איזו אישיות אתה מעריך במיוחד? בן־גוריון ויוליוס קיסר.

מי היו גיבורי ילדותך? חברי ארגון השומר, אברהם שפירא, חנקין וקפיטן הטרס (גיבור ספר של ז'ול ורן).

מהו זכרון הילדות החזק שלך? אבי מרכיב עצים במשתלה ואני, אולי בן שלוש, הולך אחריו והוא אומר – מוישלה, כשתהיה גדול, תעסוק בדברים של הציבור, לא בדברים שלך, ואז תעסוק בדברים יותר מעניינים וחשובים.

במה השתנית במשך השנים? בתחילת דרכי עשיתי דברים בעצמי. היום אני מנווט עשייה של אחרים. עם השנים מתרגלים שהכל נעשה כרצוננו, וזה משנה את האופי וההתנהגות.

מה החלום הישראלי שלך? שישראל תהיה מדינה של 6 מליון יהודים יצרניים המקיימים את עצמם.

אני מאוד נהנה לתקן רהיטים, למסגר תמונה, [illegible] או אינסטלציה. בדרך־כלל בסוף השבוע, [illegible] אני יוצא מהבית מוקדם מאוד וחוזר [illegible] בערב, ואז היום סגור. קצת משפחה [illegible] גרים לידינו), קצת מוסיקה, קצת [illegible] וקצת טלוויזיה. חוץ בטלוויזיה – זה חג, [illegible] כשאני מביט על ה"גלריה", יש הרגשה של [illegible]

[illegible] יום הכיפורים, התקופה שאחריה, [illegible] לתעשייה – אלו תקופות שדרשו [illegible] מאמצים רבים. בתקופה הזאת גם בני [illegible] לעבודה יותר מתמיד. אחרי [illegible] משתדל לעסוק בדברים קלים. אני אוהב [illegible] לא סרטי אהבה מסובכים ולא קיטש, [illegible] ומערבונים. יש בהם הרבה [illegible] אני לא מתעמק, פשוט נח.

[illegible] אני מעדיף היום ספרים קלים, [illegible] צריך לזכור מי כתב אותו ומה בדיוק [illegible] משתדל לקרוא אותם באנגלית, כדי [illegible] שאני קורא את איזשהו, חספו [illegible]

"אני מאוד נהנה לתקן רהיטים, למסגר תמונה, לתקן חשמל או אינסטלציה, בד"כ בסוף השבוע".

של אוגוסטין על ג'יהול, או ביאוגרפיות אחרות על מנהלים. מרבית הקריאה שלי היא מקצועית. ועכשיו מקצועי הוא מנהל תעשייה ואני צריך ללמוד הרבה כלכלה, כספים, ייצור, תכנון, שיווק.

אני אוהב לאכול טוב (מאכלי ים, למשל) ולשמוע מוסיקה טובה. אני עובד עם מוסיקה קלאסית ברקע, לא מבין גדול, אבל זה מרגיע, נותן הרגשה טובה. את הגבעתרון אני מוכן לשמוע בכל הזדמנות. ליחו עם גברי הגבעה, אנחנו אוהבים את ירדנה ארזי, גם בגלל צורתה וגם בגלל שירתה. אני מאוד אוהב לשיר, בזה אני מפנק את עצמי, אבל הרבה פחות ממה שמגיע לי. כשאני בנסיעת עבודה בחו"ל, אני משתדל לראות מיוזיקל או בלט טוב. ולמעשה, שנת [illegible] חביבה לשאול, מאוד אוהב [illegible] את החוויות [illegible]

בזמן האחרון קשה לי לקרוא עתונים בגלל הפער הגדול שבין השאיפות והחלומות על ישראל מוסרית, צודקת, יפה – לבין המציאות. כשאני מביט אחורנית, אני רואה שמה שאני בעצם יודע זה חיילות. אין לי ולא יהיה לי יותר שימוש בזה. הפרק המקצועי שלי הסתיים, וזה עצוב. עד מלחמת לבנון לקחתי חלק פעיל בכל המלחמות. וזו הרגשה נוראה כשלא קוראים לך, ואם היתה זו מלחמה אחרת, ודאי הייתי מייסר את עצמי הרבה יותר. נרמה לי שמה שקורה עכשיו בשטחים קשה עוד יותר, ולא פעם אני תופס את עצמי מברך שאני לא צריך לעשות זאת ויש לי את כל הסימפטיה לאלה שצריכים. אני חושב שצריך לטפל במצב שנוצר ביד קשה, אבל עם לב פתוח וראש פתוח. צריך להתחיל להתקדם לכיוון של שלום. אני לא מאושר מהמחיר שנצטרך לשלם, אבל שלום עדיף. ברור לי שבמצב הנוכחי בשטחים אי־אפשר לתקן את תחלואי החברה הישראלית, כי משם נובעים חלק מהתחלואים שלנו.

"כשאני מביט אחורנית, אני רואה שמה שאני בעצם יודע זה חיילות. אין לי ולא יהיה לי יותר שימוש בזה. הפרק המקצועי שלי הסתיים, וזה עצוב. עד מלחמת לבנון לקחתי חלק פעיל בכל המלחמות. וזו הרגשה נוראה כשלא קוראים לך, ואם היתה זו מלחמה אחרת, ודאי הייתי מייסר את עצמי הרבה יותר".

בסופי שבוע הבית מלא חברים, ילדים ונכדים, איתם אני מנסה כנראה לתווך לתקופת האבהות שקצת הוחמצה. מרבית החברים הטובים הם שותפים לדרך, חברים מילדות, אנשים שלחמתי איתם, אבל יש גם הרבה חברים חדשים. במסלול חיים כמו שלי, כשאתה עוזב קבוצת אנשים אחת ועובר לעבוד עם קבוצה חדשה – לוקח זמן, מאמצים, סבלנות ותשומת־לב ליצור קשרים וחברויות חדשות. אבל בלי זה אינך יעיל, כי אנשים הם העושים את העבודה.

חברות אמיתית ממשיכה גם כשמסתיימים קשרי העבודה. אני לא יכול לומר שכל חברי אמיצים או חכמים, אבל נפשי נקעת מפחדנים ומצבועים. את שואלת על חברים אינטימיים. אני לא יודע מה זה. חברות אינטימית זה רק עם רעייתי. בדברים האלה אני מופנם, לא חושף את עצמי, יותר מדי גאוותן מכדי לבקש מחבר סיוע מסוג כלשהו. אולי זה מטיל סימן שאלה על החברות, ואולי פשוט לא הייתי זקוק לזה. החיים פינקו אותי בכך שלא הייתי צריך לבקש, אבל כשנזקקתי לעזרה, קיבלתי מלוא חופניים, מבלי שאבקש.

כשהשתחררתי מהצבא, בחרתי ללכת לתעשייה, מפני שזה המקצוע הקרוב ביותר לחקלאות; שניהם מקצועות יצרניים. בסוף היום אתה רואה את התוצרת, משהו מוחשי שאפשר למדוד, לשקול, לספור. בפעם הבאה שאצא לגימלאות, אני חושב שאקים חווה לגידול סוסים. לא, לא סוסים מיניאטורים. גם לא פוני, אני אוהב דברים אמיתיים. בשבילי, סוס צריך להיות בגובה אדם ועץ צריך להיות עץ, לא בעל־מום יפני שכיפפו אותו, וכלב צריך להיות זאב או דוברמן, לא המיניאטורות. אני חושב על גידול סוסים ערביים, אולי מפני שזה היה החלום המשותף שלי ושל בני הבכור, שהיה החבר הקרוב שלי.

ראיונה: נורית ברצקי
צילום: רונה עזרוני

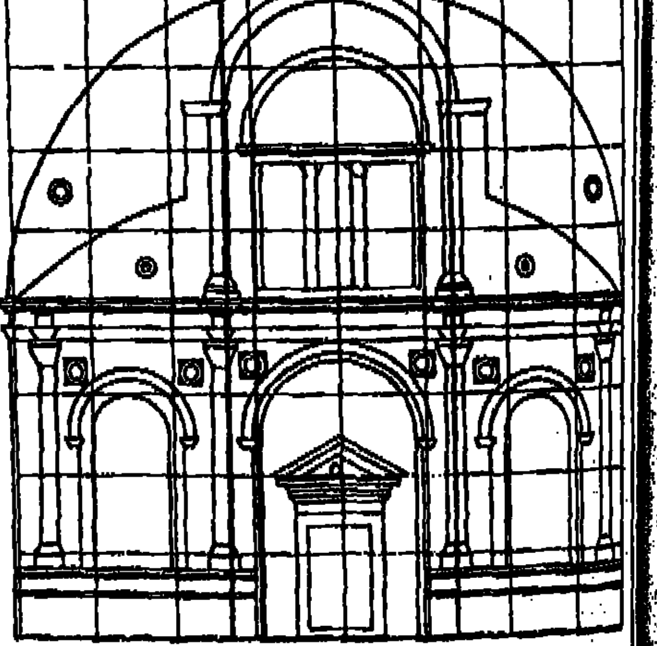
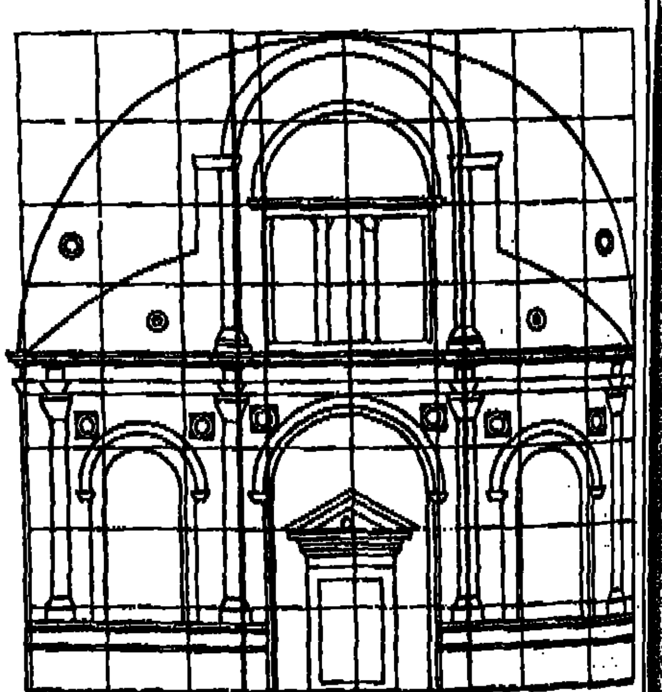
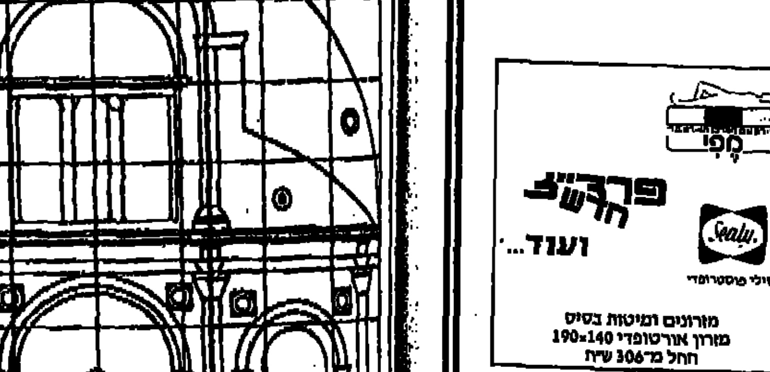
שיפודים

משהו:

פרס החליט לעשות מארב פרלמנטרי לעצמו כדי להכשיל את עצמו אם פתאום הוא יחליט על הקדמת בחירות בניגוד לרצונו.

כולנו פלשתינים ברימיני

רימיני, עיר קיט לחוף הים בצפון איטליה. מה יש שם בחורף? מלונות מול, וסאן־מארינו קרובה. סאן־מארינו היא מדינה על פי חלום השמאל הישראלי. זעירה, אבל הנה – נותנים לה להדפיס בולים כרצונה. כשהייתי שם עכשיו, ביום חורף, היא עוד הגדילה לעשות והיתה כולה נערפל עד שאי־אפשר היה לראות אותה בכלל, לחלוטין, אף לא שני מטר לפני האף. כל המדינה נעלמה והיתה קיימת בעת ובעונה אחת. לא נמן שחזיונות השמאל הישראלי הם מחוץ לגדר הטבע.

אני ברימיני כדי להשתתף בכנס אגודות ידידות איטליה־ישראל. 25 אגודות כאלה קיימות באיטליה, בערים שונות. ידידים. ביניהם אנשים מעט מיוחדים, האוהבים אותנו עד דמעות, וביניהם האוהבים תוך שיעול קל של הסתייגות. המשתעלים רבו לאחרונה. הצילומים החופשיים שגונו מתירים בטיפשותנו בארץ גרמו לשעלת קשה בעולם.

מול אולם הכינוסים, מעבר לשוטרים חמושים, עומדים כמה עשרות צעירים שמאלנים וצועקים ברמקולים את שינאתם אלינו, מה שמגביר אצלם את אהבתם לעצמם. הם מחזיקים כרזה עצומה שעליה כתובת: כולנו פלשתינים. כרזה המעלה כי הרהורים ביוגרפיים.

בתוך האולם ממשיכים הדיונים, ופתאום מישהו אומר: יש כאן באולם פלשתיניות.

פלשתיניות? אני תוהה, שמח על התרחבות קהל אגודות הידידות איטליה־ישראל. ובאמת, אני רואה שלוש בחורות איטלקיות עטויות כפייה, סמל האלימות, עומדות בפינת האולם. מיהרתי שמה והושטתי יד לאחת מהם.

שאלה שלעולם לא אצליח לענות עליה היא: "למי אתה לא מוכן ללחוץ יד?". מי? אני?

בעוד ידינו זו בזו שאלתי: "את נגד הכינוס הזה?" "כן", היא ענתה לי. החלטתי לספר לה משהו מן האמת. "אני ערבי", אמרתי לה. עיניה נתרככו, ברק ניצת בהן, ונכונות להסכים לכל מה שאני עתיד להגיד. אותו סטריאוטיפ המטופח לאחרונה בעיתונות הישראלית, כאילו כל ערבי הוא מלאך, קיים כנראה גם ברימיני. (באמת, איך זה שלא ייתכן בשום אופן שתקראו אי פעם כתבת דיוקן על ערבי אידיוט, או על ערבי שהוא סתם חתיכת חרא. איך זה שכל הכתבות על ערבים מלוקקות כל־כך שאחרי קריאתן חובה לשתות כוס מים – מעורף מתיקות?)

"אני ערבי", אמרתי לה אם כן, מנצל את הקיטש האופנתי לטובתי, ומוכיח: "נולדתי בטריפולי בליביה, אבי נולד בירושלים, וסבי גם, וסבי־סבי וכן הלאה עד כמה שזכרונות משפחתנו רשומים". והיא מהנהנת באהדה ובהזדהות גוברים והולכים, ואז הוספתי לה את הפרט האחרון, הדת שלי: "אבל אני גם יהודי".

היא נבהלה, לא ממני כי אם מעצמה. "או, אנחנו לא נגד יהודים", נזעקה, מצוקתה ניכרת היטב על פניה.

משכתי בכתפי, והלכתי. מרגיש קצת רשע. מה אני רוצה ממנה, מסכנה? מה סיבכתי אותה? היא סתם רצתה להיות שמאלנית ולהרגיש חכמה בלי לאמץ את המוח יותר מדי. מה כבר אני דורש מבחורה תמימה מרימיני? היא בטח מאמינה שהפלשתינים הם עם ללא מולדת.

מה כבר אפשר לדעת עלינו מרימיני? מה יודעים אנחנו על רימיני? פליני נולד שם, והשליט שהעלה את העיר לגדולה בימי הרנסאנס – זיגיסמונדו מאלטסטה – היה טיפוס שנהג לאנוס את בנותיו וגם את הבעלים של בנותיו.

ידעתם? לא. אז מאיפה שהיא תדע עלינו? יכול להיות שהיא מאמינה שכל מה שהפלשתינים רוצים זה מדינה. יכול להיות שהיא חושבת שישראל היא אימפריה כל־כך גדולה שאנחנו יכולים לחלק מולדות לכל מיני עמים עצבניים. יכול אפילו להיות שהיא חושבת שהיהודים בישראל הם פולשים מאירופה. רימיני, נו.

פינת השלולית

לשלולית זו הגיע מכתב מיטבת ושרית לב, ובאמת מוגזם עד כמה שלפעמים הגדול הוא קטן.

"לאחרונה", הן כותבות, "קיבלנו מתנה מחברים שחזרו לארץ והשאירו אותנו כשליחותנו בניו־ג'רסי. הכוס שקיבלנו מתנה מצאה חן בעינינו מאד, והאימרה שעליה – עוד יותר".

מארה"ב, שנה לפני החזרה לשלולית האמיתית (והאהובה)
שרית ויוטבת לב, ניו־ג'רסי

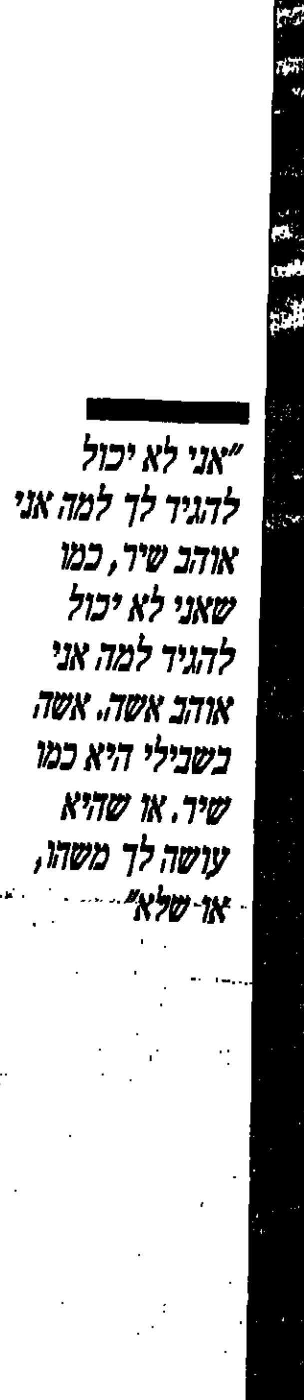
מלוו הציור שהן העתיקו מן הספל, ומעליו הכתובת:

לא מצאתי את הנסיך הנפלא שלי, אבל עשיתי הרבה צפרדעים למאושרים.

חרשו נא לי, שרית ויטבת, הערה קטנה, כצפרדע. אין לכן מושג כמה צפרדעים מגיעים לשלולית לא כדי להפוך לנסיכים, אלא רק כדי להשיג טיפת אושר מנסיכה.

מאיר עוזיאל

עבור לסביבה הטבעית שלך.

"אני לא יכול להגיד לך למה אני אוהב שיר, כמו שאני לא יכול להגיד למה אני אוהב אשה. אשה בשבילי היא כמו שיר. או שהוא עושה לך משהו, או שלא"

העולם על־פי דורון מזר

עכשיו, הוא אומר, אני בשל להצלחה. מפרגן לכל העולם, גר אצל ההורים, בחדר מלא ורוד עם אחותו, קודע את הכבישים במרצדס שלו ואת עור התוף של השכנים בטייפ ענק. אחרי שנים בפאריס וכמעט־הצלחות נוסח אירוויזיון שחמקו בין האצבעות, הוא יפרוט לך על נימי הנפש "כמו שאת", והפעם מהמרים המומחים שהוא גם יצליח להמיס אותך באמת. דורון מזר, זמר, מבסוט מעצמו.

מאת תלמה אדמון צילם: בני גלזר

על הבמה עומר יוסי ברק, ברדן־חקיין. הוא עושה שמיר ורבין ושפירא ואלמוזלינו. מעליו תלוי אשר גזרי ניירות כסף צבעוניים. מולו – קהל אורחים עובדי צה"ל, נהגי מובילים. הם מגחכים מעל לשאריות הארוחה שפילו, מסבים אליו ראש, בתנוחה הכפויה על קהל סוער. בשולי אולם חדר האוכל, בסיס תובלה דרומי, יש לברק צופה נלהב אחד, דרוך, קשוב. דורון מזר, זמר, יושב בפה פתוח, נכון לצחוק. הוא נהנה מברק כמו ילד. כבר ארבע פעמים ראה אותו על הבמה באירועים משותפים, והוא ממשיך לצחוק מהבדיחות בתענוג משוחרר. ראשון למחוא כף, הוא שואג "בראבו".

החיים, לפי מזר, הם עניין חסר דאגה, פשוט, לרוב נעים. ההנאה הגלויה שבה הוא מתמסר למופע של אמן אחר, אופיינית לבחור לא מנופח במידה יוצאת דופן. הגינונים הרעננים שלו נובעים מאישיות חסרת סיבוכים מיותרים. במחיצתו מופרכת באורח חד־פעמי ומוחץ, התאוריה הנלוזה כאילו העינוי הוא מרכיב נחוץ באישיותו של אמן. מזר, על סף הבקעת קריירה של זמר־אמצע־הדרך, יכול לפרגן בקלות לכל קולגה.

גם לארם. שניהם מטופחים בידי שלמה צח, מפיק. שניהם צעירים, יפים, טעוני אפיל להמונים. ארם כבר עשה את זה. חדר המדרגות המוביל למשרד של צח מרוח בכתובות צועקות אהבה ליסיף הצרוד. בכל קומה, עד לדלת של המפיק, חולף דורון על פני הכתובת: "ארם הסקסי המטריף, היום אראה אותך, איריס מירושלים". מזר לא מסיט את המבט, לא חולת מזה. ביד שלו הוא אוחז שקית תקליטים שריוקנו המחוטב של ארם מבריק עליה. "אני שמח בשביל ארם", הוא אומר. "אני אוהב לראות הצלחה של אחרים. אף פעם לא קנאתי באף אחד".

ונאמר שהיו לו סיבות לקנא. הרי ההצלחה חמקה ממנו כמה פעמים, ותמיד לידיו של מישהו אחר. ב־84' חזר אחרי השנים הצרפתיות שלו, עם להיט בטוח בכיס. "אני חוזר הביתה". רגע לפני שהשיר יצא לרדיו, הקליט אותו בני אלבז. ב־85' נסע לאיטליה לקנות חליפה לקדם־ארוויזיון. השיר היה שלו, "ההילולה". צח הציע לו לשיר את "עולה עולה" במקומו. מזר הלך ליהודה טלית, והגיע למקום השישי בתחרות ויזהר כהן נסע לאירופה. ב־86' צח היה בטוח שמזר ייצג את ישראל בסקריניביה. "בלליקה" נשמע כמו כרטיס בטוח להצלחה. הכרטיס נמסר לבסוף לידי הצמד מוטי גלעדי ושרי צוריאל. "עד היום", אומר מזר, "אני לא מבין איך זה קרה".

אתה מריר?

"בכלל לא. רק אני הייתי אשם בתהליך הזה. כנראה שלא הייתי מוכן עדיין להצלחה. כל החיים שלי קיבלתי תמיד מה שמגיע לי בזמן שהגיע לי. לא הייתי בשל קודם. אני שם לב שהכל הולך לי יותר קל היום. אני לוקח אחריות מלאה על הפספוסים של העבר. היום אני בשל לקריירה, עבודה, יחס לכסף".

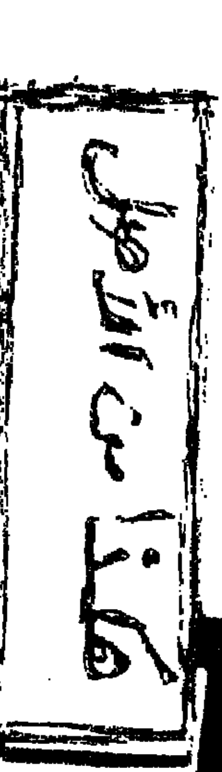
הוא גדל במשפחה עוטפת־עד היום הוא עטוף. הוא בן 28 והוא גר בדירה של ההורים. המיטה שלו עומדת מול המיטה של אחותו, מירב. "תראי", מחייך מזר, "החדר שלי נראה כמו חדר של בחורה". מעל מיטתו תלויה שמשיה יפנית מצויצת, מצעין ורודים, על הקיר – מדף של בקבוקי בשמים. כחלון ארגיות שתפרחותיהן ארמרמות חמורות. הכל של אחותו, נערה שמתמחה באסתטיקה. "לא איכפת לי כל השטויות האלה, פרטיות וזה". כשהוא רוצה להתייחד עם מישהי בחדר, הוא אומר למירב: תעברי לסלון. והיא עוברת.

הרכוש הבולט של מזר נטוע באמצע הסלון, בין נוצות הטווס לפרחי הכד הססגוניים. טייפ ענק, טייפ אדיר. מזר מפוצץ באמצעותו את קירות השכנים בבית הדירות בגבעתיים. הוא קטן קומה ורזה ומכיל כוחות מסוגים שונים, שנידמים גדולים על מידותיו. הקול החזק שלו, העוצמה שבה הולמים התופים של הפלייבק, מאחורי השירה שלו, המהירות השורקת שבה הוא נוסע. הוא נע כמרצדס עצום־כוח בין הדירה הפשוטה, החמה, למסעדה של המשפחה, בלב אזור התעשיה שממזרח לרחוב גבורי ישראל.

מה יותר מתאים לבחור הזה, תמיד לבוש קצת יותר מהודר מצוהרי החורף התל־אביביים, מעצירת המרצדס בפתח המסעדה הנקראת "מעשה ידי אמא". אלתוגה מזרחי, ילידת גבעתיים ממוצא פולני, ידעה שהבן שלה יהיה זמר, מיום שנולד. היה מתנדנד בעריסה בכל פעם ששמע מוסיקה. אחר־כך שלחה את הילד הטוב שלה, היה ונשאר ילד מנומס, מתחשב, לתיכון תלמה ילין. הוא למד גיטרה, ניגן בבחינת הבגרות וילה לובוס ובאך. בהפסקות היה נדחק סביב הפסנתר עם שאר ניצני הכשרונות. אלא שדורון פתח פה ועשה שימוש אדיר במיתרי הקול. בתמונות הנעורים הוא זרוק על כסא ליד הלוח, ראשו נשלח לאחור, הפה פעור, גדול, הוא שר. אחר הצהריים היה מתאמן במועדון רמת־גן. קיצוני שמאלי בקבוצת הנערים. באותה מידה יכול היה להיות כדורגלן. אבל כנראה לא באותה מידה. הספורט ירד לדרגת תחביב. בשבת, אחרי חמש שעות של טניס רץ מהדר־יוסף עד צומת "עלית". הוא מספר על זה לכולם.

אלתוגה נישאה ליצחק, צבר ממוצא עיראקי. דורון נולד להם בכור, אחר־כך באו מירב ותמיר, שניהם עובדים במסעדה. המשפחה מעורבת בכל פרט בקריירה המתפתחת של דורון. הוא נכנס למסעדה ומספר טריוויות שאירעו כאולפן ההקלטות.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

בחברת התקליטים. חוטף קופה. אח איזה קופה, בשום מקום בעיר אין קופה כזאת, משמיע לאמא כל שיר שהוקלט. שומע מה יש לאבא לומר. הוא מראה להורים את עטיפת התקליט, מבקש אישור, הם מהנהנים. הטעם שלהם, הוא אומר, זה טעם ממוצע, הם יודעים מה הקהל אוהב.

"אתה רוצה פירה?" שואלת אלתוגה.

היא עמדה מאחורי הקלעים כשהוא שר "בללייקה". היתה בטוחה שהוא יזכה. כולם אמרו שהוא יזכה. "כששמעתי את התוצאות כמעט התעלפתי. כולנו כמעט התעלפנו".

דורון: "לא צריך להגזים, כל הזמן מתעלפים במשפחה הזאת".

למשפחתיות המיוחדת הזאת יש חוקים נרדים. חלוקת תפקידים שצמחה בטבעיות. יש זמר אחד שיעשה תיכף קריירה ענקית, ויש אמא ואבא שעיניהם טובות ואח ואחות שלומדת גרפיקה, וכולם סובבים אותו בקשב מתמיד. הוא נוסע להופעות כשהם הולכים לישון. בצהריים הוא בא לפעמים לעזור ליד הקופה במסעדה. בדרך כלל הוא לא מגיש לשולחנות. רק סופר כסף ומכניס לקופה. שולח את ההורים לסופשבוע במלון בסדום, מאושר שהם מטלפנים משם לומר כמה יפה הנוף מהחלון.

ארבע וחצי שנים גר לבד בפאריס. "היו ימים שדיברתי עם הקירות". הוא נסע בעקבות אמרגן ששמע אותו במלון "דן", מיד אחרי השחרור מלהקת פיקוד דרום. השהות בצרפת לא הפכה אותו לכוכב שם, והקפיאה את הקריירה שלו כאן. הוא הופיע ב"פולי

"אני מודה, כרגע גם אני משתתף במשחק. לא בכל הדברים אני מעיז להגיד את מה שאני חושב"

ברג'", רקדניות חשפו רגליים ארוכות מאחוריו, הנוצות העתירות על ראשיהן, כמעט נגעו בשערו. חנוט בתוך חליפה תפורה על גופו לתפארת ההידור, הוא נראה פאריסאי גמור בתמונות משם. או מגיח מתוך מכונית ספורט סילונית. או שר בכוח על כאב האהבה מעל מרפסת מתוקה בתוכנית טלוויזיה צרפתית, והמראיינת הבלונדינית מתמתקת ממבטא הזר החמוד שלו. הוא הקסים את הפאריסאיות במראה האיטלקי הקוקטי שלו והתגעגע הביתה.

"הבית, הבית והמשפחה חסרו לי. לא היתה לי סבלנות לבסס שם קריירה בלעדיהם. עכשיו צרפת ואיטליה הם חלק ממני, כמו ישראל. לפעמים אני הולך ברחוב ורואה מישהו מוכר, ואני לא יודע לאן לשייך אותו. אולי הכרתי אותו בפאריס. מתחת לשער הניצחון, במקום הזה, שכל הנהגים הישראליים מפחדים לנהוג, כי כולם מגיעים לשם בפראות, אני הייתי שחה כמו דג. אני עוד אבקר שם". הזמר ואמרגנו מזכירים לא אחת את אפשרויות הגיחה לסניפי קריירה אירופיים.

התקליט החדש של מזר הוקלט באווירה רומנטית ים־תיכונית. הלחנים כולם של יוצרים זרים, מלבד לחן אחד של נורית הירש. שירי נגיעות בקצוות של רגש עצוב, געגוע עדין, לא מכוון אל מטרה ברורה. דבר מה מעורפל, נעים כמו דמעה מטושטשת, שט על פני התקליט הזה. המומחים אומרים שנשים יאהבו את השירים. "אם רק היית אומרת, מקצה העולם/ הייתי מלקט לך פנינים מהים". שורה מתוך הלהיט החוויתי של התקליט, "כמו שאת". כינורות בין בית לפזמון. נשים, אומרים, אוהבות את ההתרפקות חסרת ההתחייבות הזאת, הבטחה פיוטית כמו "מחרוזת עינבר מסוף המרבר". העיקר הכוונה. שימרית אור, מי שכתבה למזר מאז ומתמיד, מכוונת היטב ליכולת הרומנטית של מזר. הוא עצמו אוהב את השירים האלה. המאזין מרגיש בכך. מכאן נובע האמון. פשוט בכל שיהיה המסר המסתלסל משירי התקליט, אתה מאמין למזר השר. "מה אדום השושן הלוהט בשערה/ מה אדום הוא הים מול שקיעה אדירה".

אתה ככה משתדל לגעת בלב הנשי בשירי התקליט. "בלי לחם ובלי מים עד ערב/ רק אליך, רק אליך רעבי". עד כמה אתה באמת מתכוון לזה, איך אתה מתייחס למה שהוא נשי. כשאתה מתגעגע בשיר, אתה חושב על מישהי מסוימת?

"אני אוהב את המלים של השירים. הם מספרים סיפורי אהבה מארצות סביב הים התיכון, אני מתכוון לכל מה שאני שר. עומד מאחורי זה. אני אפילו לא יכול להגיד לך למה אני אוהב שיר. כמו שאני לא יכול להגיד למה אני אוהב אשה. אשה בשבילי היא כמו שיר. או שהיא עושה לך משהו, או שלא. אי אפשר להסביר את זה.

"היתה לי תקופה בצרפת, שהכל היה אפשר. היו בחורות ללילה. עכשיו זה כבר לא מעניין אותי. אני רוצה למצוא אשה שתהיה לי לכל החיים. אני רוצה למצוא אשה שאהנה ממנה. ואני לא מתכוון ליופי. יש הרבה בחורות יפות. אני מתכוון למשהו הפנימי הזה, אישיות שתכבוש אותי, שתקרין משהו שיפגע בי".

זאת אומרת, אף פעם לא אהבת?

"בצרפת חייתי שנה וחצי עם אשה. היא היתה מבוגרת ממני, גרושה עם שני ילדים, לא יהודיה. אולי היא אהבה אותי יותר מאשר אני אותה. הקשר בינינו נפסק מפני שההורים שלי התנגדו לזה, ואני לא רוצה לפגוע באנשים הקרובים אלי. אולי היא לא היתה יותר חשובה לי מההורים. אולי זה לא היה הוגן מצידי. היא אוהבת אותי עד היום, אני יודע את זה".

בשבוע שעבר הופיע בטקס בחירת מלכת היופי של "לאשה". ראה את כל המרהימות המתוקות האלה, ולא העיז לגשת אל אחת מהן. לא בגלל מחסור בבטחון עצמי. הצעיר הזה סובב בעולם בתחושה שהעולם אוהב אותו. הג'נטלמניות עצרה אותו. הוא לא הצבר הבוטה. המחוות שלו ספגו מגע אירופי. המבטים שלו באותו ערב זוהר רצו על פני שורת בנרי הים, עד שנתקל במבט של מישהי מעל לתמוקים. הם הסתכלו זה בזה כל הערב והוא לא ניגש אליה, למרות שבאישונים שלה ראה את המשהו המיוחד הזה, שהוא מחפש.

למה לא אמרת לה משהו?

"אי אפשר. הבנות ממש עוברות ניתוח לב פתוח בערב הזה. הן פגיעות כל כך, חשופות. אי אפשר לתת תשומת לב לאחת. אבל העניין בטיפול, זה בסדר".

צוחק בעדינות. יש לו גחלים בעיניים, שמלווים בתואם את השירה שלו. "כל כך אשה/ כמה רכה היא בשנתה". הכוח שבקול שלו יצא נעבר בצליל קשה. תמיד היתה הסמיכות בקול, הוא מילא היטב את חריצי התקליט, אבל חסרה יכולת הקיפול, ההתערנות. בתקליט "יש לי ים תיכון", בהדרכת המעבד והמפיק המוסיקלי מיקי גבריאלוב, מגלה מזר את השיפולים הרכים של קולו. נחשפת הבנת הטקסט. הוא יכול לרקוד בשירה שלו, ללטף, לצעוק וגם להתאפק. ומעבר לקול המונמך שהוא מפיק בשיר כמו "כי אל אשר תלכי אלך", (מילים: דודו ברק) נשמעת הנשימה קיצרת הרוח של סוסי המרוץ של קולו. נדמה, שעוד רגע יפרוץ וידהר קדימה ממלוא העוצמה של הקול, אותה עוצמה שהיתה לתו ההיכר שלו. יוסי סיאם, מגיש שירים חדשים וגם תוכנית רומנטית ברשת ג', אומר שהוא אוהב את הזעקה של מזר, את הרגעים שהוא מתרכך, סיאם חושב שמזר צעד קדימה בתקליט החדש שלו.

(המשך בעמוד 55)

"כל החיים קיבלתי תמיד מה שמגיע לי בזמן שהגיע לי. הכל הולך לי יותר קל היום, אני לוקח אחריות מלאה על פספוסי העבר"

בחור עם פוטנציאל

שאלות למיקי גבריאלוב, מפיק מוסיקלי:

מיקי, שמעתי אנשים שתמהו על העובדה שעבדת עם דורון מזר. הוא לא מזוהה עם התחומים האיכותיים שבהם אתה מתפקד.

"כל מה שאני עושה הוא איכותי. גם תקליט עם דורון מזר. עבדתי איתו כמו שאני עובד עם אריק איינשטיין. מי שמזלזל בדורון, טועה. גם לי היו דעות קדומות לגבי אנשים, ושיניתי אותן. תמיד חשבתי שדורון הוא בחור עם פוטנציאל, שעשה דברים לא מוגדרים. היה צירוף מקרים כזה, שביום שבו טילפן אלי בקשר לעבודה עם דורון, אמרתי לאשתי: מעניין מה עם דורון מזר, לא שמעתי אותו בזמן האחרון".

מה מצאת במזר במהלך העבודה?

"הוא הביא חומר יפה לתקליט. גיליתי בו זמר מוסיקלי מאד, נחמד, מוכשר, שלא טופל נכון בעבר, לא קיבל פוקוס נכון ממפיק מוסיקלי. התניתי את העבודה על התקליט באיכות של נגנים ואולפן וקיבלתי כל מה שרציתי. אני חושב שמבחינה של תפיסת הקהל, למזר יש עכשיו איכויות שהיו לדיוויד ברוזה, כשעשה את 'האשה שאיתי'. הוא בחור נאה, יש לו קול חם וחומר נכון. אי אפשר יהיה להעמיד אותו יותר באיכות דרג ב'".

כדור הנפש

מאת אורית הראל

ספר חדש. אפשר להסתכל עליו איך שרוצים: מסר פילוסופי עמוק, פסיכולוגיה בגרוש, מדריך באיך לאהוב: פתאום יום אחד קם דרור זין, 20, כיום סטודנט להנדסת אלקטרוניקה, ובאמצע שיחת־נפש עם אמא אומר "סליחה רגע", פורש לחדרו וכעבור רבע שעה שב עם ספר כתוב. "על כדורים גדולים וקטנים", תאוריה ב־20 עמודים על מהות הקשרים בין בני־אדם. איך לא חשבו על זה קודם?

"ל אמא עם הכדור הכי גדול", כתוב בהקדשה. תגיד דרור, זה לא קצת מחשיד, שבחור בן 20 מקריש את הספר שכתב – ועוד הספר הראשון – דווקא לאמא שלו? כאילו לצורך הדרמה, דרור זין משתהה לרגע בתשובה ואחרי־כן אומר, "זה נכון, מבוגרים בדרך־כלל לא מקדישים ספרים לאמא. אם הייתי כותב את הספר בעוד 20 שנה – ", וכאן נשפך לו החיוך מזוויות הפה, "גם אז הייתי מקדיש אותו לאמא שלי". אדיפוס שמדיפוס, העיקר שהוא יודע להעריך את אמא.

כדורים. גדול וקטן, זה שתמיד שלנו וזה ששייך לעולם, זה שאסון להיפרד ממנו וזה שחובה לתת לאחרים. תאוריה שלמה על מהות הקשרים בין בני־אדם בעשרים עמודים עם איורים בשלושה צבעים. פתאום קם בחור, באמצע שיחת הגיגים עם אמא שלו, אומר לה "סליחה רגע", פורש לחדרו וכותב ברבע שעה ספר וחוזר לשיחה עם אמא. מה עשית, היא שואלת. כתבתי משהו, הוא עונה. תראה, היא מבקשת. הוא מראה. היא מתלהבת. הוא מעתיק את מה שכתב על דפים צבעוניים קטנטנים, כורך בקרטון כתום, כמו של פנקסי־כיס קטנים, ונותן לה.

אמא, שמנהלת סדנאות הקשורות ביחסי אנוש, לוקחת את הספרון, קוראת ומראה לסטודנטים. רבים מהם מבקשים להעתיק או לצלם את הספרון, שהולך ומתמרט. ואז היא אומרת לעצמה ולדרור, למה שלא תפנה להוצאת ספרים עם היצירה הזו? עצה טובה, מתברר. בהוצאת "מסדה" כרכו את "על כדורים גדולים וקטנים" בתכלת ונתנו לנעמה גולומב לאייר את הסיפור (למרות שגם דרור עצמו הגיש להם איורים). עכשיו כבר עובדים על תרגום הספר לאנגלית לקראת איזה יריד ספרים בינלאומי, ויש כבר מי שמדברים על הספר במונחים של תופעה. עוד מעט כולנו נדבר בכדורים.

אפשר להסתכל על זה איך שרוצים. מסר פילוסופי עמוק, פסיכולוגיה בגרוש, פיסה של חוכמת חיים, מדריך איך לאהוב. כשקוראים את הדברים מתחשק לשאול שתי שאלות – איך לא חשבו על הפתרון הפשוט הזה קודם, ומה לסטודנט להנדסת אלקטרוניקה ולספרי הגיגים.

**"כל אחד נולד,
קליפה בצורת גוף,
ובו רק שני דברים,
שני כדורים: כדור קטן וכדור גדול...
יש הרבה אנשים שחוששים לתת
את הכדור הגדול שלהם.
הם מפחדים לשחרר אותו לאוויר,
כי אולי לא יהיה מי שיתן את הכדור שלו
למלא את החלל.
אולי הכדור שלהם יפול ויתנפץ,
והם ישארו רק עם כדור קטן..."**

בהתחלה הוא קצת ביישן. אחרי־כן הוא מספר שהוא תמיד כזה, בהתחלות. נראה יותר כמו דרור –

(המשך בעמוד 53)

לאכול בחוץ

דגים במחסן עם ניחוח ים־תיכוני

פעם, בימי המנדאט וימי שנותיה הראשונות של מדינת־ישראל, היה כאן "מחסן 4" של נמל יפו. הוא קיים עד עצם היום הזה – מדרום לתחום הסגור של הנמל. אלא שמחסן הסחורות של פעם הוא כיום מסעדת דגים רחבת־ידיים. הרציף הענקי, המוגן בשובר־גלים, נקרמת המחסן של פעם, הוא כיום מרפסת המסעדה.

שגעון של מרפסת. ממש ההמשך של הים. בימי סער מתנפצים כאן הגלים בעוצמה, מתפוצצים על שובר־הגלים, מתיזים "פצצות־רסס" מימיות לכל עבר. מחורף ה"מרפסת" הזו "סגורה", להוציא ימי שמש רחימאים. אז יושבים במסעדה הסגורה שמימריה נדיבים וחללה גבוה, וכדי לא לקפוא מקור מביאים לכל שולחן סועדים קערת חרס מלאה גחלים לוחשות, מניחים אותה להדום השולחן וכך מניסים את הקור. בימי שמש וכימות הקיץ המרפסת המקורה זרועה נעשרות שולחנות. לסעוד שם תוך קרבה בלתי־אמצעית אל הים, זו ממש חוויה. לשבת שם לעת שקיעה, עם צלחת פריים ובקבוק יין צונן – מקסים.

◆

בני ושלל יומי שבא מן הים והולך לצלחת עם כוסברה ופטרוזיליה ולימון גם (צילום: שמואל רחמני)

בני והאבא שלו באו לכאן מן הים. רגל אחת שלהם על היבשה, במסעדה, הרגל השנייה עדיין על סירות הדייג. לא הרחק מהמסעדה, במעגן של נמל יפו, מתנדנדת ספינתם שקוראים לה "מזל". לידה שלוש תאסאקות ממונעות. ה"צי" הזה מספק, בין היתר, את הדגים למסעדה היפואית ולסניף התל־אביבי הקטן שלה, המצוי ליד שער נמל תל־אביב.

אבל אנחנו כאן, ביפו. כדי להגיע ל"בני הדייג" אינך חייב להיכנס אל מיתחם הנמל. לפני השער אתה פונה דרומה, מקיף את מה שהיה פעם "מחסן 4", מחנה את רכבך, עולה על הרציף ונכנס למסעדה. תפגוש שם את בני הדייג, את אמו – היא הבשלנית – לעתים קרובות את אביו, שקוראים לו יוסף רבה, והוא עדיין יותר בים מאשר במסעדה.

יוסף רבה הוא בן למשפחת דייגים יהודית מטריפולי. ב־1948 עלה ארצה, התיישב בנתניה, החל לדוג לפרנסתו, נהפך להיות קבלן בניין, חזר אל הדייג. בני, הבן הבכור, היה לדייג עצמאי מיד עם סיימו את בית־הספר העממי. "יש לי א"א' בהשכלה ים־תיכונית", הוא מעיר על עצמו בחיוך.

מבחר סלטים לפתיחת הארוחה, למן תבשיל עגבניות ועד לפרוסות חציל מטוגנות עד יובש. החומוס טוב, מעשה־בית, ללא חומרים משמרים. את החימצות מרככים כאן באבקת אפייה ולא בסודה. ההבדל מורגש. מחיר כל מנה ראשונה 2 שקלים בלבד.

אנחנו מחפשים את המאכלים המיוחדים, הפחות־שיגרתיים. לפיכך מקבל שולחננו "כיסי" קלאמרי ממולאים בקציץ חסילונים וקלאמרי, פטריות, בצל ותבלינים. משהו־משהו. אחרי־כן מגיעים החסילונים – "קריסטלים" גדולים ששוסעו ומולאו בשום, פטרוזיליה ומעט חמאה, הוקרמו בגבינה והולהבו בבראנדי. מעדן! לחסילונים אלה קוראים כאן "שרימפס טורנדו".

◆

אחרי־כן מגיעים נתחי לוקוס ברוטב חריימי. מאחר שהטריפולטינים כאן במיעוט, חריפותו של החריימי מתונה למדי. בני אומר לנו שמי שרוצה חריימי חריף־חריף יכול להזמין זאת שעה־שעתיים לפני הגיעו למסעדה, בטלפון (813894). מי שרוצה קוסקוס דגים טריפולטיני – חייב גם הוא להזמין את המאכל טלפונית – חצי יום לפני הגיעו למסעדה. ביום שישי בצהריים אפשר לקבל את הקוסקוס הזה ללא הזמנה מראש.

בימים מסוימים ניתן לקבל כאן מרק דגים, ללא ריח הדגים וכלי טעמי לוווי של דגים. הוא עשוי מראשים וסנפירים של לוקוס עם ראשי סלרי והרבה כוסברה. כדאי לנסות שם את הלוקוס בפרנו – דג לוקוס שבשלב ראשון טוגן בדרך קונוונציונאלית ואחרי־כן הועבר למחבת שבו שום, חמאה, פפריקה מתוקה, פטרוזיליה ולימון. על כל העסק הזה יוצקים כמות נדיבה של פרנו, מדליקים, מניחים לדג המטוגן לספוג את הטעמים, הריחות והאלכוהול – ומגישים לוהט וריחני לשולחן.

אנו מסיימים בתה עם נענע, המוגש לשולחן בקומקום מוזהב וסכיבו כוסות מזרחיות. אל התה נילווית בקלאווה וכן ריבה טריפוליטנית עשוייה מקליפות תפוז ופירות יבשים. המחירים: 25 שקלים למנת חסילונים או קלאמרי. דגים – בהתאם לגודל – בין 20 ל־25 שקלים. אבל אלה שבאים לסעוד בחבורה יכולים להזמין דגים גדולים במיוחד, שמשקלם 3 ואף 5 קילו האחד. המחיר – בהתאם. המסעדה פתוחה צהריים וערב, שבעה ימים בשבוע.

מאו"ל

בגלל המצב

על ברסו והוא מתחמם בשמש השובה, שאלנו אותו מה נשמע והוא אמר משהו כמו: אל תשאל.

האביב עושה לה חן פריחה

מאת יהודית חנוך

חקנסוליות לא ייעלמו גם הקיץ (עיצוב מאני דוברוביצקי, "מאג"; צילם: סמי בן־גד)

כחול כהה ולבן, רק רמז לאופנת המלחים ("ברגר"; צילם: איציק שוקל)

מכנסיים צמודים, כמו לרוכבי־האופניים ב"טור דה פראנס" (עיצוב צביקה בר, "טופר"; צילם: מנחם עוז).

האופנה המקומית כבר באמצע פולחן האביב. חלונות הראווה התמלאו בבגדים צבעוניים ועליזים, שמפתים לצאת מהאפורים של החורף, לקלף את הצמר והפוטרים ולהתעטף בבגדי־כותנה ובצבעים. להחליף את התפאורה, לשנות את מצב הרוח. מה הולך, מה חדש, מה כדאי לקנות, על מה לדלג?

● צבעים

כמו באביבים שעברו, כבר כמעט מסורת מקומית, מתחילים בצבעי־פסטל רכים – ורוד, תכלת, צהוב. לא צבעי־גלידה, יותר לכיוון צבעי־מים. אפרסק ורוד־כתום חיוור מאוד, זה הגוון היחיד, שאפשר לציינו כחדש. לפסטלים הרכים תוחלת חיים קצרה – קיטפו מהם מעט, אם בכלל, רק בשביל להתרענן. יש הרבה בגדים לבנים. צבע בטוח לא רק ליצרנים, גם לקונים, אף פעם לא נמאס. קצת קשה לתחזק, אבל תמיד יפה, ייראה יותר מחניף אחרי שיזוף ראשון.

פרק ב' בצבעים, שירוצו כל הקיץ, הם שילובים של צבעים ראשוניים עליזים – כחול וארום וצהוב, כמו בציורים של ילדים שמשלבים אותם ביחד. חצאית בכחול, חולצה בארום ומקטורן בצהוב. גם ורוד וירוק עז הולכים ביחד. צבעים של קרנבל, שאפשר לעשות בהם צירופים שעוד לפני שנתיים נחשבו כבלתי־אפשריים.

התאקי נגמר. מה שהולך זה גוונים שונים של קפה בחלב, בהירים מאוד עד כהים, לחוד או שניים־שלושה ביחד. קוראים להם "צבעים עירוניים". מצרפים להם שחור וגם כחול כהה. הרבה שחור ולבן, נקי וחזק, שחור וארום. קצת ספרדי, אפילו סקסי. בקטע הקלאסי הולכים כחול ולבן, מעורבים עם קצת ארום, שרק רומזים על אופנת המלחים.

● המיכפלת

בקו המיכפלת הולכים היצרנים המקומיים על בטוח בכל האורכים. מיני ואורך ברך וגם קרסוליות – אתם תבחרו. את הברכיים חושפים בחצאיות מיני צרות, גם בפעמוניות, חצאיות עם כיווצים וקפלים שמתחילים אחרי ירכית צמודה. אצלנו רואים יותר קרסוליות מבחו"ל, היצרנים המקומיים יודעים שקשה לשכנע את הישראליות לצאת מהנוחות של חצאית שמגיעה עד לקרסוליים.

● מכנסיים

להיט משוער הם מכנסי־ברך רחבים, עם כיווצים במתניים, נראים דומים מאוד לחצאית. מכנסים של רוכבי־אופניים, כמו של המתחרים ב"טור דה פראנס", מאריג גמיש או טריקו, צמודים לרגליים, מסתיימים מתחת לברך. אלה הולכים עם חולצות אריג וכותנה גדולות ורחבות, שיורדות כמעט עד לברכיים.

● המקטורונים

של חליפות־האביב, עם כתפיים פחות מרופדות. למקטרונים רבים יש שני טורי כפתורים, כמו במקטרונים גבריים.

● כפתורים

פרט חשוב באופנה, משתמשים בהם לא רק לרכוס בגדים אלא גם כקישוט. תופרים בקבוצות, על בגדים, חגורות, ארנקים.

● פריגים

אינפלציה של יצרנים יצרה היצע גדול וצבעוני. לחולצות – סיפור שלם בחזית. החצאיות צרות או בקפלים, בכל אורך.

● שילובים

יש הרבה פסים עם משבצות, או הדפסים קטנים עם פסים.

● מחירים

יותר יקר מאשר בקיץ שעבר, אבל לא מאשר בחורף, לכן קל יותר להתרגל. מכנסים וחצאיות: 95־40 ש"ח; חולצות: 100־20 ש"ח; מקטרונים: 190־150 ש"ח.

כדור הנפש

"מטרידים אותי קשרים בין בני־אדם. כולם מכירים את האגדות של רומיאו ויוליה, שאתה נותן את כולך, את כל חייך בקשר – אבל זה הרי לא ככה, והתלבטתי איך זה צריך להיות".

(המשך מעמוד 47)
הלד של אמא־יעל – מאשר דרור האיש הצעיר שהוא סטודנט מן המניין, עתודאי, בטכניון. קשה לו להיות סוואין, נחשף, אולי כוכב. לתת לקבוצה לא־נודעת, להלך הציבור – כדור גדול אחד משלו. אבל אין מה לחשוש. הסוף טוב.

אין לו שום בעיות להגדיר את עצמו, השילוב המוזר־לכאורה הזה, בין נפש הסופר לנפש המהנדס. קודם כל, כמו שהוא מסביר, הכל קשור בעולם. הכל מקשה אחת. מרכיב אחד מצטרף למרכיב אחר וכולם יחד לשלמות אחת גדולה. בספר שלו, הוא אומר, אפשר לראות את הצד הסיפורי בעניין, את המסר הספרותי וגם את התאוריות הפיזיקליות – של גופים וכדורים ומשיכה ושאר דברים שנפש הומניסטית מבטן ומלידה הלכת ביניהם לאיבוד. וחוץ מזה, ואולי עוד הרבה לפני, "יש כי בעצם פיצול אישיות. בחוץ אני נחור עליז, שמח, נהנה מהחיים. אבל הצד הפנימי כל הזמן חושב, כותב, נלחם, עצוב".

הבן של הדוקטורית להתנהגות אירגונית והפרופסור למינהל עסקים ושיווק זוכר עצמו מגיל צעיר, "נגיד שש", נקרע בין ה"בפנים" וה"בחוץ" השונים האלה. "הטרידה אותי השאלה מה אני עושה פה, מאיפה באתי, מה הם ההורים שלי – לא איך נולדתי ביולוגית, אלא מהם החיים על פני כדור הארץ". וזה רק למשל. הוא זוכר את עצמו, קטן כזה, הולך לשדה סמוך לבית ויושב שם שעות, מוטרד משאלות קיומיות. מי אנחנו, מה אנחנו, ואולי לא כולנו אותו הדבר?

"מבחוץ הייתי ילד נורמלי, אוהב כדורגל, אלה היו מחשבות פנימיות. לא כל־כך שיתפתי מישהו במחשבות על העולם, כי אולי המישהו הזה הוא עצמו מהמאדים, מ'הצד האחר', שאסור לשתף במחשבות כאלה". פה ושם היה זורק איזו שאלה כבדה לאמא ואבא שתמיד לקחו את הילד ברצינות – דבר שהוא מאוד מעריך, כי בעיניו הנמלים בגינה של ילד בן שש חשובות בדיוק כמו ישיבת מנהלים של סמנכ"ל בן חמישים – אבל בדרך כלל הוא שמר על ארשת פנים ילדותית הולמת.

ילד־טוב בוסטון־רמת־אביב. נולד שם, כשההורים עשו תארים, חזר איתם לכאן, חזר איתם לשם, חזר איתם לכאן. "לא היה קל להינתק בכל פעם מחברים, מאווירה, גישה, צורת חיים. בזמנים מסויימים זה היה אפילו טראומטי. אבל זה עזר לי להיות אדם יותר פתוח כי ראיתי אנשים ועולם אחר, ואני יודע שיש מי שחיים אחרת ורואים דברים אחרת". שם, בגולה הלא־דוויה, הלך הילד לגן ולבית־ספר דתי. קונסרבטיבי. "אני חושב שאדם לא יכול לשפוט משהו בלי להכיר אותו במידה מסויימת. לכן אני שמח שהלכתי לבית־ספר דתי. אני חושב שיש בדת הרבה חוכמה ויופי, אבל לחלק מהאנשים היא נהפכת למין בריחה. יש להם מין מטרת־על כזאת, ולא צריך להתחבט בבעיות".

"אני כביכול דתי", הוא אומר, מרוח על השטיח, מחייך ומתכוון לכל מלה. "אני מאמין בהרבה אבל אני לא מסורתי. אני מאמין באיזשהו כוח, אפשר לקרוא לו אלוהים, שקיים גם בנו – בכל אחד יש טיפת אלוהים קטנה. השאלה היא עד לאן לוקחים את האמונה ומוכנים לקבל דברים לפי תכתיב של אחרים. אני קובע את הדת שלי, את הכלים שלי".

כשדרור הילד־כמו־כולם השתולל בשכונה וגם התחיל עם בנות – בכתה ד' כבר היתה לו חברה – מצא דרור "האחר" דרך לבטא לבטים ופחדים ורגשות במלים. בשירים, ביומן, בציורים, בצילומים. "אני כותב לעצמי כי זה עוזר לפתור בעיות, להתמודד עם כאב", אומר הבחור שהוא בערך האחרון שנראה כמי שסובל או כואב. אחר־כך יסביר שבדיוק משום כך, כיוון שאין לו כאב אישי, הוא יכול לכאוב את סבל העולם, את הצרות האמיתיות. "אני מאוד מבין את המשורר רון אדלר. אני קורא שני שירים שלו ולא מסוגל יותר. אנשים שואלים מה הוא סבל בשביל כל העולם והלך והתאבד בגיל 19 וחצי. אני מאוד מזדהה איתו. בשביל להרגיש את כאב העולם לא צריך לסבול אישית. לפעמים אפילו להיפך – כשהכאב אישי, אין זמן לכאב העולם, כי היומיום מלא בו".

"בשביל להרגיש את כאב העולם לא צריך לסבול אישית. לפעמים אפילו להיפך. כשהכאב אישי, אין זמן לכאב העולם".

לא תמיד הדברים הונצחו או מונצחים על נייר. לפעמים הכל נשאר אצלו בראש. "כל הזמן אני עושה הכל – מצלם או כותב בלי מצלמה ובלי נייר". לפעמים זה בא לו באמצע הרצאה או מבחן בטכניון. עד כדי כך לוחצות עליו המחשבות שהוא מפסיק את המבחן, כותב מה שיש – שיר, בדרך כלל – וממשיך עם המספרים והציונים.

ככה, בראש, התבשלו לו גם הכדורים, די הרבה זמן. כדורים – יותר נכון לומר קשרים בין אנשים. צורת הכדורים היא שבאה לו כהברקה פתאומית של רבע שעה מול הנייר, בלי מחיקות או טיוטות. "מטרידים אותי קשרים בין בני־אדם ועד כמה הם חשובים כי אני רואה שאנשים לא שמים לב לקשרים. אני מנסה לראות מה זה קשר בין אנשים. כולם מכירים את האגדות של רומיאו ויוליה, שאתה נותן את כולך, את כל חייך בקשר – אבל זה הרי לא ככה, והתלבטתי איך זה צריך להיות". רק בן 20 וכבר הוא מבין את זה.

הוא אגב, מאמין אופטימי במוסד הנישואין. כמובן בתנאי ש"שומרים כדור קטן ומחליפים כדור גדול. אני בהחלט רוצה להתחתן פעם, אבל זה יהיה הסוף". צוחק נבוך. "לא של הקשרים והכדורים, כמובן". כמובן.

"אני מוטרד מאנשים שתועים בדרך, שמגלים שהם בדרך הלא־נכונה ובכל זאת ממשיכים בה. זה מפחיד אותי. מפחיד שאולי גם אני אעשה את זה. אולי התחלתי את חשבון־הנפש בגיל צעיר, אבל זה עדיף, כי כך אני יכול לשנות דברים", וגם זה מתאים לדרור שמתלבט בצד המעשי של הדברים, באם ואיך ומה ללמוד, כל שנה מחדש, כל סמסטר מחדש, כל קורס

(המשך בעמוד הבא)

כדור הנפש

(המשך מהעמוד הקודם)

מחדש, ולדרור שמתחבט מה לעשות עם עצמו בחיים בכלל. במחברת שלו, אחת משתיים עבות עם כריכה קשה של קרטון בהן הוא כותב את כל השירים שלו, יש שיר מתלבט אחד כזה, מסוף ינואר השנה. כן, כל שיר מופיע התאריך שבו נכתב.

"מקומי לא כאן

אדם בן שמונים
מתעורר בבוקר, בבית זקנים,
פותח את המקרר,
ולעצמו אומר, מקומי לא כאן.

אדם בן שישים
חי לבדו עם אשתו,
מביט בתמונות הנכדים
מהמרפסת יורק חרצנים
חושב לעצמו ואומר,
מקומי לא כאן.

אדם בן ארבעים,
כמעט גמר לגדל את הילדים
חוזר מהעבודה
בשעה מאוחרת
מסתכל על אשתו
וחושב על אחרת
הוא אומר לעצמו
מקומי לא כאן

ואני סטודנט בן עשרים
חי בתוך הלימודים
קורא בספרים
מלאי מספרים
ואני כבר היום יודע,
לעזאזל
מקומי לא כאן"

בסוף השיר, בתחתית העמוד, בסוגריים, כתוב: "ואני בטח אחיה עד גיל שמונים..." ואת זה הוא לא קרא לי כשקרא באוזני את השיר.

שלא תהיה טעות – לא מדובר פה ביצור נוגה ומתפלסף. "שיר זה אמת של רגע, לא עולם אוניברסלי", כהגדרת המשורר. "זה בהחלט מה שאני מרגיש באותו רגע, אבל לא כל הזמן". רוב הזמן הוא כחור עליז. קצת "אסטרו", מלשון אסטרונאוט, אבל אוהב את החיים. פאבים, דיסקוטקים, מוסיקה – הרבה מוסיקה. הוא כבר למד כמה שנים תיפוף, ועכשיו ברשימה שלו כלי מיתר, כלי נשיפה וכלי מיקלדת. לא בשביל להקים תזמורת, אלא בשביל ללמוד להקשיב למוסיקה טוב יותר, להנות ממנה יותר. בכלל, להנות בחיים זה דבר חשוב אצל דרור. כשבאה הצלמת, הוא אפילו מוכן לשכב מתחת לשולחן בשביל הפוזה. והצחוק.

"הצד הפנימי שלי זו ביצה, מנותקת מחיי יומיום. אם הייתי חי את זה בחוץ היו אולי סוגרים אותי או מתייחסים אלי כאל חריג", הוא מהרהר בקול, דווקא די משועשע מהרעיון. "כיום הצד הפנימי שאני מודע לו לא מפחיד אותי. אני מסוגל לחיות איתו. כשהוא רוצה לצאת, אי אפשר לעצור אותו. אבל לא הייתי רוצה להיות סופר או משורר כי זה היה משתלט עלי ואז הייתי אומלל".

אז מה הוא כן רוצה להיות כשיהיה גדול? הוא לא רוצה. הוא כבר. "אני כבר גדול", הוא מרגיש את ה"כבר". "אין שאלה מה אני רוצה להיות כשאהיה גדול. כבר עכשיו אני רוצה לחיות ולהנות מהחיים. אני התחלתי את החיים' בגיל שש או אפס. אני לא עובר על דברים כדי להגיע לגיל שמונים, כשאהיה זקן ולבד, ואז לראות שאני יכול לעשות כל מיני דברים. כבר עכשיו אני עושה מה שאני רוצה לעשות. כשאהיה גדול". אחרי־כן הוא חושב עוד רגע ומוכן להתחייב בכל זאת על דבר אחד: להיות תמיד יצירתי. "אני תמיד רוצה ליצור, גם כקטן, גם כגדול. מה אצור בדיוק אני לא יודע, אבל בטוח שאצור". בטוח.

דרור: "לפני שהספר הופיע נורא חשבתי מה זה יעשה לי לראות אותו בחנות. היום אינני רואה אותו כשלי".

הוא לא רוצה להיות סתם עוד אחד, כמו הרבה אחרים, "שעשו תואר במשהו וכל החיים ממשיכים בזה, למרות שזה לא מעניין אותם, או כאלה שבגלל כסף עושים משהו שהם לא נהנים ממנו". והוא גם לא יתקן את העולם למרות שיש לו כמה דברים להגיד בנידון, כי הוא יודע ש"איפה שאני יכול לתקן או לעזור אעשה את זה, כל עוד לא אסטה בגלל זה מהדרך הכללית בה אני הולך. למשל – אתרום לילדים בקמבודיה, אבל לא את כל המשכורת וגם לא אסע לקמבודיה להאכיל אותם, כי לא אוכל להתמודד עם זה. לשנות את העולם קשה, מתיש ומועד לכשלון. לכן עדיף לשנות ולעזור בדברים קטנים. אם כל אחד יעשה מעט, זה יהיה כמו הקוף המאה. יהיו שינויים. עובדה שהעולם השתנה במשך הדורות. משום כך גם לא אלך להיות פוליטיקאי", הוא מודיע. הוא אגב, עדיין לא הצביע.

לפני שנתיים, כשהתגייס לצבא, הטרידו אותו מאוד המלחמות. "התחלתי לכתוב מאמר על מלחמות, 'הטוב, הרע והמלחמה' קראתי לזה", הוא מספר. "אבל נפסק לו באמצע. למה? אין תשובה של ממש, רק גלגול עיניים חינני. אבל זה לא עוצר אותו מלהרצות באוזני בקלילות את הרעיון. "אם יש סיבה למלחמות, זה החינוך לטוב ורע שקיים בכל אגדות הילדים. בכל העולם, כשיש טובים ורעים, אז מותר הכל. אבל במציאות אין טוב ורע – יש טוב ורע ומכל אחד בכל אחד וביחד זו שלמות, ואני חושב שחשוב להבין את זה.

"אין יהודי טוב או ערבי רע או להפך. אני לא אקום ואלך מפה אם מישהו יבוא ויגיד לי שפעם זה היה הבית שלו, כי כאן חיי. אין צדק בעולם, וצריך לדעת שיש מציאות. ובמציאות הזו מישהו צריך להישאר בלי בית ואז אני מעדיף שהוא יחפש בית, לא אני. אבל צריך להבין שאין טוב ורע, בכל אחד יש משניהם.

"אני בעד להגיע להסכמה עם הערבים – לא בגלל שהם צודקים או לא צודקים, זה לא משנה, אלא בגלל שאני רוצה לחיות טוב, לפתור את הבעייה. אני לא רוצה לרדוף אחריהם ולהרביץ להם. הבעייה שלהם היא גם שלי כי היא מפריעה לי, ולכן אני צריך להתמודד איתה. וכדי לפתור את הבעייה, צריך להבין מול מי עומדים.

"אני חושב שהחינוך של טוב ורע..." – "כל חייל בצבא צריך בעצם להחליט שאלה 'הרעים', ואז הרבה יותר קל לו לעשות דברים שבחיים רגילים לא היה עושה. אחרי שטיפת מוח אפשר לעשות הכל. זה החינוך של טוב ורע. איך אני מסוגל להרוג ג'וקז כי למדתי שהוא רע". סיכום סופי: "עוד לא פגשתי אדם שהוא רק טוב או רק רע. זו שטיפת מוח לא טובה". וגם את זה הוא כבר רואה ומבין בגיל עשרים.

אתה חכם?

התפתלות קלה. "מה זה חכם? היה לי ויכוח על חוכמה עם חבר. אצלו זה נמדד בסקאלה לפי החוכמה שלו. אבל לדעתי יש חוכמה שמתבטאת במישורים כמו זימרה וציור וכו', ולפעמים האיש בכלל לא נראה חכם. אצלי, אני לא יודע אם החוכמה שלי נמצאת בנועה הפנימית, או בחוץ. אני לא יודע מה חשוב יותר. האם אני חכם בגלל שכתבתי את הספר או בגלל שאני סטודנט לאלקטרוניקה. מה זה חכם? אני מתנגד לשיפוט לפי מימד מסויים". שיתנגד.

אמא, דוקטור יעל זיו, ממהרת לשיעור באוניברסיטה. מי שהמציא את התיאור "נפרדים כתמימות" בטח ראה בעיני רוחו מודל כמו זה של דרור ואמו כשהם אומרים שלום זה לזו. "ההורים שלי ואני חברים טובים מאוד. אני אוהב להתייעץ איתם, הם אנשים חכמים שכיף לדבר איתם. כבר בגיל שש לא ריברו איתי רק על סוכריות. והחשוב ביותר – אהבה, או כדורים", הנה הוא שוב משחיל אותם לשיחה. "אני לא יודע אם כל ההורים אוהבים את הילדים שלהם. אני קיבלתי המון אהבה והרגשתי את זה".

הוא מדבר על שוויון ועצמאות בין ההורים, ביחד ולחוד, באישיות וגם ליד הכיור עם הכלים. זה נשמע כמו תאור אידאלי מתוך איזה מדריך פסיכולוגי. "אני מאוד אוהב את שני הורי, וחושב שיש בי תישלובת שלהם. אני לא דומה לאחד יותר מאשר לשני, שני הצדדים שלובים בי וזה יתרון גדול. את הצד היותר אנליטי קיבלתי מאבא, ואמא היא יותר בעניין של קשרים". לך תשאל אחר כזה את מי הוא אוהב יותר, את אבא או את אמא.

יש אנשים, בטכניון למשל, שלא מאמינים שדרור של ההרצאות הוא דרור של הספר. יש קשרז שאלו אותו כמה כאלה. דווקא מתאים לו. הוא בכלל לא בטוח שהוא רוצה שכולם ידעו על נפש המשורר שחבוייה אצלו אי שם בפנים. לכן הוא די מהסס בעניין השירים. אם לפרסם, ואת אומרת. כמעט כמו בראיון. הביא את המחברות שבתוכן פיסות נייר קטנות שסימנו איזה שירים כדאי להראות, אבל לקח הרבה זמן עד שהתרצה וקרא מתוכן ועוד יותר עד שהראה ממש, ביד.

עם הספר היה לו יותר קל, כי עוד לפני שכתב־היד נשלח להוצאת הספרים כבר שמעו עליו וקראו אותו די הרבה אנשים, בסדנאות של אמא. "היה לי יותר קל להינתק ממנו. אני כבר לא רואה אותו כשייך לי. כאילו הוא התפרסם עוד לפני שיצא לאור. לפני שהספר הופיע נורא חשבתי מה זה יעשה לי לראות אותו בחנות. היום אני לא רואה אותו כשלי, זה במעט כמו לראות בחנות עוד ספר שאני מכיר. זה לא גרם לשינוי גדול בחיי. אני ממשיך ללמוד הנדסת אלקטרוניקה". אבל הוא שמח מחדש בכל פעם שמישהו מראה לו את הקטע החשוב בעיניו בספר.

סופר, משורר, חצי־מהנדס. מה אתה – צעיר, מוכשר, יצירתי, גאון, יפה־תואר?

"כן, זה נשמע טוב".

"בכל אחד יש טיפת אלוהים קטנה. השאלה היא עד לאן לוקחים את האמונה ומוכנים לקבל דברים לפי הכתיב של אחרים. אני קובע את הדת שלי, את הכלים שלי"

אורית הראל

טרנספר 71'

(המשך מעמוד 17)

לילדים שלי אין עתיד. אני רוצה מדינה שלי, אבל עם שלום. אני רוצה מדינה פלשתינית שתחיה בשלום עם ישראל. כי מדינה בלי שלום – מה זה שווה? אתם יש לכם מדינה בלי שלום. זה שווה"?

אפילו לירדן הוא לא יכול לצאת אלא דרך עזה, שכן הוא נחשב לעזתי. שכניו משכם וג'נין יכולים לחצות את הגשרים. הוא – פליט כמותם – חייב לעשות זאת דרך עזה ומצרים. "אנחנו סוג ב' בתוך סוג ג'", הוא מסכם את מצבו.

היום עולמו של יוסוף מתחיל בבית מספר 12 נפתמה ומסתיים בבית מספר 138. יותר ממאה בתים ריקים. עולם קטן וחלול. ההרים מסביב יפים, ערר שב מהמרעה ויוסוף שוב מחייך את חיוכו הציני: "שלנו? מה פתאום שלנו? זה מכפר סמוך. לנו אין אדמות, אין

יוסוף סלימן וילדי הכפר: "אתם יש לכם מדינה בלי שלום. זה שווה"?

יוסוף סלימן: "אין פה עתיד. גם לא לילדים שלי. אני רוצה מדינה שלי, פלשתינית, אבל שתחיה בשלום עם ישראל. מדינה בלי שלום – מה זה שווה?"

וכוש. אנחנו באנו מעזה. כן, יפה פה, יפים ההרים מסביב, אבל זה לא שלנו".

כחוץ משחקים כמה ילדים. מגרש המשחקים שחלקת הטרנספר "יש"ע" הקימה במסגרת תכנון עיר הפליטים, סגור ומגודר בפניהם. כדי למנוע אסון, הם מסבירים. בבית המערבי של פחמה מתגוררת מרים סלים נאסר, זקנה עיוורת וערירית, מקרה־הסעד של פחמה. בעלה נפטר, פיצויים ופנסיה ממקום עבודתו בישראל לא קיבלה. לה אין משפחה ומשפחת בעלה – המתגוררת בעכו – מתנכרת לה. פליטי פחמה תומכים בה. היא בוכה כל העת ודבריה מבולבלים. מי יעזור לה, היא שואלת, פורשת ידיה בתחינה.

מוחמד אחמד, בן 18 בערך, עומד בחוץ, מביט במחזה העצוב ועיניו כבויות. הוא סיים תיכון בג'נין ועובד שם בבניין. מימיו לא היה בתל־אביב או בחיפה. אין לו זמן או חשק לבקר שם. עולמו הם ההרים מסביב והעיר הגדולה בשבילו היא ג'נין. מוחמד אחמד, פחמאי. אף פעם לא השליך אבנים ואין בכוונתו לעשות זאת. "פחמה היא מקום קטן", הוא מסביר. "העתיד?", הוא מחייך חיוך עצוב. "שחור משחור".

מדוע?

"כל החיים הם חושך".

חיי היהודים או הערבים?

"של כולם. כולנו מסכנים".

מוחמד אחמד, זקן בן 18. "נכון, אני מדבר כמו זקן", הוא מסכים. "הספקתי ללמוד שכל החיים כאלה", הוא אומר בשקט.

העולם שלך קצת קטן, לא?

שוב חיוך. "אז מה חשבת"? הוא שואל ופונה לדרכו.

ביציאה מפחמה – כמו מיקסס־שווא – מין איזור תעשייה קטן. איזור התעשייה של "עיר הטרנספר ההומני". אחמד סעיד מייצר שם מירצפות צבעוניות, כאלה שכבר לא רואים היום יותר, מירצפות עם דוגמאות כמו בבתים הראשונים של תל־אביב ובבתים ערביים ישנים בירושלים, יפו, לוד.

אחמד סעיד נולד בלוד. "אני מסתדר בכל מקום", הוא אומר, נראה שמח בחלקו. "אני עצמאי. מה שאני עושה זה אמנות, אז טוב לי".

הוא חיבר שתי דירות טרנספר והרי לכם בית לו, לאשתו ולשמונת ילדיו. אחרי־כן חיבר עוד שתי דירות והנה בית־החרושת למירצפות של פחמה. "יכולתי לקחת עוד דירות", הוא מספר, מצביע על עשרות הדירות הנטושות שמסביב. "אבל בשביל מה אני צריך את זה? יכולתי לקחת שורה שלמה, שתי שורות, אבל אני לא צריך".

כשעזבה משפחתו את לוד היה אחמד סעיד בן שבע. היום אמו מתגוררת עימו בפחמה. הוא זוכר, אלא מה, את בריחתם מלוד. "כולם מסביב ברחו, יפו ברחה, רק לוד לא ברחה", הוא נזכר. "היו שם איזה 20 אלף תושבים. אבל באו מיפו, מהכפרים מסביב, ופתאום היינו 120 אלף. רק בדירה שלנו היו 24 נפשות. כשלוד נפלה ברחנו לעזה, וכך התגלגלנו לפחמה".

אחמד עייף מהמהומות בשטחים. "זרקת אבן", הוא מפנה מבטו להרים, כמו פונה אל מתפרע נעלם, "זרקת? יופי. עכשיו צריך הפסקה. עשית רעש, כל העולם מסתכל עליך? עכשיו תפסיק ותגיד בשקט מה שאתה רוצה".

ואשתו, פוז, מוסיפה בלחש, בערבית, ודבריה מובאים כאן בתרגום חופשי: "ביקרתם בפחמה, ראיתם מקום כזה קטן, מוזר, לא כפר ולא עיר. אבל ראיתם אשה זקנה־מסכנה בלי עזרה של השלטונות, רק אנחנו מחזיקים אותה. וראיתם מקום בלי חשמל, בלי ביוב, בלי בית־ספר. ראיתם צעירים בלי עתיד. ראיתם אנשים בלי מדינה. אז מה כל־כך קשה לכם להבין את המרירות שהצטברה פה בשטחים"?

אבל פחמה אינה רק שיעור בתולדות הבעייה הפלשתינית. פחמה, עיר מקלט בשולי השומרון, היא הוכחה לכך שהטרנספר – גם אם באותה ארץ, על אותה אדמה – אינו רעיון שנולד בעצם הימים האלה. ככר היו דברים מעולם. מי שרוצה ללמוד עוד על הטרנספר המאורגן הראשון ותוצאותיו, יסע לפחמה וישוטט בין מאה הבתים הריקים. בכניסה יפגוש גם את נימר טאהר אחמד. עיוור. עבד באתר בנייה בתל־אביב. לפני 15 שנה עמד ליד סורגים או משהו כזה באתר הבניה. מישהו התחיל להלחים משהו. נימר טאהר אחמד זוכר פיצוץ, ומאז הוא עיוור. פיצויים? מה פתאום. אמרו לו שזה "מן אללה". והיום הוא גר בפחמה. לא, הוא לא בא מעזה, בטרנספר. הוא מקומי שמצא בית ריק ונכנס לגור בו. מה ההבדל בינו לבין העיוורת מרים סלים נאסר הענייה־חסרת־כל? הוא נולד כאן, היא רק הועברה לכאן.

עמוס לבב

העולם על־פי דורון מזר

(המשך מעמוד 44)

מזר, מסתבר, נכון עכשיו ללמוד. הוא מבין שעשה כמה שגיאות בשנים שחלפו, בזבז זמן וכסף, ועכשיו הוא מרצין. מקשיב לשלמה צח, שהיה לידיד קרוב. אחרי גישושים הדדיים בני ארבע שנים, הוא מתמסר לצח, שהתמחה בבניית כוכבי ארוויזיון. מזר מבצע הוראות של גבריאלוב, משנה תפיסות שירה, שכמעט התקבעו אצלו. הוא מפתיע בכישורים שלא נודעו אצלו עד כה. בתקליט הוא מנגן בסקסופון ומפוחית פה. הוא יודע לתת עוצמה בכסף הצליל של הסקסופון וערינות דקה בבכי של המפוחית. גבריאלוב: "הוא לא עקשן כמו זמרים אחרים שאני מכיר. הוא לא יודע הכי טוב".

לקראת הקריירה מפסיק הזמר המתבגר לישון עד הצהריים, לעופף ללונדון כדי להפקיד בחנויות יוקרתיות 5000 דולאר תמורת בגדים, לרקוד בדיסקוטקים עד הבוקר, לשבת בבתי קפה. חייו עדיין חסרי דאגה, אלא שנוספה להם איזו אחריות. זמן קצר לפני ההופעה בטקס מלכות היופי גילה רחש לוואי על סרט הפלייבק שלו. הוא נסע מהר למשרד ההפקה כדי לעשות הקלטה נקיה. ההתעקבות שלו על תאום הכאלאנס לפני הופעה היא חלק ממוסיקאליות רודפת שלמות.

ההבדל בין מזר לזמרים פרפקציוניסטים אחרים מצוי ברגע שבו מסתבר שהבאלאנס לא בסדר. שזה מה שיש, ועם זה צריך לשיר. במקום שאחרים מסרבים לעלות על הבמה, או מועיפים פנים כל הערב, מזר עולה לבמה ומכסה בקולו השתלטני על הצפצופים ברמקול.

המוסרות הסובבים אותו, "הר ארצי" ושלמה צח, מהמרים עליו ברוחב קופה. גיוס כוחות כמו גבריאלוב וצדי צרפתי, טובי הנגנים בארץ לצרכי ההקלטה, מעיד על הרחת הפוטנציאל של מזר לפופולאריות מקיר לקיר. הוא לא יכתוב מלים לשירים שלו, אבל הוא ילחין אותם. הוא לא יחתור אל המשבצות המאכלסות את שלום חנוך, שלמה ארצי, יהודית רביץ. הנוער שרץ אחרי "משינה", לא ישתולל בהופעות שלו. אבל יש להניח שבני כל הגילים ימצאו בו מנוח. מקור שמחה פשוטה. מיקי גבריאלוב אומר: "הקהל של ירדנה ארזי ועפרה חזה יאהב אותו". לא בטוח שרק הקהל הזה. בשיר "חמורה", שבתקליט החדש, מכבבצים רמזיו של ביצוע מתוחכם.

הוא עולה לבמה אחרי יוסי ברק, ואור צלופני סגול נידלק על פניו. "לא מוותר", הוא שר מתוך התקליט הקודם. חוסר הוויתור שלו אינו כסאחיסטי. יש קלילות בתנועות שלו על הבמה וברעב שלו להצלחה. הוא מסוגל לומר "אני מבסוט מעצמי", בלי מבוכה, הוא יכול להציץ בתמונה שלו ולהגיד: "אני אוהב איך שאני נראה פרוע כאן". והאמירות האלה נשמעות חביבות, נטולות יומרה, תפות כמו מלים של תינוק שבע. כשהאור צובע בוורוד את הלבוש השחור האלגנטרפני שלו, והוא מתמסר ל"כמו שאת", וזעק "אך כשתיקה שלך הערב אין לי דבר", הקהל מפסיק פטפוט קטן. בקירבת הבמה משעינה מישהי ראש על כתף גברית. רבים אינם יודעים עדיין שהוא יכול להגיע יותר רחוק מ"אני חוזר הביתה", ועם זאת לא להתרחק יותר מדי. כשהוא שר על "ג'מילה" רקדנית הבטן האומללה, קם גבר כרסתן ורוקד. בידיים פרושות מול הבמה. מזר מחייך אליו, בלי ליפול שטוף זיעה על צווארו.

בדרך חזרה לתל־אביב, הלילה בחוץ ערפילי, ומזר ממריץ כנהג הצבאי השתקן, שידהיר את הטרגניס.

דורון, אתה לא מפחד מכלום?

(עוצר מלעיסת מסטיק, מחייך מעוד בריחה של יוסי ברק היושב לצידו): "אם יזרקו אותי מצוק גבוה, אני חושב שאפחד".

תלמה אדמון

לא בגלל שאני מרוקני

(המשך מעמוד 28)

מושיב את טובת המדינה עד כדי כך שהוא מוכן לסכן את מעמדו במרכז. מוזר האז אבל שטרית לא יכול היה להתאפק יותר אחרי ההתנפלות של דוד לוי ואריאל שרון על יצחק שמיר והעוכרה שאיש לא התייצב לימין ראש הממשלה, בשעה שניסה לרמוז כמה מילים שונות על השלום.

גם שטרית לא יכול להתייצב לימין שמיר. לשמאלו אולי כן. לדעתו הוא מדבר בשמם של חברי מרכז רבים מאד וח"כים שהוא אינו רשאי לחשוף אותם, המכירים בחומרת המצב ובצורך ליזום מהלך של שלום. עיקרו של דבר, אומר מאיר שטרית – צריך לעשות משהו, לפעול לקדם את השלום.

"יש מה למכור למלך חוסיין", מבטיח שטרית. למה הוא מתכוון? לפשרה טריטוריאלית? זו הלא תכנית המערך. שטרית לא יאמר "פשרה טריטוריאלית" פן ימצא עצמו הולך בדרכם של קודמיו שעפו מהתנועה. את התכנית שלו הוא יכניס תחת המטריה החמה של אוטונומיה, אם כי התוצאה יכולה להיות זהה. מאיר שטרית סבור שרבים מחברי המרכז אינם קיצונים ומוכנים לשלם בשביל שלום. זה אותו מרכז שהצביע ברוב גדול בעד החזרת כל סיני לרבות עקירת ישובינו. למרות זאת מאיר שטרית מוטרד. הוא חושש שהראיון הזה יעשה לו צרות. מפעם לפעם הוא מיישר קו, מעגל את הקצוות החדים.

> "אף אחד מהפוליטיקאים לא אומר את מה שהוא חושב באמת. במערכת ההתבטאויות של פוליטיקאים, נכנסים הרבה שיקולים של מה כדאי לי ואיך זה ישפיע על מעמדי בבחירות הקרובות"

"העולם הערבי חי בטעות מוחלטת. אילו הערבים קיבלו את תכנית האוטונומיה של קמפ־דיוויד, היינו היום מזמן חמש שנים אחרי סיום המו"מ על עתיד הקבע של יו"ש, אולי היינו במצב של איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו. הם הפסידו כי עברו עשר שנים והיחסים החמירו. הערבים טועים תפיסת המערכת הפוליטית של ישראל. מצרים וירדן טועות. המנהיגים שלהן מרימים את מנהיגי הליכוד בראשות ראש הממשלה יצחק שמיר ומשבחים את המערך ואת ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס. הם מחמיצים, כיוון שהליכוד יכול לעשות שלום בקונסנסוס לאומי והמערך יכול להוביל למלחמה בקונסנסוס לאומי".

מה הליכוד יכול להציע לחוסיין?

"ראש הממשלה שמיר הזמין את המלך חוסיין למו"מ ישיר. אילו נענה להזמנה, היה מתחיל תהליך שמוביל להסכם שלום. לשמיר יש מה להציע לחוסיין, הוא היה מקבל משהו".

מה הוא היה מקבל?

"אי אפשר להגיד לפני משא ומתן. ישראל לא יכולה להחזיר את יהודה ושומרון, אבל גם לא יכולה לספח".

מדוע לא לספח את השטחים?

"אני לא יכול להסכים שיהיו בישראל עוד מיליון וחצי ערבים אזרחי מדינת ישראל. יעמדו בפנינו שתי אפשרויות: שהם יהיו אזרחים שווי זכויות שמצביעים ומסוגלים לשלוח לכנסת 40־50 ח"כים; או יצירת מצב של היעדר זכויות לערבים, מציאות שהיא בלתי נסבלת מבחינתנו. בדילמה הזו אני מעדיף מדינה דמוקרטית יהודית. לכן ישראל יכולה לתת יותר ממה שהציעה ב־1979. יותר סמכויות לממשל עצמאי. לתת להם חבל ארוך. אנחנו לא צריכים לחשוש מכלום כל עוד צה"ל חולש על הירדן. אם בעקבות האוטונומיה נעבור תקופת ביניים של שלום, נכנס למו"מ על העתיד ואין לי ספק שיגיעו לפתרון כזה או אחר. אני לא בטוח שהפלשתינים רוצים קשר עם ירדן או מצרים".

הם רוצים מדינה?

"מבחינתם זו שאיפה לאומית מבחינתנו דבר שאנחנו לא יכולים להסכים לו. מי שרוצה שלום שיחיה בשלום".

אז מה עושים?

"מי שחושב שנוכל להמשיך במצב הנוכחי ביו"ש לאורך זמן – חי על הרוח. המערכת לא תוכל להמשיך לתפקד כך. להחזיק כוחות גדולים ולרתק הרבה מילואים. לפגוע באימונים של הצבא ובהכנות למלחמה הבאה. אני לא נגר לירות במפירי סדר. צריך להשליט סדר, כשיהיה שקט ואז לחפש כל פתרון".

פשרה?

"כן, אבל לא פשרה טריטוריאלית נוסח המערך, אלא אוטונומיה. שמיר התחיל במהלך מדיני של חיפוש דרך לשלום ואני המום מהתגובות בתוך תנועת חרות. כאילו הוא זקוק לקבלות על לאומיותו ועל אהבת הארץ שלו ולא המבקרים אותו. במקום שהליכוד יתן לשמיר גיבוי למהלך מדיני שראש הממשלה יזם, אתה מוצא אותו מותקף וזה בעיני חמור מאד. שמיר נאלץ לסגת והרושם שנוצר קשה ביותר. יש מניעים של בחירות פנימיות בחרות וכל אחד רוצה להצטייר סופר־קיצוני הענין הזה לא הולך".

עובדה שהוא הולך?

"היו התמודדויות במרכז התנועה וזה לא הולך. לא לדוד לוי ולא לשרון. מתר נמצא עצמנו מתמודדים בקיצוניות עם התחיה ועם כהנא. בקיצוניות הם יותר טובים מאתנו".

מה קרה במרכז התנועה?

"הסמנים תימנים של המרכז הם המנהיגים – אז מי שחושב אחרת לא מרשה לעצמו להתבטא. מרכז חרות היום לא יותר קיצוני מהמרכז שהצביע בעד הסכם השלום עם מצרים. אם מישהו היה מעז להצביע במרכז בעד החזרת סיני לפני בוא סאדאת, היו זורקים אותו אולי מחרות. ראה זה פלא: בגין החזיר את כל סיני כולל כל הישובים ומרכז חרות הצביע בשביל זה ברוב גדול".

אז מה הפחד?

"הם פוחדים להגיד את מה שהם חושבים לאור תקדימים. תקדימים של הוצאת אנשים מהתנועה. וייצמן, ארזות, נאור, משה עמירב. תנועת חרות שנתה כשהוציאה אותם. דעותיהם לא היו קונות מהלכים בחרות, אבל הוצאתם עשתה יחסי־ציבור רעים לתנועה בלי להתאמץ".

אתה פורש?

"אני הולך על הגבול. צ'יץ' עבר את הגבול ולדעתי היה צריך לעזוב את הליכוד. אני רוצה ארץ־ישראל גדולה, אבל המצב כיום מסובך. אני לא רוצה טרנספר, כמו כמה מידידי הטובים ולא רוצה לספח את יהודה ושומרון. הפתרון הוא אוטונומיה. מדוע תקפו את אהוד אולמרט כשהציע אוטונומיה חד־צדדית? אנחנו צריכים לחפש פתרון. אם אנשים לא מבינים את זה – אז יש לנו בעיה רצינית. האנשים בחרות לא חיים בשקט עם הבעיה. זה מציק לח"כים של חרות. למי שחי עם הרגליים על הקרקע. נכון שיש חבר'ה ששום דבר לא מעניין אותם. מציעים טרנספר. מיכאל דקל, מאיר כהן־אבידוב".

> "אני מודה, כרגע גם אני משתתף במשחק, לא בכל הדברים אני מעז להגיד את מה שאני חושב"

ואתה חי אתם באותה מפלגה?

"אני דורש סובלנות לדעותי ואני צריך להיות סובלני לדעות של אחרים. ז'בוטינסקי היה מתהפך בקברו למשמע רעיון הטרנספר".

מהו גבול הסובלנות שלך?

"כשמישהו יבוא עם הצעה לספח את יו"ש למדינת ישראל – אני אצביע נגד. במקרה כזה לא יהיה איכפת לי המחיר. שווה להיות פוליטיקאי, בתנאי שאתה עומד על עקרונות תוך סיכון עצמך. הרבה חושבים שכדאי בכל מקרה ללכת בתלם. בענין שינוי שיטת הבחירות, שהוא עקרוני בשבילי, הצבעתי נגד הסיעה. איימתי להצביע נגד תקציב המדינה כששר האוצר אז יורם ארידור רצה להוריד את סעיף תהיל"ה מהתקציב. בגין קרא לי אליו ולחץ. הצבעתי בעד התקציב רק אחרי שסעיף תהיל"ה לא קוצץ".

בנושא השטחים, אתה זהיר?

"כי זהו חומר נפץ פוליטי. לאף אחד אין פתרון בכיס, אבל קצה הפתרון הוא בהתחלת תהליך מדיני. צריך לחפש כל סדק בשביל להגיע לשלום ואני לא מפחד להכנס לשום הסדר. לדעתי מרכז חרות לא קיצוני. בסולם של 1 עד 10, מידת הקצוניות של המרכז היא 7־6. לא יותר. במרכז חרות חברים הרבה תושבי אזורי פיתוח ומצוקה שלא גדלו עם תפיסת עולם מגובשת מהבית ומצאו בחרות בית שנותן סיכוי להשתלב. הם פתוחים לרעיונות. לא נעולים".

נהוג לחשוב שיוצאי ארצות ערב קיצונים יותר?

"הקיצוניות האנטי־ערבית לא מוכרת בעדות המזרח שחיו עם ערבים. עובדה היא שנגד הסכם השלום עם מצרים לא הצביעו בני־עדות המזרח. יצחק שמיר, משה ארנס, דב שילנסקי ואחרים. אנחנו יודעים שלהיכנס למו"מ עם ערבים אסור מעמדת חולשה, לכן אני מציע הפעלת כוח רב להשלטת סדר ואחר כך חיפוש כל אפשרות לקידום השלום".

יצחק בן־חורין

מאיר שטרית: "אני לא יכול להסכים שיהיו בישראל עוד מיליון וחצי ערבים אזרחי מדינת ישראל"

יגאל לב

גם אלוהים לא רוצה בי

אינה מוכנה להיפגש עם אורי במשרד. גם לא בבית קפה. מפחדת מבני־אדם. אם אפשר במקום שיהיו בו שניהם בלבד. דרישה מוזרה שהציגה בקול עבה, כבר במקצת, שעלה ממנו חוסר תקווה. זעקת יאוש שאורי לא יכול לסרב לה. הזמין אותה אליו הביתה, לפנות ערב. לגליה סיפר כי הגברת איננה מוכנה אפילו לפרט מדוע היא רוצה להיפגש איתו. גליה חייכה אל מול חולשתו של אורי, עורך־דין נוקשה שיודע להתמודד עם חוזים נוקשים, לחקור בתקיפות עדים על הדוכן וכאשר עולה מתוך הטלפון שוועתה של אשה הוא נכנע.

גליה פתחה. אחר־כך, כשניסתה לתאר את פניה של האשה שנכנסה לדירה, זכרה בעיקר את החוטם הגדול ואת הפה התבוסתני, שפתיים פגיעות. חלשות. אשה כעורה, אבל גרוע מכך, היא יודעת שהיא מכוערת. כאשר שאל אותה אורי במהלך השיחה, "מדוע את אף־פעם לא מחייכת", הניחה יד להסתיר את פיה ואמרה "אמרו לי שאני מכוערת כשאני צוחקת".

חולצה אפורה המדגישה את רזונו של הגוף. מכנסיים שחורים, ז'אקט דק. לא ניראת כאחת הביטניקיות, שחליפת הג'ינס הזרוקה שלהן עולה 450 שקל, אלא אחת שבאמת לובשת בגדים דלים משום שאין ידה משגת.

חשה אי־נוחות. כל מה שהיא משיגה, הוא בכפיה. כופה את עצמה. גם על אורי. "פשוט אמרתי שאני באה ולך לא היתה ברירה". אורי למד כי השיחה קלת הדעת שביקש לנהל עם הגברת הרצינית הזו, תחטיא את מטרתה. אין לה חוש הומור. הוא לא הבין אפילו את הראש שלה.

אינטליגנטית. הבינה נשקפת משתי עיניים שחורות גדולות. כשאורי התמיא לה עליהן, מנסה לבטל עצמה "בסך הכל איפרתי אותן לפגישה".

הבין שהשיחה תתנהל למקוטעין. טורחת להסביר מדוע ביקשה להיפגש. חיכתה שאורי יחלץ ממנה את הדברים. "כשצילצלתי לך למשרד בתשע בבוקר, לא ישנתי כל הלילה. בדרך כלל אני מתעוררת רק ב־12 בצהריים".

לפתע צעקה. צעקה אחת. חדה. הצעקה ריחפה בחדר משוטטת אט־אט כמחפשת מקום לנחות עליו. אחר כך השתתקה. מניחה יד על פיה כנדהמת. "אני חושבת שאני האשה היחידה שנזרקה מהבית, מיד לאחר שנולדה ואת כל חייה השקיעה בנסיון לפצות את ההורים על העלבון הנורא שעשו לה".

ככת 30. מדברת בעברית מטופחת, העומדת בניגוד להזנחה של בגדיה או של פניה. יודעת שהיא שולטת במלים, אף על פי כן ההיסוס הארור חונק אותה. "אני בת שניה במשפחה של שישה ילדים. לפני שנולדתי ברחה אמא מהבית. כאשר חזרה להתפייס עם אבא, היתה בחודש החמישי להריונה. אני מאמינה, שאדם יכול לשמוע דברים המתרחשים סביבו גם כשהוא עדיין ברחם אמו. עובדה. אני זוכרת מצויין את הצעקות. את המריבה האיומה בין אמא לאבא. את האשמה שאני בת של גבר אחר. את הבכי של אמא. את נסיונה שלה לחזור ולהיאחז באבא. ואחר־כך, את הכניעה האיומה ואת הקשר המחריד שקשרו שניהם. שמעתי אותם מתפייסים במחיר גורלי. עוד כשהייתי ברחם אמי שמעתי את ההסכם המחריד בין אמא לאבא לפיו, כדי שאמא תחזור הביתה היא חייבת למסור אותי למוסד. אבא לעולם לא יגדל בביתו ממזר".

מעבר לדלת הנעולה עלה צחוקה של רינה. מתגלגל, חם כיין הנמזג בכוסות. אורי חש אי נוחות. הצחוק העיד על ילדה הגדלה בבית חם, מרשה לעצמה להתענג על אמא קשובה, אב נכון. בית בטוח. אם האשה שמעה את הצחוק זאת אורי לא ידע.

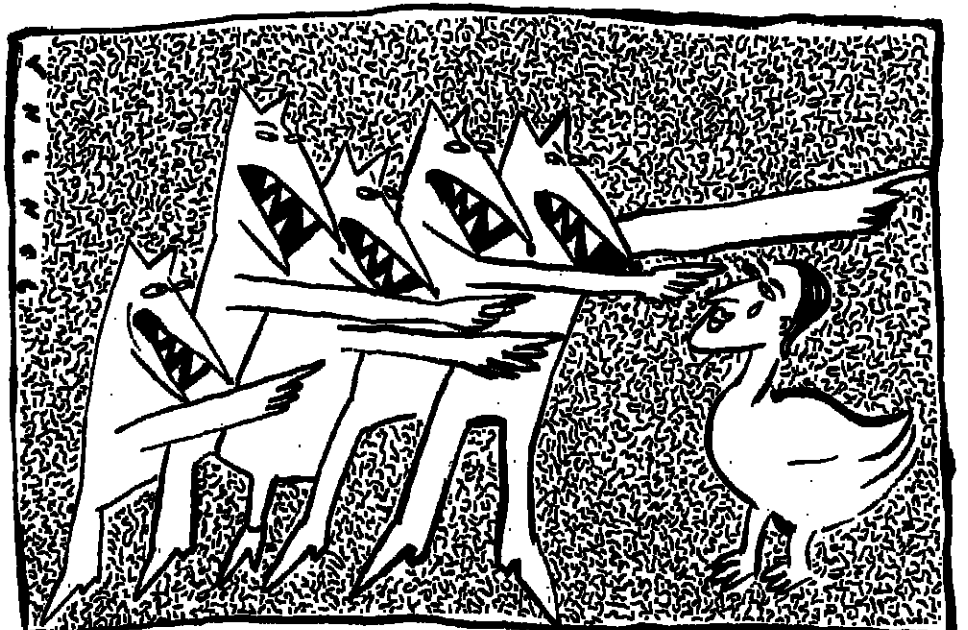
"ביום שנולדתי מסרו אותי למוסד. מקץ שנה אירע משהו שאני זוכרת מצויין. אל תגיד לי שילד בן אפילו בקני־מידה של מוסדות. גיל שש זה גיל שבו זוכרים היטב. מצאתי בית שיש בו חמישה ילדים. מאז שנולדתי נולדו עוד ארבעה. כולם התאחרו בנסיון לא להניח לי להיכנס. כאילו אני תזכורת לבגידה איומה ועצם נוכחותי משמשת תזכורת לבגידה שלא יכלו לעמוד בפניה. אבא היכה אותי מכות רצח. החזירו אותי למוסד. עזבתי את הבית בידיעה שכל חיי אנסה להבין למה דווקא אני, מכל הילדים למה דווקא אני? למה ארורים שכמותם מצליחים לגדל חמישה ילדים ואילו ילדה אחת הם מגרשים. מאז התחיל לרדוף אותי שיום אחד הם יבואו אלי ויבקשו סליחה. אני חייבת את ההסבר הזה, בלעדיו פשוט אני לא יכולה..."

מעבר לדלת הנעולה שמעו קולות. כמה מידידיה של רינה נכנסו. בני 16 הנהנים מעצם העובדה שהם צעירים כל כך והעולם עוד מפתיע, מלא חלומות.

בגיל 17, למד אורי, ניסתה שוב לחזור הביתה. הפעם עמדו האחים כחומה בצורה. לא. הם לא יתנו לה לחזור. היא לא אחותם והוריהם אינם הוריה. היא לא הכרוזון המכוער משום שהיא פשוט לא שייכת. לעולם לא תהיה ברבור משום שהיא לא בקעה מביצה של ברבורים.

"האח הבכור היכה אותי. אמר לי בפשטות, כנראה אלוהים גזר עליך לשלם את המחיר של שלמות המשפחה שלנו. זו לא היתה בחירה שלך אבל אין לך ברירה. אין לך מה לעשות כאן. לעולם אל תחזרי יותר. זה לא הבית שלך ואנחנו לא האחים שלך".

עמידר סידר לה דירה של שני חדרים. קומה חמישית בבית משותף בירושלים. ברגע של יאוש,

רוצה לכתוב צוואה. לא, אין לה רכוש להשאיר אחריה. הצוואה אמורה לדבר בשמה מעבר לקבר, להוקיע, אחרי שהיא כבר לא תהיה בהחיים, את האנשים שפגעו בה. "לפני חצי שנה נסיתי להתאבד. נסיתי עוד הרבה פעמים. אבל אז עשיתי את זה בקטן. לפני חצי שנה זה היה בגדול. אני יודעת שעכשיו הפעם הבאה תהיה סופית. הרגשתי שאני מוכרחה לדבר עם מישהו. משום שאני לא יודעת מתי זה יהיה. מחר, מחרתיים או בעוד חודש, אני חייבת להעלות את הדברים על הנייר. אחרת – לא ידעו לא רק שחייתי אלא שאני אשה שנושאת עלבון עמוק".

שנה לא זוכר. אם הוא ילד מוסדות אם מטפלות בו תמיד נשים זרות. אם אף פעם לא צוחקים אליו, הוא מפתח זכרון עמוק השואף אל שעת לידתו ממש. אני זוכרת את התמונה. זוג עמד לאמץ אותי. לגבי זה היה פתח תקווה. לצאת מהמוסד. למצוא בית. הורים, אבא ואמא הסכימו לחתום. אני זוכרת כדיוק איך הם עמדו בחדר מחוץ לבית שלנו. ההורים המאמצים עמדו נבוכים. אבא נכנס פנימה. אינני יודעת מה התרחש שם, אבל כשחזר הוא גזר את דיני. מסרב למסור את הילדה לאימוץ. כאותם ימים החוק לא איפשר כנראה לבית המשפט להכריח הורים לנתק לנצח את הקשר עם ילדם, למרות שהם זנחו אותו".

עיניה השחורות הגדולות נראו כשני פיות פעורים צועקים. לא יכול להשתחרר מההרגשה שהעיניים דיברו אליו והקול בקע מתוכן. "מאז נגזר עלי להיות ילדת מוסדות. בגיל שש ביקשו מהמוסד להחזיר אותי להורים. הייתי כנראה ילדה בעייתית

החליטה לפנות אל הכתובת היחידה שבה היא רצויה. ללכת אל האלוהים. "יש לי כלב בשם פוני. אותו בוקר קניתי בקבוק ויסקי פוררתי את מאה כדורי השינה. השארתי את דלת הדירה פתוחה לרווחה כדי שפוני יוכל לרדת אם ירצה ולא ימות מרעב. שלושה ימים היתה הדירה פתוחה. שלושה ימים ירד פוני ועלה במדרגות מחפש אוכל בפחי האשפה. יושב מולי ומילל מרה. שלושה ימים היתה דלת הדירה פתוחה לרווחה ואף אחד, אף אחד מהשכנים לא נכנס לראות מה קרה. אף אחד. התעוררתי וראיתי את פוני יושב מולי מתבונן בי בעיניו האומות העצובות. מלקק אותו כלשונו החמה. התעוררתי אחרי שלושת ימים... וגיליתי שאפילו אלוהים לא רוצה בי".

הירחון לאשה ולמשפחה

את

גליון 254, ניסן תשמ"ח, אפריל 1988
המחיר: 8 ש' כולל מע"מ (באילת 6.96 ש')
כולל "אתה" ו"צ'ופר"

ריאיון:
יצחק מודעי

קריירה:

בריאות:

פסח:
יהיה בסדר

פסיכולוגיה:
כשהילדים עוזבים

מופיע ביום ב'

חדש: מוסף יופי

00048842

תחזית לשבוע שבין 25 ל־31 במארס

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
השבוע תצטרכו להיות זהירים בשעות הערב, שכן יש אנשים המנסים לפעול נגדכם מאחורי הקלעים. זה זמן טוב לשיחות עם בנקאים בנושא משכנתאות, הלוואות וכרטיסי־אשראי. כדאי להדביק עכשיו פיגור בהתכתבות.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
שמועות רבות מסתובבות סביבכם השבוע. לא כל מה שתשמעו – נכון. לעומת זאת, זה זמן טוב לתת ביטוי לרעיונותיכם. ביקורים אצל שכנים וטיולים בחיק הטבע יסבו לכם הנאה. צפויות גם חדשות טובות.

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
מאמציכם בתחום הקריירה ישתלמו עתה יפה, אך אין זה זמן טוב להשקעות ולמעורבויות פיננסיות. עליכם להתמקד עכשיו בעשיית כספים. שיחות בארבע עיניים יעלו יפה, וגם קניית חפצים מיוחדים.

סרטן
21 ביוני עד 22 ביולי)
ביחסים עם מישהו קרוב, אינכם יודעים בוודאות מה עמדתכם. לעומת זאת, תשאבו נחת רב מפעילויות של שעות הפנאי ומתחביבים. כדאי גם לקבוע עכשיו פגישות עם סוכנים, עם מורים ועם יועצים שונים.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
נטייתכם לחלום בהקיץ עלולה לשבש את כושר הריכוז שלכם בעבודה, אך יש השבוע דברים שמאוד מסעירים אתכם מבחינה שכלית, ותוכלו להקדיש להם זמן. פעילויות מאחורי הקלעים יסייעו לכם בתחום העסקים.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
מנויים ומנויות צריכים עכשיו להיות מציאותיים בתחום הרומנטיקה – יש לכם נטיה לרחף. עם זאת, כדאי לשים דגש על הזירה החברתית. בשעות הערב יהיו רגעים יפים בין חברים. זה זמן טוב לטיולים.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בבעיה הקשורה לעבודה תזדקקו למידע נוסף לפני שאתם מתחילים לפעול; מוטב לחכות. עם זאת, יש לכם עתה מספיק פרוייקטים אחרים שישמחו אתכם. גם בתחום הרומנטי העניינים פורחים.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
השכל הישר וכושר האבחנה המדוייק שלכם בתחום היצירה יציבו אתכם בעמדה לה אתם שואפים. פגישות עם יועצים וסוכנים יהיו מועילות במיוחד. התחום הרומנטי משגשג עכשיו, וכן גם שותפויות.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
השבוע יהיה עליכם להיזהר בעניינים פיננסיים. מוטב לא לחשוף את הקלפים. לעומת זאת, במישור תביתי העניינים יתנהלו כשורה, וכדאי לקבל החלטות בתחום זה. עלולה להתגלע עכשיו מחלוקת בין שותפים.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
עדיין יש צורך בשיחות מעמיקות בין אוהבים כדי לברר בעיות שטום ומתן. שימו דגש חזק על שהייה בצוותא. השבוע מתחזק בטחונכם העצמי, אך לא כדאי להיות תוקפניים מדי. זה זמן להתחלה חדשה.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
בתחום הביתי יהיו השבוע בעיות שתצטרכו להתמודד איתן, אך בראש סולם העדיפויות צריך להיות ניצול הזדמנויות טובות בתחום הקריירה, תוך הסתייעות במגע האישי. זה זמן טוב לשלב עסקים עם בילויים.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
אתם מתקשים להבהיר בעייה מסויימת ביחסים עם חבר טוב, אך תיתנו מהזדמנויות בתחום הרומנטי. כדאי להדגיש עניינים הקשורים בילדים ואת חיי החברה. גם התחביבים ועיסוקים של שעות הפנאי יהוו אתכם.

חיוכים

הבעייה שלי? שאיש אינו מוכן להקשיב לי

קבוצת הכדורגל שלו הפסידה אתמול

תודה, ידידי, אתה יופי של סופתח

בטלן עלוב, עצלן נרפה. אתה לא מתבייש?

זה במסגרת מלחמתנו באבטלה...

או, סוף־סוף קצת עבודה

שם התוכנית החדשה שלנו טרם נקבע סופית. הוא יהיה או "פער הדורות" או "הלם העתיד"

אתה נהג הטנק הזה? אני חושב שאפילו לא אבקש ממך לנשוף תוך הבלון...

זה נראה מקום שקט, ילדים. כאן נקים את ביתנו!

ד' בניסן תשמ"ח | גליון 357 (2) | 25. 3. 1988

עורכת: בת דורה

לוחץ לי

לְדָנִי מֵהַבִּקְעָה

סַבְךָ נִפְטַר וְאַתָּה – לַמְרוֹת שֶׁהִנְּךָ כּוֹאֵב מְאֹד אַתָּה מוֹצֵא עַצְמְךָ מְשַׂחֵק עִם חֲבֵרִים, צוֹחֵק וְנֶהֱנֶה. אַתָּה שׁוֹאֵל אִם זֶה בְּסֵדֶר?

דָּנִי, כְּאֵב הוּא עִנְיָן שֶׁבַּלֵּב. כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ מֵגִיב עַל הַכְּאֵב בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת. אֶחָד שׁוֹקֵעַ בְּעֶצֶב אֵינְסוֹפִי וְהַשֵּׁנִי לוֹמֵד לִחְיוֹת עִם הַכְּאֵב. אֲנַחְנוּ מְגַלִּים שֶׁפְּרִידוֹת קַיָּמוֹת בְּחַיֵּינוּ, וְאִם לֹא נִלְמַד לְסַיֵּם וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת חַיֵּינוּ כְּסִדְרָם פָּשׁוּט לֹא יִהְיֶה לָהֶם טַעַם. מְצָאתָ אֶתְהַדֶּרֶךְ הַבְּרִיאָה לָחוּשׁ אֶת הָעֶצֶב וּלְהַמְשִׁיךְ אֶת סַיֶּיךָ. וּלְוַאי וְנִלְמַד כֻּלָּנוּ לְהִתְמוֹדֵד כָּמוֹךָ.

לְמֹשֶׁה גּוּטְנְטַג

אַתָּה נִמְצָא בִּפְעִילֻיּוֹת רַבּוֹת אַחַר הַצָּהֳרַיִם וּמַרְגִּישׁ לָחוּץ. אִמְּךָ הַסְּכִימָה שֶׁתַּפְסִיק אֶת לִמּוּד הָאוֹרְגָן לְפַעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ. כְּלוֹמַר, הִיא מַסְכִּימָה אִתְּךָ שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל עָלֶיךָ, אָז מַדּוּעַ אַתָּה מִתְעַקֵּשׁ עֲדַיִן? נַסֵּה לִפְעֹל כַּעֲצַת אִמְּךָ לִתְקוּפָה שֶׁל כַּחֳדָשִׁים. אִם גַּם לְאַחַר תְּקוּפָה זוֹ לֹא תָּחוּשׁ בְּנוֹחַ – תַּעֲלֶה אֶת הַנּוֹשֵׂא מֵחָדָשׁ לְשִׂיחָה עִם אִמְּךָ. עַד אָז הִנְּךָ מְקַיֵּם אֶת הַפָּסוּק: "נֶפֶשׁ בְּרִיאָה בְּגוּף בָּרִיא" – וּבְהַצְלָחָה! ●

שרה שי

מִכְתָּבִים לַמָּדוֹר לוֹחֵץ לִי

נָא לִשְׁלֹחַ עַל גַּבֵּי גְּלוּיָה – לְפִי הַכְּתֹבֶת: "מַעֲרִיב לִילָדִים" "הַמָּדוֹר לוֹחֵץ לִי" קַרְלִיבָךְ 2 ת"א.

גבע חובב טבע

תּוּת־שָׂדֶה מֵרָמַת־הַשָּׁרוֹן

בְּשׁוּלֵי הַכְּבִישִׁים בַּשָּׁרוֹן, וּבְעִקָּר בְּאֵזוֹר רָמַת־הַשָּׁרוֹן, מְצַבְּעִים בְּיָמִים אֵלֶּה דּוּכָנִים עִם הַפְּרִי הַנִּפְלָא – תּוּת־שָׂדֶה.

תּוּת־הַשָּׂדֶה זָכָה בְּכַמָּה מַתָּנוֹת מִן הַטֶּבַע: צוּרָה נִפְלָאָה, רֵיחַ נֶהְדָּר וְטַעַם גַּן־עֵדֶן.

מַדּוּעַ כְּדַאי לַצֶּמַח הַנָּמוּךְ, הַמִּשְׂתָּרֵעַ עַל הָאֲדָמָה, לַעֲמֹל וּלְהָכִין לָנוּ פְּרִי כָּל־כָּךְ נִפְלָא?

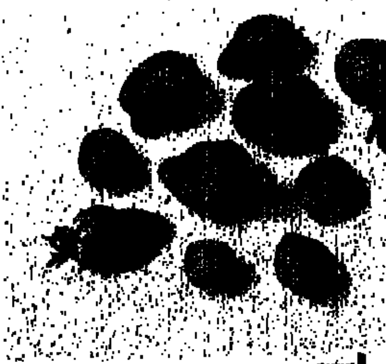
תּוּת־הַשָּׂדֶה שַׁיָּךְ לְמִשְׁפָּחָה מְכֻבֶּדֶת מְאֹד – מִשְׁפַּחַת הַוְּרָדִיִּים. בַּמִּשְׁפָּחָה: עֵץ הַתַּפּוּחַ, אַגָּס, פֶּטֶל, שָׁקֵד, שְׁזִיף וְעוֹד וָעוֹד. זֶהוּ עֵשֶׂב נָמוּךְ, בַּעַל גִּבְעוֹלִים זוֹחֲלִים עַל הָאֲדָמָה וּמַכִּים שָׁרָשִׁים מִכָּל מִפְרָק. כָּל מִפְרָק שֶׁהִכָּה שֹׁרֶשׁ וְהִצְמִיחַ עָלִים מְהַוֶּה שְׁתִיל חָדָשׁ. אֶפְשָׁר לְנַתֵּק אוֹתוֹ מֵהַגִּבְעוֹל וְלִשְׁתֹּל, כָּךְ שֶׁעַל פִּזּוּר הַזְּרָעִים לֹא צָרִיךְ לְהָעִיק וְלִלְחֹץ עַל הַצֶּמַח. פְּרִי הַתְּפוּצָה מְסֻדֶּרֶת בְּדֶרֶךְ יִצּוּר הַשְּׁתִילִים.

אֲבָל תּוֹרָשָׁה זוֹ תּוֹרָשָׁה. הַתּוּת קִבֵּל מֵהוֹרָיו, שֶׁקִּבְּלוּ מֵהוֹרֵיהֶם, שֶׁקִּבְּלוּ מֵהוֹרֵיהֶם, אֶת הַתְּכוּנָה לְיִצּוּר זְרָעִים. הַתּוּת הָיָה פַּעַם תּוּת־בָּר בְּאָמֶרִיקָה. שָׁם עֵרְבְּבוּ הַסַּקְלָאִים שְׁנֵי מִינִים (הִכְלִיאוּ) וְהִתְקַבֵּל מִין חָדָשׁ, הַדּוֹמֶה לָזֶה שֶׁאָנוּ מַכִּירִים. הַתּוּת מֵכִין הָמוֹן זְרָעִים זְעִירִים. כְּדֵי לְהָפִיץ לְמֶרְחַקִּים הֶעֱנִיק הַצֶּמַח לִפְרִי נוֹשֵׂא הַזְּרָעִים (קוֹרְאִים לִפְרִי כָּזֶה עִנְבָּה) אֶת הַתְּכוּנוֹת שֶׁיִּמְשְׁכוּ צִפֳּרִים לְנַקֵּר בּוֹ:

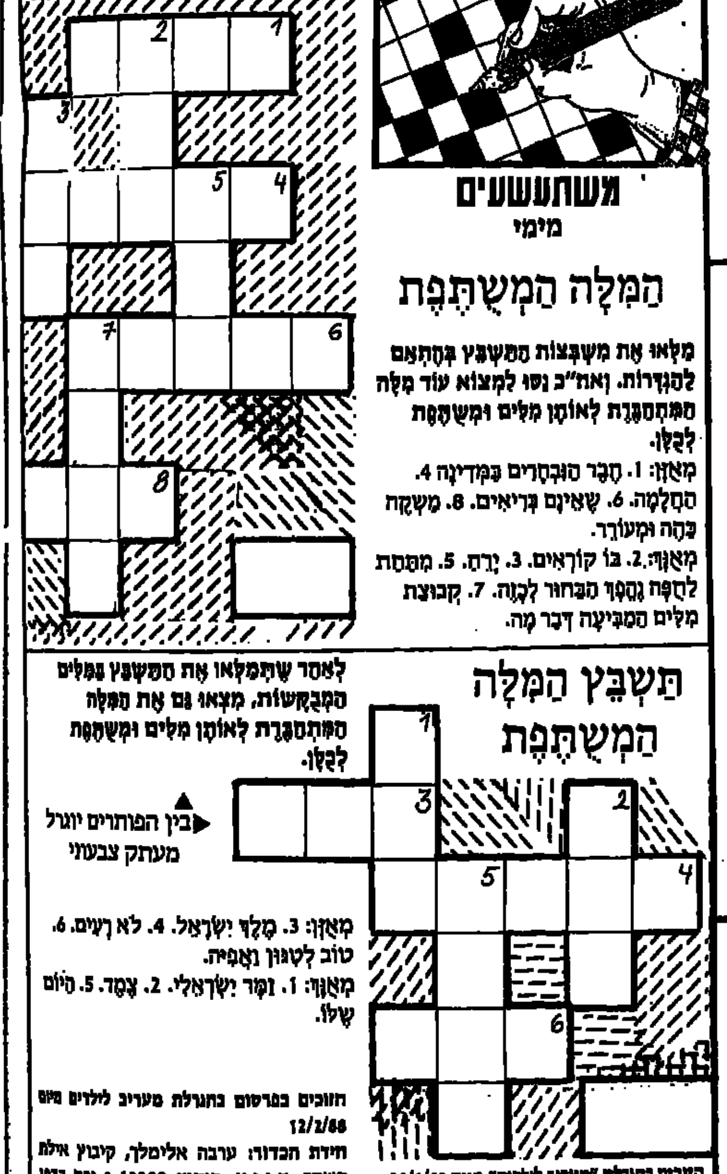
אֶת הַצֶּבַע הָאָדֹם הַמּוֹשֵׁךְ צִפֳּרִים, אֶת הָרֵיחַ (לַמְרוֹת שֶׁלַּצִּפֳּרִים חוּשׁ רֵיחַ מְגֻנָּן אוֹ לֹא קַיָּם) וְאֶת הָעֲסִיסִיּוּת. הַצִּפֳּרִים מְנַקְּרוֹת בַּתּוּתִים וּבוֹלְעוֹת אוֹתָם. הַזְּרָעִים הַמְּצֻפּוֹנִים מְצֻפִּים בִּקְלִפָּה קָשָׁה. הֵם עוֹבְרִים בְּמַעֲרֶכֶת הָעִכּוּל בְּלִי לְהִפָּגַע. וְכַאֲשֶׁר הַצִּפּוֹר עָפָה לְמֶרְחָק וּמַפְרִישָׁה לַשְׁלֶשֶׁת (צוֹאָה), מוּכָנִים הַזְּרָעִים לִנְבֹּט רָחוֹק מִמְּקוֹם הִוָּצְרָם.

וְכַאֲשֶׁר אָנוּ זוֹלְלִים מַעֲדַנֵּי תּוּת בִּשְׁמֶנֶת וּבְשַׁמֶּנֶת נִזְכֹּר שֶׁפְּרִי גַּן־הָעֵדֶן הַזֶּה נוֹצַר כְּדֵי שֶׁהַצִּפֳּרִים יָפִיצוּ אֶת הַזְּרָעִים. אָנוּ לֹא מְפִיצִים אוֹתָם, אַךְ דּוֹאֲגִים לְהָפִיץ וּלְהַרְבּוֹת אֶת תּוּת־הַשָּׂדֶה עַל־יְדֵי יִצּוּר שְׁתִילִים. בְּתֵאָבוֹן! ●

עמוס בר

תותים | צילום: שמואל רחמני

משתעשעים

מימי

הַמִּלָּה הַמְשֻׁתֶּפֶת

מִלְאוּ אֶת מִשְׁבְּצוֹת הַתַּשְׁבֵּץ בְּהֶתְאֵם לַהַגְדָּרוֹת. וְאח"כ נַסּוּ לִמְצֹא עוֹד מִלָּה הַמִּתְחַבֶּרֶת לְאוֹתָן מִלִּים וּמְשֻׁתֶּפֶת לְכֻלָּן.

מְאֻזָּן: 1. חָבֵר הַנִּבְחָרִים בִּמְדִינָה 4. הַסְּלָמָה. 6. שֶׁאֵינָם בְּרִיאִים. 8. מַשְׁקֶה כֵּהֶה וּמְעוֹרֵר.

מְאֻנָּךְ: 2. בּוֹ קוֹרְאִים. 3. יָרֵחַ. 5. מִמַּסַּת לְחֹפֶת גְּסִפָּךְ הַבָּחוּר לִקְוָה. 7. קְבוּצַת מִלִּים הַמַּבִּיעָה דָּבָר מָה.

תַּשְׁבֵּץ הַמִּלָּה הַמְשֻׁתֶּפֶת

לְאַחַר שֶׁתְּמַלְּאוּ אֶת הַתַּשְׁבֵּץ בַּמִּלִּים הַמְּבֻקָּשׁוֹת, מִצְאוּ גַּם אֶת הַמִּלָּה הַמִּתְחַבֶּרֶת לְאוֹתָן מִלִּים וּמְשֻׁתֶּפֶת לְכֻלָּן.

בין הפותרים יוגרל מעתק צבעוני

מְאֻזָּן: 3. מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. 4. לֹא רָעִים. 6. טוֹב לְטִגּוּן וַאֲפִיָּה.

מְאֻנָּךְ: 1. זֶמֶר יִשְׂרְאֵלִי. 2. צֶמֶד. 5. הַיּוֹם שֶׁלוֹ.

הזוכים בהגרלת "מעריב לילדים" מיום 29/1/88

תשבץ האגם: שלמה בן־שושן, שדרות רוטשילד 10ב' חיפה 35151 ־ זכה במעתק צבעוני.

הזוכים בפרסים בהגרלת מעריב לילדים מיום 5/2/88

תשבץ שש על שש: דוד גולן, רח' אלשיך 80, שכונת הזימנים ־ זכה במעתק צבעוני.

תשבץ הלטאה: רוזנצויג ישראל, קדושי קהיר 3, בת־ים 59385 ־ זכה בסט גירים צבעוני.

הזוכים בפרסום בהגרלת מעריב לילדים מיום 12/2/88

חידת הכדור: ערבה אלימלך, קיבוץ אילת השחר, ד.נ.ג.ע. מיקוד 12200 ־ זכה בדפי מעתק צבעוניים.

תשבץ הקרון: אברהמי יחזקאל, הרב קוק 5 בת־ים 59374 ־ זכה בספר שעשועי חרוזים.

הזוכים בפרסים בהגרלת מעריב לילדים מיום 19/2/88

ישובים מאלף ועד... בף: קרן מילמן, כצנלסון 18 אזור ־ זכה במעתק צבעוני.

תשבץ המכוניות: בטי הינדי, קשאני 7 תל־אביב 66176 ־ זכתה בסט גירים צבעוני. ●

יצחק נבון

"גַּם אֲנִי הָיִיתִי יֶלֶד"

שַׂר הַחִנּוּךְ וְהַתַּרְבּוּת, הַנָּשִׂיא לְשֶׁעָבַר יִצְחָק נָבוֹן:

הַזִּכָּרוֹן הֶחָזָק שֶׁלִּי מִתְּקוּפַת הֱיוֹתִי תַּלְמִיד הָיָה הַמִּבְחָן הָרִאשׁוֹן שֶׁלִּי. זֶה הָיָה מִבְחָן בִּקְרִיאָה, בִּהְיוֹתִי בֶּן 6. אַבָּא לָקַח אוֹתִי יָד בְּיָד לְבֵית־מִדְרָשׁ "דּוֹרֵשׁ צִיּוֹן" בְּעִירֵנוּ יְרוּשָׁלַיִם, וְנִכְנַסְנוּ שְׁנֵינוּ לְמִבְחַן קַבָּלָה אֵצֶל חָכָם גַּבְזוֹן. הוּא פָּתַח אֶת הַסִּדּוּר בְּאֹפֶן מִקְרִי, הִצְבִּיעַ עַל פְּסוּקֵי "אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ" – וְאָמַר: "קְרָא".

הִסְתַּכַּלְתִּי עַל הָאוֹתִיּוֹת וּבִמְקוֹם "אָנָּא בְּכֹחַ", קָרָאתִי "אָנָּא בְּכֹחֶךָ", מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יָדַעְתִּי שֶׁאֶת הַפַּתָּח שֶׁתַּחַת הַ־ח' יֵשׁ לְהָגוֹת לִפְנֵי הַ־ח' עַצְמָהּ, בְּנִגּוּד לִשְׁאָר כְּלָלֵי הַהֲגִיָּה. חָכָם גַּבְזוֹן מְתַקֵּן לִי: "אָנָּא בְּכֹחַ", וַאֲנִי מִתְעַקֵּשׁ: "אָנָּא בְּכֹחֶךָ".

אַף שֶׁלֹּא קָרָאתִי אֶת "אָנָּא בְּכֹחַ" כָּרָאוּי אֶלָּא דַּוְקָא קָרָאתִי "אָנָּא בְּכֹחֶךָ". הִתְקַבַּלְתִּי. בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אֲנִי זוֹכֵר, נִצַּב בִּרְחוֹב בְּאב"ד וְהָיָה מוֹסָד מְיֻחָד בְּמִינוֹ, בְּעִקָּר מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ בּוֹ מוֹרִים סְפָרַדִּים וְאַשְׁכְּנַזִּים גַּם־יַחַד, כֻּלָּם מֵהַיִּשּׁוּב הַיָּשָׁן. הַמִּזּוּג הַזֶּה הָיָה אָז מְאֹד לֹא מְקֻבָּל.

לָמַדְנוּ אָז מִ־8 בַּבֹּקֶר עַד 5 אחה"צ, יוֹם לִמּוּדִים אָרֹךְ, עִם אֵיזוֹ הַפְסָקַת צָהֳרַיִם. כָּל אֶחָד הֵבִיא אִתּוֹ כְּרִיכִים לַאֲרוּחַת הַצָּהֳרַיִם לֶאֱכֹל בַּהַפְסָקָה. אֶת בִּרְכַּת הַמָּזוֹן בֵּרַכְנוּ יַחַד, וְאִם נוֹתְרוּ לִפְעָמִים 10 דַּקּוֹת, הֵן הָיוּ קֹדֶשׁ לְמִשְׂחָקִים אוֹ לְסִפּוּרִים מִפִּי אֶחָד הַיְּלָדִים.

הַתַּלְמִיד הַזֶּה יַעֲקֹב בַּנַּאי, הַיּוֹם אִישׁ־בָּמָה מְפֻרְסָם. דִּמְיוֹנוֹ הַפּוֹרֶה הַמְצִיא סִפּוּרִים לְאֵין סוֹף. אַךְ זָכוּר לִי בִּמְיֻחָד הַסִּפּוּר עַל מִפְלֶצֶת וּשְׁמָהּ ג'וֹנְגִ'ר – יְצוּר מוּזָר שֶׁאָבִיו אַרְיֵה וְאִמּוֹ אִשָּׁה. זֹאת אוֹמֶרֶת, אַרְיֵה פָּגַשׁ אִשָּׁה וְהֵם הִתְחַתְּנוּ וְנוֹלַד לָהֶם בֵּן וּשְׁמוֹ ג'וֹנְגִ'ר. הוּא הָיָה שִׂיא הַגְּבוּרָה. לֹא הָיָה דָּבָר שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ וְלֹא דָּבָר בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי.

וְזָכוּר לִי שֶׁפַּעַם נִגְמַר מַעְיַן סִפּוּר עֲלִילוֹת ג'וֹנְגִ'ר בְּפִי בַּנַּאי בְּאוֹתוֹ יוֹם. יָשַׁבְנוּ מְרֻתָּקִים וְרָצִינוּ עוֹד. וּכְשֶׁלֹּא עָלָה בְּדַעְתּוֹ סִפּוּר נוֹסָף, פָּשׁוּט הִכִּינוּ אוֹתוֹ.

הַמּוֹרִים עַצְמָם נָהֲגוּ אָז בְּשִׁיטַת הַמַּכּוֹת, צְבִיטוֹת, חֲבָטוֹת בְּאֶגְרוֹפִים וּבְמַקֵּל, מְרִיטַת אָזְנַיִם וּלְחָיַיִם. הַכֹּל הָיָה מֻתָּר. פַּעַם, כְּשֶׁנִּפְגַּשְׁתִּי שָׁנִים רַבּוֹת לְאַחַר מִכֵּן עִם יִשְׂרָאֵל קֵיסָר, מזכ"ל הַהִסְתַּדְּרוּת, הִתְבָּרֵר שֶׁגַּם הוּא לָמַד בְּ"דוֹרֵשׁ צִיּוֹן", וְשָׁאַל אִם קִבַּלְתִּי מַכּוֹת כָּמוֹהוּ. הִתְבָּרֵר שֶׁהַמַּכּוֹת לֹא הִפְרִיעוּ לִשְׁנֵינוּ לִהְיוֹת לְמָה שֶׁהָיִינוּ.

בַּתְּקוּפָה הַהִיא זְכוּרוֹת לִי שְׁתֵּי מְרִידוֹת. פַּעַם, כְּשֶׁהִכְרִיחוּ אוֹתָנוּ בְּבֵית הַסֵּפֶר לְגַלֵּחַ אֶת הָרֹאשׁ עַד כְּדֵי קָרַחַת מִסְפָּר אֶפֶס, אֲנִי הָלַכְתִּי לַסַּפָּר וְאָמַרְתִּי בְּלָאדִינוֹ: "נוּמֵרוֹ אוּנָא", כְּלוֹמַר: קָרַחַת מִסְפָּר אֶחָד. כֻּלָּם מָחוּ וְשָׁאֲלוּ לָמָּה נָבוֹן יֵשׁ־לוֹ מס' 1, וּלְכָל הַשְּׁאָר אֶפֶס. אֵיכְשֶׁהוּ יָצָאתִי מִזֶּה.

בַּפַּעַם הַשְּׁנִיָּה מָרַדְתִּי כְּשֶׁהָיִיתִי בֶּן 10, בְּט"וּ בִּשְׁבָט. בְּבֵיהַ"ס הַסָּמוּךְ, בֵּית סֵפֶר לָמֶ"ל, הָיוּ נוֹהֲגִים לָצֵאת לִנְטִיעוֹת. שָׁאַלְתִּי אֶת הַמּוֹרֶה מַדּוּעַ אֲנַחְנוּ לֹא נֵצֵא, אֲבָל דָּבָר לֹא עָזַר. לְבַסּוֹף אִרְגַּנְתִּי קְבוּצָה שֶׁל תַּלְמִידִים וְהָלַכְנוּ לְלָמֶ"ל, וּמִשָּׁם יָצָאנוּ אִתָּם לְבֵית הַכֶּרֶם לִנְטִיעוֹת. לְמַחֲרַת נֶעֱנַשְׁנוּ וְלֹא הוֹעִילָה טַעֲנָתֵנוּ, שֶׁבְּסַךְ הַכֹּל הָלַכְנוּ לָטַעַת עֵצִים בְּאַדְמַת הָאָרֶץ.

מִבֵּין הַמּוֹרִים אֲנִי זוֹכֵר אֶת עֶזְרָא צִיּוֹן מְלַמֵּד, כַּיּוֹם פְּרוֹפֶסוֹר בְּגִמְלָאוֹת וְחָתַן פְּרַס יִשְׂרָאֵל לְתַלְמוּד, וְכֵן אֶת אָדוֹן כֹּהֵן וְאָדוֹן אַנְגִ'י, וְאֶת אָדוֹן פִישֶׁר, שֶׁאָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה. אֶצְלוֹ הָיְתָה תּוֹפָעָה מְעַנְיֶנֶת: כָּל יוֹם רִאשׁוֹן הוּא הָיָה בָּא לְבֵיהַ"ס חָבוּשׁ תַּחְבּוֹשׁוֹת. הִתְבָּרֵר שֶׁהָאִישׁ הָיָה הוֹלֵךְ כָּל שַׁבָּת לְמִגְרַשׁ "הַפּוֹעֵל" בְּסַנְהֶדְרִיָּה, וְנִכְנַס לַמִּגְרָשׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁל מִשְׂחַק הַכַּדּוּרֶגֶל, כְּדֵי לְהַפְסִיק אוֹתוֹ וְלִמְנֹעַ חִלּוּל שַׁבָּת. שַׂחְקָנֵי שְׁתֵּי הַקְּבוּצוֹת הִתְנַפְּלוּ עָלָיו וְהִפְלִיאוּ בּוֹ מַכּוֹתֵיהֶם. כָּךְ הָיָה כִּמְעַט בְּכָל שַׁבָּת, וַאֲנַחְנוּ הַיְּלָדִים יָדַעְנוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן בַּבֹּקֶר, לְפִי הַתַּחְבּוֹשׁוֹת שֶׁל אָדוֹן פִישֶׁר, אִם נֶעֱרַךְ מִשְׂחָק בְּשַׁבָּת בְּסַנְהֶדְרִיָּה, אוֹ לֹא.

אֵיזֶה יֶלֶד הָיִיתִי? הָיִיתִי בַּיְשָׁן וְחָרוּץ. אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהָיָה לָנוּ שָׁם מוֹרֶה לְעִבְרִית, אָדוֹן גּוֹלְדְשְׁטֵיין, שֶׁאָהַב אוֹתִי יוֹתֵר מִדַּי, וְדַוְקָא מִפְּנֵי מַשָּׂא אַהֲבָתוֹ שֶׁתָּהָה נַפְשִׁי לְעָפָר, עַד שֶׁנֶּאֱלַצְתִּי לַעֲזֹב אֶת בֵּית־הַסֵּפֶר. הוּא הָיָה קוֹרֵא בְּקוֹל רָם אֶת הַחִבּוּרִים שֶׁלִּי וְאוֹמֵר לַתַּלְמִידִים: "רְאוּ אֵיךְ כּוֹתְבִים" וְגַם מְלַטֵּף אֶת הָאֹזֶן שֶׁלִּי. וּכְשֶׁהִתְבַּקַּשְׁנוּ לִלְמֹד בְּעַל פֶּה אֶת שִׁירַת דְּבוֹרָה, הָיִיתִי אֲנִי צָרִיךְ לְדַקְלֵם אוֹתָהּ, וְגַם לְדַקְלֵם שִׁירִים שֶׁל בְּיָאלִיק. הוּא לֹא יָדַע כֵּיצַד לְפַנֵּק אוֹתִי וְהָיִיתִי מְקוֹר לְקִנְאָה, שֶׁמִּמֶּנָּה כָּל כָּךְ סָבַלְתִּי, עַד שֶׁהֶחְלַטְתִּי בְּסוֹף כִּתָּה ז' שֶׁאֵינֶנִּי נִשְׁאָר לְכִתָּה ח' וְהָלַכְתִּי לְסַיֵּם כִּתָּה ח' בְּתַחְכְּמוֹנִי, לַמְרוֹת שֶׁאָבִי רָצָה דַּוְקָא שֶׁאֵלֵךְ לִישִׁיבַת "פּוֹרַת יוֹסֵף". כְּשֶׁגָּמַרְתִּי אֶת כִּתָּה ח' נִפְתַּח הַתִּיכוֹן שֶׁלְּיַד הָאוּנִיבֶרְסִיטָה (בִּשְׁנַת תרצ"ו, 1936) וּלְמַזָּלִי הִצְטָרַפְתִּי לַמַּחְזוֹר הָרִאשׁוֹן שֶׁל בֵּיהַ"ס.

מִקְרֶה אֶחָד שֶׁאֲנִי זוֹכֵר בִּמְיֻחָד מִתְּקוּפַת הֱיוֹתִי תַּלְמִיד הָיָה כַּאֲשֶׁר הֶעֱנִישׁוּ אוֹתִי עַל לֹא עָוֶל בְּכַפִּי, וַאֲנִי חָלִיתִי לְמֶשֶׁךְ שָׁבוּעוֹת מִכָּךְ שֶׁחָשְׁדוּ בִּי לַשָּׁוְא. אֶחָד הַתַּלְמִידִים הִשְׁמִיעַ צִיּוּץ מַצְחִיק שֶׁעוֹרֵר מְבוּכָה וּמְהוּמָה בַּכִּתָּה, וְהַמּוֹרֶה הֶחְלִיט שֶׁאֶת זֶה עָשָׂה נָבוֹן. הַמּוֹרֶה צָבַט וְסוֹבֵב בִּלְחָיַי, וְהוֹצִיא אוֹתִי מֵהַכִּתָּה. אֲנִי כָּל כָּךְ נִפְגַּעְתִּי שֶׁנַּעֲשֵׂיתִי מַמָּשׁ חוֹלֶה לְכַמָּה שָׁבוּעוֹת. אַחֲרֵי שָׁנִים, כְּשֶׁהִתְמַנֵּיתִי נְשִׂיא הַמְּדִינָה, בָּאוּ עַסְקָנִים יְרוּשַׁלְמִיִּים לְבָרֵךְ אוֹתִי וּבֵינֵיהֶם הָיָה גַּם הַמּוֹרֶה הַהוּא, שֶׁבֵּינְתַיִם נַעֲשָׂה לִבְכִיר בָּעִירִיָּה. סִפַּרְתִּי לוֹ אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁכַּמּוּבָן לֹא הָיָה זָכוּר לוֹ כְּלָל, וְגִלִּיתִי שֶׁאַבָּא כָּל כָּךְ נִזְעַם עַל הַפְּגִיעָה בִּכְבוֹדִי, עַד שֶׁהֶחְלִיט לַהֲרֹג מִשְּׁלוּחוֹ וּלְהַגִּיעַ עִם מַקֵּל לְבֵית הַסֵּפֶר כְּדֵי לְהִפָּרַע מִן הַמּוֹרֶה. מַזָּלוֹ הַטּוֹב שִׂחֵק לוֹ אָז, שֶׁהוּא לְגַמְרֵי בְּמִקְרֶה לֹא נִמְצָא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּבֵית הַסֵּפֶר... ●

מְנַחֵם רַהַט

מה הולך

הַכִּנֶּרֶת לֹא מְאַכְזֶבֶת

כֻּלָּנוּ מַכִּירִים אֶת כִּנֶּרֶת שֶׁל הַפִּיקְנִיקִים וְשֶׁל הַשִּׁירִים. אֲבָל הַכִּנֶּרֶת הִיא גַּם הַמַּיִם הַזּוֹרְמִים כַּאֲשֶׁר אָנוּ פּוֹתְחִים אֶת הַבֶּרֶז בְּבֵית בִּירוּשָׁלַיִם, בְּתֵל־אָבִיב וַאֲפִלּוּ בַּנֶּגֶב. זֹאת בְּאֶמְצָעוּת "מוֹבִיל הַמַּיִם הָאַרְצִי", הַמַּזְרִים אֵלֵינוּ אֶת מֵי הַכִּנֶּרֶת כִּמְעַט 24 שָׁנִים.

בְּעוֹנַת הַחֹרֶף, כַּאֲשֶׁר מַיִם רַבִּים זוֹרְמִים אֶל הַכִּנֶּרֶת, מִשְׁתַּמְּשִׁים בַּ"מּוֹבִיל" כְּדֵי לְהַחְדִּיר מַיִם לְתוֹךְ הָאֲדָמָה, כְּדֵי לְהַעֲשִׁיר אֶת מֵי־הַתְּהוֹם (וְאֵלּוּ הֵם הַמַּיִם הַנִּמְצָאִים מִתַּחַת לִפְנֵי הַקַּרְקַע וְאוֹתָם שׁוֹאֲבִים עַל יְדֵי בְּאֵרוֹת).

זוֹכְרִים אֶת הַתְּמוּנוֹת הָעֲצוּבוֹת, שֶׁרָאִינוּ לִפְנֵי קְצָת יוֹתֵר מִשָּׁנָה, שֶׁל כִּנֶּרֶת מִתְכַּוֶּצֶת, חוֹפִים יְבֵשִׁים וְדַיָּגִים עֲצוּבִים? אוֹ שֶׁשָּׁמַעְנוּ שֶׁמִּפְלַס מֵי הַכִּנֶּרֶת יוֹרֵד. לָמָה הַכַּוָּנָה? זוֹהִי מְדִידַת פְּנֵי הַכִּנֶּרֶת לְפִי גֹּבַהּ פְּנֵי הַיָּם הַתִּיכוֹן. הַכִּנֶּרֶת נְמוּכָה בְּהַרְבֵּה מִגֹּבַהּ פְּנֵי הַיָּם. כַּאֲשֶׁר הִתְיַבְּשָׁה הַכִּנֶּרֶת הִיא הָיְתָה נְמוּכָה בְּ־212 מֶטֶר מִגֹּבַהּ פְּנֵי הַיָּם. וְהִנֵּה שְׁתֵּי עוֹנוֹת גְּשׁוּמוֹת מְאֹד הֵבִיאוּ לְכָךְ שֶׁמִּפְלַס הַכִּנֶּרֶת עָלָה. כְּלוֹמַר, הִיא גָּדְלָה וְגָדְלָה וְהַיּוֹם גֹּבַהּ פְּנֵי הַמַּיִם הוּא כְּ־209 מֶטְרִים מִתַּחַת לִפְנֵי הַיָּם.

מַשְׁאֲבוֹת הַמַּיִם שֶׁל "הַמּוֹבִיל" הֶחְדִּירוּ מַיִם רַבִּים לַאֲגַמִּים מְלָאכוּתִיִּים, שֶׁנִּבְנוּ בִּמְיֻחָד לְצֹרֶךְ אֲגִירַת מַיִם, וְכֵן לְמַאַגְרִים שֶׁל מֵי־תְהוֹם. אַךְ הַגְּשָׁמִים עֲדַיִן יוֹרְדִים וְנַחֲלֵי הַגָּלִיל וְהַגּוֹלָן מְבִיאִים יוֹם יוֹם לַכִּנֶּרֶת מַיִם רַבִּים, עַד שֶׁאֲפִלּוּ קַיֶּמֶת סַכָּנָה שֶׁל הֲצָפָה בַּחוֹפִים.

לְיַד קִבּוּץ דְּגַנְיָה נִבְנָה סֶכֶר שֶׁתַּפְקִידוֹ לַעֲצֹר אֶת מֵי הַכִּנֶּרֶת שֶׁלֹּא "יִבְרְחוּ" לַיַּרְדֵּן, אֶלָּא יִזְרְמוּ לַ"מּוֹבִיל". עַכְשָׁיו, כְּדֵי לִמְנֹעַ הֲצָפָה, נִפְתַּח הַסֶּכֶר וּמֵי הַכִּנֶּרֶת זוֹרְמִים לַיַּרְדֵּן, הַמֵּבִיא אוֹתָם לְיָם הַמֶּלַח.

רחל שי

כוכב שביט פרק (25) כתב וצייר אורי פינק